

Inhoud

Extra Bijlagen Financieel jaarverlag van het Rijk 2009 (www.rijksbegroting.nl)

Bijlage 1. Budgettaire kerngegevens	2
Bijlage 2. De uitgaven en niet-belastingontvangsten	3
Bijlage 3. EMU-saldo en EMU-schuld	9
Bijlage 4. Belastinguitgaven	12
Bijlage 5. Verticale toelichting	14

Bijlage 1. Budgettaire kerngegevens

Tabel 1.1 Budgettaire kerngegevens (in € miljard)

	MN 2009	FJR 2009	Vershil
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	234,0	207,0	- 27,0
Netto uitgaven onder de kaders*	221,9	220,7	- 1,2
wv. Rijksbegroting in enge zin	109,4	105,4	- 4,0
wv. Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt	57,5	58,9	1,4
wv. Budgettair Kader Zorg	55,0	56,4	1,4
Overige netto uitgaven	4,7	13,2	8,4
wv. rentelasten	9,8	9,0	- 0,9
wv. stimuleringspakket (excl. inkomstenkant)	0,0	1,3	1,3
wv. gasbaten (incl. kas transactieverschil (ktv))	- 14,1	- 11,0	3,1
wv. overig (ktv, FES, zorgtoeslag, etc.)	9,0	13,9	4,9
Totale netto uitgaven	226,6	233,8	7,2
EMU-saldo centrale overheid	7,4	- 26,8	- 34,2
EMU-saldo lokale overheden	- 0,2	- 3,4	- 3,2
Feitelijk EMU-saldo	7,2	- 30,2	- 37,4
Feitelijk EMU-saldo (in % bbp)	1,2%	- 5,3%	- 6,5%
EMU-schuld	246,4	347,0	100,6
EMU-schuld (in % bbp)	39,6%	60,9%	21,2%
bbp	621,9	570,2	- 51,7

* Inclusief mutaties in werkloosheidsuitgaven en nominale ontwikkeling.

Bijlage 2. De uitgaven en niet-belasting-ontvangsten

Tabel 2.1 Uitgaven begrotingen (in € miljoen)

		MN 2009	FJR 2009	Vershil
1	De Koning	7,0	7,0	0,0
2A	Staten-Generaal	133,6	134,7	1,1
2B	Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten	99,3	110,1	10,8
3	Algemene Zaken	67,5	70,9	3,4
4	Koninkrijksrelaties	348,6	607,9	259,3
5	Buitenlandse Zaken	9 929,5	11 136,2	1 206,7
6	Justitie	5 739,1	6 239,6	500,5
7	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	6 586,0	6 012,0	- 574,0
8	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	35 127,2	36 285,5	1 158,3
9A	Nationale Schuld (Transactiebasis)	14 854,3	28 129,9	13 275,6
9B	Financiën	4 256,7	13 963,3	9 706,6
10	Defensie	8 472,4	8 732,6	260,2
11	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	1 216,2	1 487,3	271,1
12	Verkeer en Waterstaat	8 794,2	9 074,6	280,4
13	Economische Zaken	2 778,3	2 805,9	27,6
14	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	2 476,6	2 549,6	73,0
15	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	25 182,7	26 900,6	1 717,9
16	Volksgesondheid, Welzijn en Sport	14 583,1	15 267,3	684,2
17	Jeugd en Gezin	6 212,5	6 498,9	286,4
18	Wonen, Wijken en Integratie	4 881,8	5 061,5	179,7
40	Sociale Verzekeringen*	0,0	102,5	102,5
41	Premiegefinancierd Budgettair Kader Zorg*	0,0	0,0	0,0
50	Gemeentefonds	17 421,2	17 683,0	261,8
51	Provinciefonds	1 298,2	1 329,2	31,0
55	Infrastructuurfonds	7 738,6	7 352,2	- 386,4
56	Fonds Economische Structuurversterking	2 477,9	1 724,1	- 753,8
58	Diergezondheidsfonds	11,0	14,6	3,6
59	BTW-compensatiefonds	2 468,0	2 577,1	109,1
63	Waddenfonds	40,5	14,3	- 26,2
AP	Aanvullende Posten	5 145,1	0,0	- 5 145,1
90	Consolidatie	- 9 346,3	- 9 249,1	97,2
HgIS	Internationale Samenwerking**	(6 569,9)	(5 983,9)	(5,8)
	Totaal	179 000,8	202 623,3	23 622,5

* De uitgaven van hoofdstuk 40 en 42 betreffen de maatregelen uit het stimuleringspakket. Deze zijn buiten het kader SZA respectievelijk BKZ geplaatst en worden daarom in bovenstaande tabel opgenomen en niet in tabellen 2.4 en 2.5.

** In deze tabel zijn de uitgaven voor Internationale Samenwerking toegerekend aan de begrotingen waarop deze worden verantwoord. De totale uitgaven voor Internationale Samenwerking zijn tussen haakjes vermeld en lopen niet mee in de totaalstelling.

Tabel 2.2 Niet-belastingontvangsten (in € miljoen)

		MN 2009	FJR 2009	Verschil
2A	Staten-Generaal	2,5	8,3	5,8
	Overige Hoge Colleges van Staat en			
2B	Kabinetten	2,8	4,3	1,5
3	Algemene Zaken	1,9	2,9	1,0
4	Koninkrijksrelaties	16,3	127,7	111,4
5	Buitenlandse Zaken	836,4	2 935,6	2099,2
6	Justitie	1 253,3	1 314,4	61,1
	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrela-			
7	ties	238,1	899,0	660,9
8	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	1971,0	2 216,0	245,0
9A	Nationale Schuld (Transactiebasis)	1 560,0	8 090,4	6 530,4
9B	Financiën	3 513,2	18 017,1	14 503,9
10	Defensie	531,5	466,9	- 64,6
	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening			
11	en Milieubeheer	255,7	329,6	73,9
12	Verkeer en Waterstaat	90,4	98,1	7,7
13	Economische Zaken	12 224,8	9 833,5	- 2 391,3
14	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	608,0	513,7	- 94,3
15	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	776,9	913,4	136,5
16	Volksgesondheid, Welzijn en Sport	59,1	568,7	509,6
17	Jeugd en Gezin	13,5	139,6	126,1
18	Wonen, Wijken en Integratie	847,3	996,8	149,5
50	Gemeentefonds	0,0	0,1	0,1
55	Infrastructuurfonds	7 738,6	7 475,7	- 262,9
	Fonds Economische Structuurverster-			
56	king	2 477,9	1 724,1	- 753,8
57	AOW-spaarfonds	4 805,3	4 793,6	- 11,7
58	Diergezondheidsfonds	11,0	4,0	- 7,0
63	Waddenfonds	33,9	33,9	0,0
AP	Aanvullende Posten	22,5	0,0	- 22,5
90	Consolidatie	- 9 346,3	- 9 249,1	9 346,3
HgIS	Internationale Samenwerking*	(155,3)	(183,1)	(- 27,8)
	Totaal	30 545,6	52 258,3	21 712,7

* In deze tabel zijn de niet-belastingontvangsten voor Internationale Samenwerking toegerekend aan de begrotingen waarop deze worden verantwoord. De totale niet-belastingontvangsten voor Internationale Samenwerking zijn tussen haakjes geplaatst en lopen niet mee in de totaaltelling.

In het Nederlandse begrotingsbeleid wordt bij de start van een kabinetsperiode een uitgavenkader vastgesteld. Het uitgavenkader bevat de maximale uitgaven die jaarlijks gedurende de kabinetsperiode worden gedaan. Het totaal kader is onderverdeeld in drie dealkaders: het kader Rijksbegroting in enge zin (RBG-eng), het kader Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA) en het Budgettair Kader Zorg (BKZ). De tabellen 2.3 tot en met 2.5 geven de opbouw van het verschil tussen de uitgavenraming bij Miljoenennota en de realisatie bij het Financieel Jaarverslag voor de drie verschillende dealkaders weer.

Tabel 2.3 Opbouw kader RBG-eng (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
Totale uitgaven Rijksbegroting	179 001	202 623	23 623
Niet-belastingontvangsten Rijksbegroting	30 546	52 258	21 713
Netto Rijksuitgaven	148 455	150 365	1 910
Af: Begrotingsgefinancierde uitgaven SZA	11 712	11 107	- 605
Af: Begrotingsgefinancierde uitgaven BKZ	2 389	2 294	- 95
Af: Niet-kaderrelevante uitgaven	24 957	30 278	5 321
Af: Stimuleringspakket (excl. fiscale stimulering)	0	1 286	1 286
Netto uitgaven kader RBG-eng	109 398	105 400	- 3 998

Tabel 2.4 Netto uitgaven Kader SZA (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
15 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	11 030	11 107	77
AP Aanvullende Posten	682	0	- 682
Netto begrotingsgefinancierde uitgaven	11 712	11 107	- 605
40 Sociale Verzekeringen	45 740	47 793	2 053
Netto premie-uitgaven	45 740	47 793	2 053
Netto uitgaven kader SZA	57 452	58 900	1 448

Tabel 2.5 Netto uitgaven Kader Zorg (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
16 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	818	761	- 57
50 Gemeentefonds (WMO)	1 492	1 533	41
AP Aanvullende Posten	79	0	- 79
Netto begrotingsgefinancierde uitgaven	2 389	2 294	- 95
41 Premiegefinancierde uitgaven zorg	52 627	54 084	1 456
Netto premie-uitgaven	52 627	54 084	1 456
Netto uitgaven kader Zorg	55 016	56 378	1 361

De tabellen 2.6 tot en met 2.9 tonen per budgetdisciplinesector het verschil in uitgaventoetsing tussen de raming bij Miljoenennota 2009 en de realisatie van het Financieel Jaarverslag. De tabellen tonen eerst de bepaling van de reële uitgavenkaders. De reële uitgavenkaders worden bepaald door de ramingen ten tijde van het Coalitieakkoord te defleren voor de prijsontwikkeling van de Nationale Bestedingen (NB-deflator). Vervolgens wordt weergegeven hoe de uitgaven zich verhouden tot het uitgavenkader in lopende prijzen. Het uitgavenkader in lopende prijzen is te bepalen door het reële uitgavenkader te corrigeren voor de deflator. Daarnaast wordt gecorrigeerd voor de overboekingen tussen de Rijksbegroting in enge zin enerzijds, en de sector Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (SZA) en de sector Zorg (BKZ) anderzijds. Ook wordt gecorrigeerd voor statistische factoren. Zo is in het Aanvullend Beleidsakkoord besloten de mutatie in de uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen en de ruilvoet ten opzichte van de Miljoenennota 2009 op het kader te corrigeren.

Tabel 2.6 Uitgaventoetsing Rijksbegroting in enge zin (in € miljoen; min betekent onderschrijding)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
1. Raming uitgaven bij Coalitieakkoord 2007	106 449	106 449	0
2. pNB ten tijde van MLT 2007	1,0432	1,0432	0
3. Reële ijklijn	102 042	102 042	0
4. NB-deflator	1,0604	1,0431	- 0,017
5. Overboekingen	277	221	- 56
6. Statistisch	433	- 408	- 842
7. Uitgavenkader RBG-eng in lopende prijzen	108 912	106 249	- 2 663
8. Actuele ramingen uitgaven	109 398	105 400	- 3 998
9. Over/onderschrijding kader RBG-eng (9=8-7)	486	- 849	- 1 335

Tabel 2.7 Uitgaventoetsing Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt (in € miljoen; min betekent onderschrijding)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
1. Raming uitgaven bij Coalitieakkoord 2007	56 353	56 353	0
2. pNB ten tijde van MLT 2007	1,0432	1,0432	0
3. Reële ijklijn	54 019	54 019	0
4. NB-deflator	1,0604	1,0431	- 0,017
5. Overboekingen	- 112	57	169
6. Statistisch	474	2 967	2 493
7. Uitgavenkader SZA in lopende prijzen	57 642	59 370	1 728
8. Actuele ramingen uitgaven	57 452	58 900	1 448
wv. Begrotingsgefinancierd	11 712	11 107	- 605
wv. Premiegefinancierd	45 740	47 793	2 053
9. Over/onderschrijding kader SZA (9=8-7)	- 190	- 470	- 280

Tabel 2.8 Uitgaventoetsing Budgettair Kader Zorg (in € miljoen; min betekent onderschrijding)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
1. Raming uitgaven bij Coalitieakkoord 2007	55 493	55 493	0
2. pNB ten tijde van MLT 2007	1,0432	1,0432	0
3. Reële ijklijn	53 196	53 196	0
4. NB-deflator	1,0604	1,0431	- 0,017
5. Overboekingen	- 165	- 278	- 113
6. Statistisch	- 945	- 557	388
7. Uitgavenkader BKZ in lopende prijzen	55 296	54 652	- 644
8. Actuele ramingen uitgaven	55 016	56 378	1 362
wv. Begrotingsgefinancierd	2 431	2 294	- 136
wv. Premiegefinancierd	52 585	54 083	1 498
9. Over/onderschrijding BKZ (9=8-7)	- 281	1 725	2006

Tabel 2.9 Uitgaventoetsing totaal kader (in € miljoen; min betekent onderschrijding)

	MN 2009	FJR 2009	Vershil
1. Reële ijklijn	209 257	209 257	0
2. NB-deflator	1,0604	1,0431	- 0,017
3. Overboekingen	0	0	0
4. Statistisch	- 37	2002	2 040
5. Uitgaven in lopende prijzen	221 850	220 271	- 1 579
6. Actuele ramingen uitgaven	221 865	220 677	- 1 188
7. Over/onderschrijding totaal kader (7=6-5)	15	406	391

Tabel 2.10 Uitgaven en niet-belastingontvangsten niet relevant voor enig kader (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Vershil
Rentelasten	10 202	9 085	- 1 117
Rijksbijdrage aan de Sociale fondsen	16 858	18 363	1 505
Zorgtoeslag	3 804	4 070	266
BTW-compensatiefonds	2 468	2 577	109
Studieleningen	1 882	1 588	- 295
Gasbaten (kasbasis, exclusief VPB)	- 14 100	- 11 013	3 087
FES-uitgaven (incl. in=uit taakstelling ABK)	2 478	920	- 1 559
Kasbeheer	1 644	9 719	8 075
Netto verkoop staatsbezit	0	- 5 122	- 5 122
Netto opbrengsten ingrepen financiële sector (excl. rente lening Fortis/ABN)	0	1 271	- 1 271
Lening VUT-fonds	900	- 600	- 1 500
Landbouwheffingen	- 422	- 270	152
Werkgeversbijdrage kinderopvang	- 677	- 684	- 7
Overig	- 80	2 916	2 996
Totaal netto niet relevante uitgaven	24 957	30 278	5 321

Tabel 2.11 Kas- transverschillen en financiële transacties (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Vershil
Ktv aardgas	400	- 2 500	- 2 900
Ktv belastingen	1 128	5 395	4 267
Kasbeheer	- 852	- 6 455	- 5 604
Verkoop staatsbezit	0	- 7 506	- 7 506
Studieleningen	- 241	- 276	- 35
Agentschaprekening en overige centrale overheid	250	0	- 250
Ktv's en financiële transacties inkomsten	685	- 11 342	- 12 027
Overige ktv's	65	2 551	2 486
Kasbeheer	- 2 496	- 16 175	- 13 679
Aankoop staatsbezit	0	- 2 385	- 2 385
Lening VUT-fonds	- 900	600	1 500
Studieleningen	- 2 124	- 1 865	259
Aansluiting NR 2009	0	11	11
Overig	- 18	- 11	7
Ktv's en financiële transacties uitgaven	- 5 473	- 17 273	- 11 801
Totaal ktv's en financiële transacties	6 158	5 931	- 227

De aardgasbaten worden met name beïnvloed door de productie van aardgas, de hoogte van de olieprijs en de euro/dollarkoers. De olieprijs is van belang, omdat de prijs van aardgas is gerelateerd aan de prijs van olie in dollars.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aardgasbaten. De tabel laat zien dat de aardgasbaten niet alleen op kasbasis, maar ook op transactiebasis worden geregistreerd. Dit wordt gedaan omdat het EMU-saldo – volgens Europese methodiek – wordt berekend op transactiebasis, terwijl de Rijksbegroting op kasbasis wordt opgesteld.¹

Tabel 2.12 Aardgasbaten (in € miljoen)

	MN 2009	FJR 2009	Verschil
Olieprijs (in dollars per vat)	58	61	3
Euro/dollarkoers (in dollars)	1,37	1,39	0,03
Productie (x miljard kubieke meter)	73	75	2
Kas			
Niet-belastingontvangsten	10 850	11 000	150
Vennootschapsbelasting	1 850	1 850	0
Totaal	12 700	12 850	150
Ktv			
Niet-belastingontvangsten	2 250	2 500	250
Vennootschapsbelasting	200	200	0
Totaal	2 450	2 700	250
Trans			
Niet-belastingontvangsten	8 600	8 500	- 100
Vennootschapsbelasting	1 650	1 650	0
Totaal	10 250	10 150	- 100

Conform het trendmatig begrotingsbeleid hebben mee- of tegenvallende aardgasbaten geen effect op uitgaven of lasten, maar leiden ertoe dat het begrotingssaldo (EMU-saldo en EMU-schuld) verbetert dan wel verslechtert.

¹ In een begroting op kasbasis worden transacties geboekt in de periode waarin de betaling plaatsvindt, in een begroting op transactiebasis worden transacties geboekt in de periode waarin de rechten en verplichtingen zijn ontstaan.

Bijlage 3. EMU-saldo en EMU-schuld

Tabel 3.1 Opbouw EMU-schuld collectieve sector

	2008	2009
EMU-schuld primo	258 592	346 687
EMU-saldo collectieve sector (min is overschot)	- 4 370	30 210
EMU-saldo sociale fondsen*	3 871	- 7 244
ktv's en financiële transacties	45 917	5 931
Derdenrekening en overig**	- 5 346	1 228
Overbruggingskrediet FBN / ABN AMRO	49 141	- 29 792
Financiële transactie lokale overheden	- 1 118	0
EMU-schuld ultimo	346 687	347 021
EMU-schuldquote	58,2%	60,9%

* Het EMU-saldo sociale fondsen loopt mee via de post ktv's en financiële transacties (kasbeheer).

** Dit is een post die bestaat uit mutaties die alleen relevant zijn voor de EMU-schuld en dus niet voor het EMU-saldo.

Tabel 3.2 Opbouw EMU-schuldquote (in % bbp; min betekent schuldverbeterend)

	MN 2009	FJR 2009
EMU-schuld 1 januari 2009	42,1%	58,2%
Noemereffect	- 1,9%	2,6%
Effect EMU-saldo	- 1,2%	5,3%
Interventies in de financiële sector	0,0%	- 4,1%
Overige financiële transacties	0,6%	- 1,2%
EMU-schuld ultimo 2009	39,6%	60,9%

Tabel 3.3 Staatsschuld (in € miljard)

	2008	2009
Gevestigde schuld	200,0	213,2
Overige schuld	101,2	88,7
Staatsschuld conform EMU-definitie*	301,2	301,9

* De staatsschuld is onderdeel van de EMU-schuld. De EMU-schuld omvat daarnaast de schuld van de sociale fondsen en de lokale overheden.

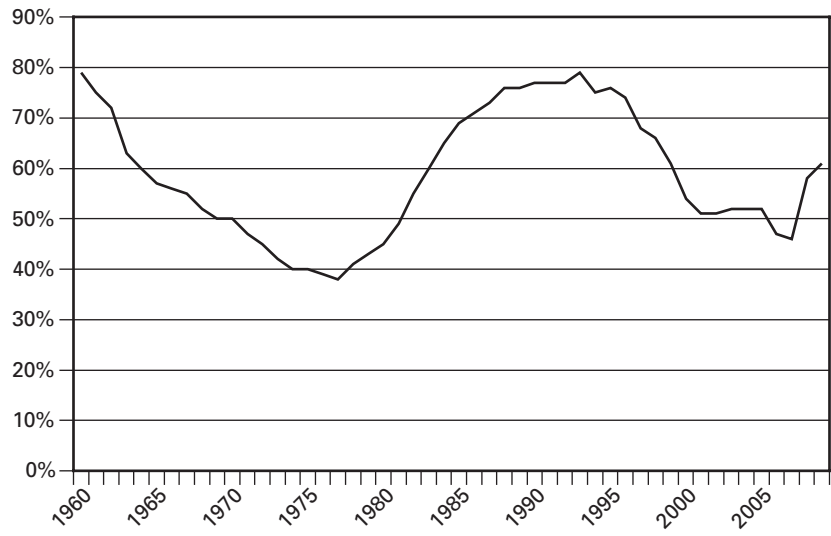
Tabel 3.4 Historisch overzicht EMU-saldo collectieve sector (in € miljoen)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EMU-saldo centrale overheid	- 25 748	- 4 887	- 7 069	- 4 167	- 3 357	1 656	- 932	- 5 375	- 13 456	- 8 347	268	4 640	2 838	2 908	- 19 557
EMU-saldo sociale fondsen	- 2 423	- 1 740	- 54	990	4 653	6 525	235	- 2 079	106	729	- 753	- 1 465	- 596	3 871	- 7 244
EMU-saldo lokale overheden	34	583	2 851	13	304	63	- 379	- 2 255	- 1 548	- 966	- 874	- 256	- 1 147	- 2 579	- 3 409
EMU-saldo collectieve sector	- 28 137	- 6 044	- 4 272	- 3 164	1 600	8 244	- 1 076	- 9 709	- 14 898	- 8 584	- 1 359	2 919	1 095	4 200	- 30 210
EMU-sadlo collectieve sector (in % bbp)	- 9,2%	- 1,9%	- 1,2%	- 0,9%	0,4%	2,0%	- 0,2%	- 2,1%	- 3,1%	- 1,7%	- 0,3%	0,5%	0,2%	0,7%	- 5,3%

Tabel 3.5 Historisch overzicht EMU-schuld (in € miljard)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EMU-schuld collectieve sector	232,2	237,0	233,3	238,2	236,1	224,8	227,1	235,1	248,0	257,6	266,1	255,9	258,6	346,7	347,0
EMU-schuld collectieve sector (in % bbp)	76,1%	74,1%	68,2%	65,7%	61,1%	53,8%	50,7%	50,5%	52,0%	52,4%	51,8%	47,4%	45,5%	58,2%	60,9%

Historisch overzicht EMU-schuld (in % bbp)

Bijlage 4. Belastinguitgaven

De informatieverstrekking van belastinguitgaven is met ingang van het begrotingsjaar 2002 geïntegreerd in de VBTB-verantwoordingsystematiek. Dit houdt in dat de budgettaire en meer algemene informatie over de belastinguitgaven wordt opgenomen in de Miljoenennota en het Financieel Jaarverslag van het Rijk. Meer specifieke informatie over belastinguitgaven wordt opgenomen in de begrotingen en jaarverslagen van de verscheidene vakdepartementen. Van de gebudgetteerde belastinguitgaven en de afdrachtverminderingen loonbelasting zijn op dit moment voorlopige realisatiegegevens beschikbaar over 2009. Deze realisaties worden vermeld in het FJR 2009. Voor de overige belastinguitgaven zal in de Miljoenennota 2011 een aangepaste raming 2009 worden opgenomen op basis van de meest recente gegevens van dat moment.

4.1 Afdrachtverminderingen in de loonbelasting

Tabel 4.1 laat de voorlopige realisaties van de afdrachtverminderingen 2009 zien. De realisaties zijn gebaseerd op geaggregeerde informatie vanuit loonaangiften.

Tabel 4.1: Voorlopige realisaties afdrachtverminderingen 2009 (in € mln)

Afdrachtvermindering	Raming 2009 (MN 2010)	Voorlopige realisatie 2009
Onderwijs (incl. WVA starters)	300	345
Zeevaart	84	101
Speur- en ontwikkelingswerk	606	687

De afdrachtverminderingen speur- en ontwikkelingswerk kent een voorlopige overschrijding van bijna 15 procent. Het is niet met zekerheid vast te stellen wat hiervan de oorzaak is. De overschrijding van 2009 wordt cf. begrotingssystematiek in 2011 opgevangen *binnen* het budget «afdrachtverminderingen speur- en ontwikkelingswerk».

4.2 Investeringsfaciliteiten

Tabel 4.2 bevat voorlopige realisatiegegevens over het jaar 2009 voor de investeringsfaciliteiten waarvoor een aanmeldingsverplichting geldt.

Tabel 4.2: Gegevens investeringsfaciliteiten 2009, (stand februari 2009 x mln.)

Regeling	Gemeld investeringsbedrag (2009)	Budget 2009 (MN 2010)	Realisatie 2009
Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL)	784	48	32
Energie-investeringsaftrek (EIA)	823	145	85
Energie-investeringsaftrek (EIA) uit aanvullend beleidsakkoord	38	130	5
Milieu-investeringsaftrek (MIA)	791	109	62

VAMIL

Op basis van deze regeling mag willekeurig worden afgeschreven op aangewezen milieu-investeringen. Deze regeling leidt in principe, evenals de andere regelingen voor vervroegde afschrijving, voor de belastingplichtige tot een liquiditeits- en rentevoordeel. Het budgettaire beslag wordt berekend met de netto-contante waarde-methode gebaseerd op het gemelde investeringsbedrag.

EIA/MIA

De budgettaire derving wordt gebaseerd op gemelde investeringsbedragen, in principe volgens de volgende formule: derving = (investeringsbedrag -/- correctiepercentage) * aftrekpercentage facilititeit * gemiddeld belastingtarief.

Het budget van de energie-investeringsaftrek (EIA) uit het aanvullend beleidsakkoord wordt separaat beheerd.

Onderschrijving

Volgens deze realisatiecijfers kennen zowel de VAMIL, MIA als EIA een onderschrijving in verband met minder investeringen als gevolg van de kredietcrisis.

Bijlage 5. Verticale toelichting

De verticale toelichting bevat een cijfermatig overzicht voor alle begrotingen van budgettaire veranderingen die zich hebben voorgedaan sinds de Ontwerpbegroting 2009. Er wordt per begroting een cijfermatig overzicht gepresenteerd, gevolgd door een toelichting op de voornaamste veranderingen. Voor een meer gedetailleerde toelichting op de veranderingen wordt verwezen naar de afzonderlijke begrotingen.

De verticale toelichting onderscheidt drie categorieën mutaties:

1. mee- en tegenvallers;
2. beleidsmatige mutaties;
3. technische mutaties.

Alle overboekingen, desalderingen, statistische correcties en mutaties die niet tot een ijklijn behoren, zijn in de laatste categorie «technische mutaties» geclusterd. Overigens hebben vrijwel alle overboekingen en desalderingen wél een beleidsmatig karakter. Dit komt tot uitdrukking in de toelichtingen. Ingeval samenhangende mutaties in meerdere categorieën voorkomen, worden deze eenmaal toegelicht.

De totalen per begroting worden in eerste instantie gepresenteerd exclusief de bedragen die onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) vallen. Door middel van een aansluitregel wordt het deel van de begroting dat onder HGIS valt, zichtbaar gemaakt. De veranderingen die optreden binnen het HGIS-deel van de begroting worden gepresenteerd en toegelicht in de verticale toelichting van alle HGIS-uitgaven.

Tevens worden de totalen per begroting gepresenteerd exclusief de bedragen die onder het stimuleringspakket, afgesproken in het Aanvullend Beleidsakkoord, vallen. Door middel van een aansluitregel wordt het deel van de begroting dat onder het stimuleringspakket valt, zichtbaar gemaakt. De stimuleringsmiddelen zijn apart toegelicht in *bijlage 2* van de Voorlopige Rekening 2009.

De laatste regel geeft per begroting de totaalstand inclusief HGIS en het stimuleringspakket aan.

De ondergrens is afhankelijk van de omvang van de begroting en verschilt voor de verschillende categorieën mutaties. De post diversen bevat de mutaties die onder de ondergrens vallen en wordt in principe alleen toegelicht, indien zich bijzonderheden voordoen.

Huis der Koningin

I HUIS DER KONINGIN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	7,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,0
	0,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	0,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	7,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	7,0

Staten-Generaal

IIA STATEN-GENERAAL: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	133,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 0,5
	- 0,5
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 5,9
	- 5,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	7,4
	7,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	134,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	134,7

IIA STATEN-GENERAAL: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2,5
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	2,1
	2,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,8
	3,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	5,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	8,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	8,3

Diversen

Deze post wordt in 2009 deels verklaard doordat de middelen voor ICT-projecten wegens vertraging in de uitvoering niet tot besteding zijn gekomen. Ook zijn de uitgaven voor fractiekosten toegenomen met 2,1 miljoen euro als gevolg van de bevoorschottingswensen van de fracties. Verder wordt het grootste gedeelte van de uitgavengroei veroorzaakt door loon- en prijsbijstellingen.

Diversen – ontvangsten

De mutaties worden voornamelijk veroorzaakt door het afrekenen van fractiekosten van 2,2 miljoen euro.

Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT EN KABINETTEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	99,1
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	1,9
	1,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	1,4
	1,4
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	7,5
	7,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	10,8
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	109,8
Totaal Internationale samenwerking	0,3
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	110,1

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT EN KABINETTEN: NIET-BELASTING-ONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2,8
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,7
	0,7
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,5
	0,5
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,3
	0,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	4,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	4,3

Diversen

De extra uitgaven worden vooral veroorzaakt door een groei van het aantal HBV-zaken (Hoger Beroep Vreemdelingen) en de invoering van de Wet Ruimtelijke Ordening. Dit leidt tot extra kosten voor de Raad van State. Voor de invoering van de WRO zijn gelden overgeheveld van de VROM begroting. Verder wordt de uitgaventoename voornamelijk veroorzaakt door loon- en prijsbijstellingen.

Algemene Zaken

III ALGEMENE ZAKEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	67,5
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 5,1
	- 5,1
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Bijdrage Vernieuwing Rijksdienst	11,4
Diversen	- 5,4
	6,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	2,4
	2,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	3,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	70,9
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	70,9

III ALGEMENE ZAKEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1,9
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 0,1
	- 0,1
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	1,0
	1,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,1
	0,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	0,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2,9
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2,9

Bijdrage Vernieuwing Rijksdienst

Conform het Coalitieakkoord zijn in het kader van het Programma Vernieuwing Rijksdienst middelen beschikbaar gesteld voor de rijksbrede projecten Overheidscommunicatie Nieuwe Stijl (ONS) en 1 Logo.

Diversen

Het gaat hier met name om onderuitputting en vertragingen bij de rijksbrede communicatieprojecten ONS en 1 Logo. Een gedeelte van de budgetten voor deze projecten is doorgeschoven naar 2010.

Koninkrijksrelaties

IV KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	348,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Arubadeal	- 9,6
Samenwerkingsbeleid	- 8,4
Veiligheidsplan	- 6,4
Diversen	- 10,5
	- 34,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Arubadeal	14,1
Kustwacht en samenwerkingsmiddelen	- 9,1
Middelen sociaal economisch initiatief (SEI)	5,0
Schuldsanering	213,9
Diversen	6,5
	230,4
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Betalingsachterstanden	41,8
Diversen	- 11,2
Niet tot een ijklijn behorend	
Overname kosten schuld Nederlandse Antillen	33,1
	63,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	259,3
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	607,9
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	607,9

IV KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	16,3
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Aflossing en rente	- 10,0
Schuldsanering	48,6
Diversen	1,7
	40,3
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Betalingsachterstanden	41,8
Niet tot een ijklijn behorend	
Overname kosten schuld Nederlandse Antillen	29,5
	71,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	111,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	127,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	127,7

Arubadeal

In het kader van de Arubadeal is afgesproken de schuld van Aruba aan Nederland te saneren. De beschikbare middelen kunnen tot en met 2012 worden gebruikt. De in 2008 niet uitgeputte middelen bleven derhalve beschikbaar voor 2009. In 2009 zijn niet alle middelen tot besteding gekomen, deze worden doorgeschoven naar 2010.

Samenwerkingsbeleid

In 2009 kwam niet het volledig beschikbare budget in het kader van samenwerkingsbeleid (onder andere Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA)) tot besteding.

Veiligheidsplan

Via het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen wordt gewerkt aan duurzame verbetering van organisaties van politie, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, het Openbaar Ministerie, het gevangeniswezen en de vreemdelingenketen. De beschikbare middelen voor dit plan zijn in 2009 niet volledig tot besteding gekomen.

Arubadeal

In het kader van de Arubadeal is afgesproken de schuld van Aruba aan Nederland te saneren. De beschikbare middelen kunnen tot en met 2012 worden gebruikt. De in 2008 niet uitgeputte middelen bleven derhalve beschikbaar voor 2009 en zijn bij Voorjaarsnota opgeboekt.

Kustwacht en samenwerkingsmiddelen

De middelen voor de kustwacht en samenwerking zijn in 2009 niet volledig tot besteding gekomen. Voor de kustwacht was de aanschaf van nieuwe middelen (helikopters) begroot, maar deze zijn uiteindelijk niet

aangeschaft. De samenwerkingsmiddelen, ten behoeve van verschillende projecten, zijn wegens te weinig uitvoeringscapaciteit op de BES eilanden niet volledig tot besteding gekomen.

Middelen sociaal economisch initiatief (SEI)

In het kader van de Sociaal-Economische Initiatieven (SEI) worden sociaal-economische problemen op de Antillen aangepakt. Het betreft maatregelen op het gebied van overheidsfinanciën, hervorming economische structuur, reorganisatie overheidsapparaat, investeringsimpulsen en sociaal vangnet. Een deel van het budget is in 2008 niet tot besteding gekomen en is derhalve doorgeschoven naar 2009 en bij Voorjaarsnota opgeboekt.

Schuldsanering

De schuldsanering van de schuldtitels Nederlandse Antillen is dit jaar van start gegaan. Voor de dekking hiervan is bij Coalitie Akkoord reeds een reservering gemaakt op de Aanvullende Post. Het nu benodigde gedeelte is overgeheveld naar hoofdstuk IV.

Betalingsachterstanden

In het kader van het terugdringen van de betalingsachterstanden van de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustasius en Saba) is overgegaan tot betaling van een aantal posten. Tegenover deze uitgaven staan gelijke ontvangsten aangezien deze middelen uit de daarvoor bestemde begrotingsreserve worden gefinancierd.

Overname kosten schuld Nederlandse Antillen

In het Besluit Tijdelijk Financieel toezicht Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint Maarten is de zogenaamde lopende inschrijving opgenomen. Dit betreft de inschrijving op emissies van geldleningen door de Antillen of een eilandgebied (Curaçao en Sint Maarten). Afgesproken is dat Nederland inschrijft op emissies tegen het actuele rendement op Nederlandse staatsleningen. Het doel van de lopende inschrijving is om de Antillen, Curaçao en Sint Maarten zo gunstig mogelijke financiering aan te bieden. Tegen de verwachting in heeft Sint Maarten niet van deze regeling gebruik gemaakt hetgeen een meevaller opleverde, Curaçao heeft bovendien in 2009 de met deze regeling samenhangende schuld aan Nederland afgelost.

Aflossing en rente

Doordat in 2009 is gestart met de schuldsanering, worden diverse leningen uit begin jaren negentig niet meer afgelost. Dit leidt tot een tegenvaller. De niet afgeloste schuld wordt in z'n geheel meegenomen in de transitie.

Schuldsanering

Vrijval van eerder overgeheveldde middelen vanuit de interne begrotingsreserve.

Buitenlandse Zaken

V BUITENLANDSE ZAKEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	4 253,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
EU afdrachten	- 371,6
	- 371,6
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
EU afdrachten correctie	2 108,7
	2 108,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1 737,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	5 990,7
Totaal Internationale samenwerking	5 145,5
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	11 136,2

V BUITENLANDSE ZAKEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	705,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Overige ontvangsten	102,0
Perceptiekostenvergoedingen	- 126,9
	- 24,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
EU afdrachten correctie	2 108,7
	2 108,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	2 083,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2 789,2
Totaal Internationale samenwerking	146,4
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 935,6

Relatie begroting Buitenlandse Zaken en de Homogene groep internationale samenwerking (HGIS)

Er zijn twee soorten uitgaven op de begroting van Buitenlandse Zaken: HGIS en niet-HGIS. Niet-HGIS uitgaven zijn de afdrachten aan de Europese Unie. HGIS-uitgaven zijn alle andere buitenlanduitgaven. De HGIS-uitgaven staan op diverse begrotingen en worden elders toegelicht; hier wordt alleen de ontwikkeling van de EU-afdrachten belicht.

EU afdrachten

De EU afdrachten bestaan uit vier componenten: bni-afdrachten, btw-afdrachten, invoerrechten en landbouwheffingen. Aan het einde van het jaar werd duidelijk dat het bruto nationale inkomen uit voorgaande jaren naar beneden is bijgesteld, waardoor Nederland budget terugontvangt (zie ook de post overige ontvangsten). In de ramingen was – net als in eerdere jaren gebeurde – juist rekening gehouden met een hoger bni en dus hogere afdrachten. De realisatie van de afdrachten valt hiermee circa 340 miljoen euro lager uit. In 2009 deed zich verder nog een meevaller voor (circa 30 miljoen euro), omdat de verwerking van de onderuitputting van de EU-begroting 2008 plaatsvond via verrekening met de bni afdracht.

EU afdrachten correctie

De wijziging betreft een technische bijstelling. Als gevolg van de inwerkingtreding van het nieuwe Eigen Middelenbesluit in 2009 zijn de kortingen op de afdrachten van 2007 en 2008 met terugwerkende kracht verwerkt in de afdrachten van 2009. Er is van uitgegaan dat dit zou resulteren in lagere uitgaven. Echter, de korting is door de EU over 2007 en 2008 teruggestort en dit dient als ontvangst in de begroting te worden opgenomen. Deze hogere ontvangsten gaan gepaard met eenzelfde verhoging van de geraamde afdrachten. Per saldo verandert de afdracht van Nederland niet door deze technische bijstelling.

Overige ontvangsten

Eind 2009 werd onverwachts bekend dat Nederland 102 miljoen euro ontvangt in verband met een bijgesteld lager bni over voorgaande jaren.

Perceptiekostenvergoedingen

Perceptiekostenvergoedingen zijn vergoedingen die Nederland ontvangt voor het innen van landbouwheffingen en invoerrechten. De vergoeding bedraagt 25 procent van de geïnde middelen. Door de sterk gedaalde invoerrechten, zijn tevens de perceptiekostenvergoedingen gedaald (126,9 miljoen euro).

Justitie

VI JUSTITIE: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	5 715,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Tegenvaller rechtsbijstand	17,7
Voorlopige afrekening 2009	- 19,0
Diversen	- 2,7
	- 4,0
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Reguliere bezetting COA	133,7
Efficiënter kasbeheer	- 15,0
Hogere asielinstroom IND	58,0
Kasschuif rechtsbijstand	40,3
PMJ: forensische zorg strafrechtelijk kader	15,0
Taakstellende onderuitputting 2009	- 23,1
Diversen	70,0
	278,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling tranche 2009	159,3
Diversen	62,6
	221,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	496,8
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	6 212,3
Totaal Internationale samenwerking	27,3
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	6 239,6

VI JUSTITIE: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1 253,3
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	29,3
	29,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
ODA toerekening hogere instroom asiel	64,3
Tegenvaller Boeten en Transacties	- 86,0
Diversen	18,6
	- 3,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	34,9
	34,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	61,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	1 314,4
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 314,4

Tegenvaller rechtsbijstand

De rechtsbijstand heeft een specifieke tegenvaller van 17,7 miljoen euro. Dit heeft te maken met het toegenomen aanbod van zaken waarbij een beroep werd gedaan op de Rechtsbijstand zowel binnen de sector straf als de sector civiel. Voornaamste reden van deze toename is de economische crisis waardoor onder andere het aantal ontslagaanvragen en faillissementszaken is toe genomen.

Voorlopige afrekening 2009

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft in 2009 een lagere productie gehad bij het gevangeniswezen, de forensische zorg, jeugdinstituten en de vreemdelingenbewaring. Dit heeft geleid tot een lagere bijdrage (19 miljoen euro) van het moederdepartement.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Deze post is het saldo van meerdere autonome mee- en tegenvallers, waarvan de grootste worden toegelicht. Meevallers zijn onder andere ontstaan doordat minder is uitgegeven dan verwacht aan de huisvesting RANOV (Regeling afhandeling nalatenschap oude vreemdelingenwet) (10 miljoen euro); lagere krimpkosten van het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) (ruim 7 miljoen euro) en een lager dan geraamd gebruik van mediation (6 miljoen euro). Hiertegenover staat een tegenvaller (5,5 miljoen euro) bij de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) door de hoger dan geraamde kosten bij de Internationale Tribunalen. Het eigen vermogen van DJI dreigde hierdoor negatief dreigde te worden. Justitie heeft dit zodoende aangevuld. Tevens is er sprake van een tegenvaller (ruim 7 miljoen euro) bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) vanwege de

vertraagde invoering van het doorbelasten van de kosten aan de overtre-
dende burger voortvloeiend uit de wet administratiefrechtelijke handha-
ving verkeersvoorschriften (WAHV).

Reguliere bezetting COA

De asielinstroom was in 2009 hoger dan geraamd. Tevens was er sprake
van een lagere uitstroom, omdat de terugkeer van asielzoekers nog steeds
moeizaam verloopt. Gevolg is een stijging van de gemiddelde bezetting
van het COA en de bijbehorende kosten.

Efficiënter kasbeheer

De liquide middelen van de batenlastendiensten (Justis, NFI, DJI en CJIB)
zijn eenmalig vrij gevallen. Dit heeft geen invloed op de geplande activi-
teiten.

Hogere asielinstroom IND

De asielinstroom steeg in 2008. Op basis hiervan is de verwachte asielin-
stroom voor 2009 geraamd op 17 000. Dit heeft tot hogere behandelings-
kosten bij de IND geleid.

Kasschuif rechtsbijstand

De maatregelen op het gebied van de rechtsbijstand leveren, vanwege
onder meer een aantal noodzakelijke wetwijzigingen, niet direct de volle-
dige taakstelling van 50 miljoen euro per jaar op. De besparingsverliezen
uit 2009 en 2010 worden middels deze kasschuif gecompenseerd door
hogere besparingen in de jaren 2011 t/m 2014.

PMJ (prognose model justitiële keten): forensische zorg strafrechtelijk kader

Met ingang van 2008 zijn middelen overgeheveld uit de AWBZ naar de
Justitie begroting. In de loop van 2009 is gebleken dat het aantal personen
in de diverse GGZ-instellingen die op strafrechtelijke titel behandeld
worden groter is dan aanvankelijk verwacht. Dit heeft tot een bijstelling in
de kosten geleid (hierin zijn ook de uitvoeringskosten opgenomen).

Taakstellende onderuitputting 2009

Justitie heeft incidenteel het uitgavenkader verlaagd om het tekort op de
ontvangsten bij de boeten en transacties op te kunnen vangen.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Dit is een saldo van een aantal beleidsmatige posten. Naast de stijging in
de capaciteitsbehoeften bij de forensische zorg strafrechtelijk kader in de
PMJ-ramingen, was er als gevolg van diezelfde ramingen ook een hogere
capaciteitsbehoefte bij de rechtspraak (10 miljoen euro). Hiertegenover
staan juist weer dalingen in de capaciteitsbehoefte bij de jeugdcellen (14,6
miljoen euro) en het gevangeniswezen. Toch brengt de daling van het
gevangeniswezen eerst nog hogere kosten (13 miljoen euro) met zich mee
vanwege o.a. arbeidsvoorwaarden, detachering en herplaatsing van over-
tollig personeel bij DJI. Daarnaast waren er extra uitgaven voor de staat-
kundige hervorming van de Nederlandse Antillen, aangezien Justitie al
begonnen is met het volgen en begeleiden van bepaalde taken op het
gebied van de strafrechtketen en het vreemdelingenbeleid.

Diversen – technische mutaties

Bij de technische mutaties bestaat de post diversen vooral uit de prijsbij-
stelling.

Diversen – mee- en tegenvallers

Deze post bestaat voornamelijk uit hogere ontvangsten bij verbeurd verklaarde goederen. Als gevolg van een schikking met een aantal zenders over de zogenaamde belspellen is een meevaller (13 miljoen euro) ontstaan.

ODA toerekening hogere instroom asiel

Door een hogere asielinstroom stijgt ook de ODA-toerekening conform de internationale criteria voor eerstejaars opvang van asielzoekers uit ODA-landen.

Tegenvaller Boeten en Transacties

De ontvangsten uit de boeten en transacties zijn lager uitgevallen dan geraamd. Dit tekort is in 2009 zo veel mogelijk ingevuld met onderuitputting. Het resterende tekort is meegenomen naar 2010 via de eindejaarsmarge.

Diversen – technische mutaties

Door een toename van de instroom van zaken in de rechtspraak zijn ook de griffieontvangsten hoger uitgevallen. Daarnaast heeft Justitie een deel van het eigen vermogen van de dienst Justis afgeroomd door hoger dan geraamde ontvangsten van de dienst.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	6 585,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 40,3
	- 40,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
VRD digitale werkomgeving rijk	35,0
Diversen	47,3
	82,3
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loon en prijsbijstelling 2009	214,7
Diversen	69,2
Niet tot een ijklijn behorend	
Vutfonds	- 900,0
	- 616,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 574,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	6 011,4
Totaal Internationale samenwerking	0,7
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	6 012,1

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTING-ONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	238,1
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 3,3
	- 3,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,8
	3,8
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Vutfonds rente	- 35,7
Diversen	47,7
Niet tot een ijklijn behorend	
Voorlopige realisatie aflossing	100,0
Vutfonds rente	45,6
Vutfonds terugbetaling	500,0
Diversen	2,9
	660,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	661,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	899,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	899,0

VRD digitale werkomgeving rijk

Uit het budget van het programma Vernieuwing Rijksdienst (VRD) worden middelen ter beschikking gesteld voor het project Digitale Werkomgeving Rijk. Dit project heeft als doel rijksambtenaren op elk moment en plaats-onafhankelijk op een veilige wijze de beschikking te geven over digitale informatie en applicaties die zij voor het werk nodig hebben

Diversen (beleidsmatige mutaties)

De post diversen wordt ondermeer verklaard door bijdragen uit het budget van het programma Vernieuwing Rijksdienst aan een aantal projecten. Het betreft onder meer administratieve lastenverlichting voor burgers en e-inspecties.

Diversen (technische mutaties)

De post diversen wordt ondermeer verklaard door de reguliere prijsbijstelling van ruim 28 miljoen euro. Daarnaast ontvangt BZK ruim 17 miljoen euro van VWS, Defensie en gemeenten als bijdrage in de kosten van het communicatiesysteem C2000 en worden de kosten van 11 miljoen euro van de Werkmaatschappij en P-direkt doorberekend aan de afnemers. (Zie ook «Diversen technische mutaties» aan de ontvangstenkant)

Vutfonds

Aangezien meer mensen besluiten om later gebruik te maken van FPU (Flexibel Pensioen en Uittreden) is de liquiditeitsbehoefte van het

Vutfonds sterk gewijzigd. Dit heeft geleid tot een nieuwe aangepaste leenovereenkomst tussen de Staat en het Vutfonds. Kern van deze nieuwe afspraken is dat de lening is teruggebracht tot 1,8 miljard euro. Als gevolg van de minder grote liquiditeitsbehoefte in 2009 wordt afgezien van de laatste tranche van 900 miljoen euro, zoals nog onder de oude leenovereenkomst voorzien was. Als gevolg van de liquiditeitsbehoefte van het Vutfonds in 2011 t/m 2013 zal een beroep worden gedaan op de leenfaciliteit.

Vutfonds rente

Als gevolg van het gewijzigde kasritme bij het VUT-fonds vanwege de aangepaste leenovereenkomst tussen de Staat en het VUT-fonds, is ook het bijbehorende renteschema gewijzigd.

Vutfonds terugbetaling

Vanwege de gewijzigde liquiditeitsbehoefte van het VUT-fonds (zie ook onder uitgaven) wordt een deel (800 miljoen euro) van de eerder verstrekte lening vervroegd terugbetaald in 2009 en 2010.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	35 062,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Bijstelling autonome raming studiefinanciering	- 197,6
Ramingsbijstelling wet kinderopvang + kinderopvangtoeslag	184,4
Diversen	- 15,4
	- 28,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Awir-effect: prolongatie 5 euro	25,0
Eindejaarsmarge	234,8
Eindejaarsmarge: inzet begrotingsproblematiek	- 83,5
Hogere juridische verplichte prijsbijstelling	44,9
Diversen	- 167,0
	54,2
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling	955,0
Prijsbijstelling	138,7
Diversen	79,8
Niet tot een ijklijn behorend	
Bijstelling autonome raming studiefinanciering	- 273,6
Prijsbijstelling indexering WSF	67,3
Diversen	11,2
	978,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1 003,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	36 065,9
Totaal Internationale samenwerking	74,5
Totaal Stimuleringspakket	145,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	36 285,5

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1 971,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Bijstelling autonome raming studiefinanciering	47,0
Kinderopvangtoeslag	58,9
Diversen	48,9
	154,8
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,5
	3,5
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	50,1
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	36,6
	86,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	244,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2 216,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 216,0

Bijstelling autonome raming studiefinanciering

De bijstelling autonome raming studiefinanciering betreft de studiefinanciering, WTOS en lesgelden. De relevante meevaller heeft verschillende oorzaken. De belangrijkste heeft betrekking op de studiefinanciering en betreft minder omzettingen van prestatiebeurs in een gift dan geraamd. Vooral bij de beroepsopleidende leerweg was dit effect groot in 2009. Ook was er sprake van minder uitgaven aan de aanvullende beurs voor eerstejaarsstudenten dan verwacht. Daarnaast werkte de meevaller in 2008 bij de studiefinanciering nog door in 2009 (minder gebruik basisbeurs en aanvullende beurs).

Aan de ontvangstenkant betreft het voornamelijk een meevaller op het artikel voor studiefinanciering als gevolg van hogere renteontvangsten dan geraamd. Ook aan de ontvangstenkant werkte de meevaller van 2008 bij de studiefinanciering nog door.

Ramingsbijstelling wet kinderopvang + kinderopvangtoeslag

Deze post van 184,4 miljoen euro valt uiteen in 133 miljoen euro en 51,4 miljoen euro. De realisatie van de kinderopvang is in 2009 133 miljoen euro hoger uitgevallen dan geraamd. Deze overschrijding is grotendeels te verklaren door een trager dan geraamde vraaguitval als gevolg van de bezuiniging op de toeslagtabel per 1 januari 2009. Na de definitieve vaststelling van de kinderopvangtoeslag door de belastingdienst worden zowel bedragen nabetaald als terug ontvangen. Aan de uitgavenkant zijn de nabetalingen 51,4 miljoen euro hoger dan geraamd (zie ook ontvangsten).

Awir-effect: prolongatie 5 euro

Door onderhoud aan het systeem van de toeslagen was het vanaf december 2009 enige tijd niet mogelijk voor vraagouders hun gegevens in dit systeem aan te passen. Daarom is er voor gekozen de toeslag van alle ouders in het systeem automatisch te prolongeren. Hierdoor heeft een aantal ouders ten onrechte toeslag uitbetaald krijgen, die later wordt teruggevorderd. Dit heeft geleid tot extra uitgaven in 2009.

Eindejaarsmarge

OCW heeft in 2009 ruim 234 miljoen euro ontvangen aan overgehevelde middelen van 2008 naar 2009 (eindejaarsmarge). Het overgrote deel daarvan is ingezet voor overlopende verplichtingen; het restant (83,5 miljoen euro) is in het voorjaar aangewend voor begrotingsproblematiek.

Hogere juridische verplichte prijsbijstelling

Voor sommige sectoren is OCW (juridisch) verplicht om in 2009 een hogere compensatie voor prijsontwikkelingen af te dragen dan dat volgens de gebruikelijke prijsbijstellingsmethodiek ontvangen werd.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Op verschillende dossiers is het budget in 2009 om uiteenlopende redenen niet volledig besteed. Voor een aanzienlijk deel betreft het budgetten waarvan de betaling volgend jaar plaatsvindt, zogenaamde kasschuiven. Voorbeelden zijn geraamde uitgaven voor HBO-masters die pas in 2010 gerealiseerd worden of einddeclaraties voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten die pas in 2010 binnenkomen. De middelen die OCW in 2009 niet heeft uitgegeven, lopen mee in de eindejaarsmarge voor 2010.

Bijstelling autonome raming studiefinanciering

Deze niet-relevante meevaller betreft een lager dan geraamd gebruik van de leenfaciliteit en voor een ander deel een hoger dan geraamd bedrag aan omzettingen van prestatiebeurs naar rentedragende leningen.

Prijsbijstelling indexering WSF

Dit is de overboeking van de niet-relevante prijsbijstelling van de Aanvullende Post (begrotingshoofdstuk 84) waarmee de studiefinanciering, de WTOS en de les gelden worden geïndexeerd.

Kinderopvangtoeslag

De ontvangsten waren 58,9 miljoen euro hoger dan geraamd (zie ook uitgaven).

Nationale Schuld

IXA NATIONALE SCHULD (TRANSACTIEBASIS): UITGAVEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	14 854,3
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Rentelasten kasbeheer	- 226,5
Diversen	- 3,0
	- 229,5
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,5
Niet tot een ijklijn behorend	
Leningen kasbeheer	6 372,2
Mutaties rekening courant	7 302,8
Rente sociale fondsen	- 249,7
Wijziging geldmarktberoep en rente	- 418,2
Wijziging kapitaalmarktberoep en rente	536,2
Diversen	- 38,6
	13 505,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	13 275,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	28 129,9
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	28 129,9

IXA NATIONALE SCHULD (TRANSACTIEBASIS): NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1 560,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	19,7
	19,7
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Leningen kasbeheer	5 600,2
Wijziging geldmarktberoep en rente	1 060,6
Wijziging kapitaalmarktberoep en rente	- 154,5
Diversen	4,3
	6 510,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	6 530,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	8 090,4
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	8 090,4

Rentelasten kasbeheer

Gewijzigd leengedrag van RWT's en batenlastendiensten en wijzigingen van de korte rente hebben tot aanpassing van uitgaven voor het rente kasbeheer geleid.

Leningen kasbeheer

De ontvangsten en uitgaven voor leningen leningen kasbeheer waren in 2009 hoger dan geraamd. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat bij de batenlastendiensten voor ruim 5 miljard euro leningen zijn omgezet. Dit heeft geleid tot aflossingen van bestaande leningen en tot het afsluiten van nieuwe leningen.

Mutaties rekening courant

De mutaties van de saldi rekening courant en deposito's werden gedomineerd door de ontwikkeling van de rekening-courant saldi van de sociale fondsen. In 2009 zijn de rekening courant saldi van de sociale fondsen fors gedaald.

Rente sociale fondsen

De inleg van de sociale fondsen is gewijzigd als gevolg van (onder meer) mutaties in de premieontvangsten en de premiegefinancierde uitgaven. Hierdoor is ook de rentevergoeding over de inleg veranderd.

Wijziging geldmarktberoep en rente

Wijzigingen in de ontwikkeling van het begrotingssaldo alsmede aanpassing van de korte rente hebben voor 2009 tot aanpassingen in de rentebaten en rentelasten over de vlottende schuld geleid.

Wijziging kapitaalmarktberoep en rente

Gewijzigde inzichten in de ontwikkeling van het tekort alsmede aanpassingen van de lange rente hebben tot aanpassingen in de rentebaten en -lasten over de vaste schuld geleid.

Financiën

IXB FINANCIËN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	4 095,4
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Anticiperende aankopen	- 25,0
Heffings- en invorderingsrente	43,8
Schade-uitkering EKV	151,0
Diversen	- 1,1
	168,7
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Advieskosten staatsdeelnemingen	40,6
Kasschuif CR	- 40,0
Diversen	32,2
	32,8
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling	87,9
Diversen	58,8
Niet tot een ijklijn behorend	
ABN Amro	1 350,0
Afkoop exploitatie bijdrage Westerscheldetunnel	881,5
Back-up faciliteit ING	3 976,0
Depositogarantiestelsel	199,1
Mandatory Convertible Notes	2 600,0
Verwerving 2e tranche Havenbedrijf Rotterdam	412,7
Diversen	2,7
	9 568,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	9 770,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	13 865,5
Totaal Internationale samenwerking	97,7
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	13 963,3

IXB FINANCIEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

2009

Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	3 502,2
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Boeteontvangsten	- 19,8
Dividend staatsdeelnemingen	- 19,4
Heffings- en invorderingsrente	- 52,9
Holland Casino	- 57,0
Overige programma ontvangsten	18,0
Winstafdracht DNB	134,0
Diversen	16,7
	19,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Kosten vervolging	45,0
Provenu's EKV	122,5
Ramingsbijstelling agrarische gronden	25,0
Diversen	48,2
	240,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Superdividend NS	1 400,0
Diversen	- 0,1
Niet tot een ijklijn behorend	
Back-up faciliteit ING	3 995,0
Fonds Financiële Structuurversterking	7 435,8
Premieontvangsten garantieregeling bancaire leningen	115,6
Verkoop Fortis Corporate Insurance	350,0
Verkoop Westerscheldetunnel	970,7
Diversen	- 24,2
	14 242,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	14 503,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	18 005,4
Totaal Internationale samenwerking	11,7
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	18 017,1

Anticiperende aankopen

Het beschikbare budget voor anticiperende aankopen is in 2009 niet volledig uitgeput.

Heffings- en invorderingsrente

Bij Voorjaarsnota was de uitgavenraming voor de heffings- en invorderingsrente op basis van realisatiecijfers met 100 miljoen euro naar boven bijgesteld. Door sterke daling van de rentetarieven gedurende 2009 bleken de uitgaven echter slechts 44 miljoen euro hoger te zijn.

Schade-uitkering EKV

Vanwege de economische crisis hebben zich in 2009 meer schades voorgedaan dan oorspronkelijk geraamd.

Advieskosten staatsdeelnemingen

Als gevolg van de maatregelen die zijn genomen in het kader van de kredietcrisis, zijn er kosten gemaakt voor de inhuur van externen voor advisering op juridisch, strategisch en financieel gebied. Deze kosten waren in 2009 hoger dan oorspronkelijk geraamd. Een gedeelte van deze kosten is doorbelast aan de deelnemingen.

Kasschuif CR

Binnen het programma complexiteitsreductie van de Belastingdienst is er sprake van vertraging. Het budget is doorgeschoven naar latere jaren, omdat het gereserveerde bedrag nodig is om de doelstellingen op het gebied van de complexiteitsreductie te realiseren.

ABN Amro

In het kader van de herkapitalisatie van ABN AMRO en Fortis Bank Nederland (FBN) is voor 1,35 miljard euro aan schuldtitels van Fortis Bank Nederland omgezet in eigen vermogen. De omzetting heeft plaatsgevonden door een storting op het aandelenkapitaal onder gelijktijdige aflossing van een deel van de langlopende schuld die FBN bij de Staat heeft.

Afkoop exploitatiebijdrage Westerscheldetunnel

Dit betreft de afkoop van de exploitatiebijdrage van de Staat aan de NV Westerscheldetunnel in verband met de verkoop van de NV Westerscheldetunnel.

Back-up Faciliteit ING

Op 26 januari 2009 is een transactie overeengekomen tussen ING en de Nederlandse Staat. Met deze transactie heeft de Nederlandse Staat 80 procent van het risico op de gesecuritiseerde hypotheekportefeuille van ING overgenomen (Kamerstukken II 2008–2009, 31 371, nr. 95). Daarnaast heeft de Staat hiervoor aan ING een management fee en een funding fee betaald.

Depositogarantiestelsel

De mutatie betreft uitgaven die voortkomen uit het feit dat de Nederlandse Staat de uitkeringen die hebben plaatsgevonden uit hoofde van het Depositogarantiestelsel voorfinanciert.

Mandatory Convertible Notes (MCN)

De Mandatory Convertible Notes zijn verplicht converteerbare leningen aan ABN Amro. Deze maken onderdeel uit van de herkapitalisatie van ABN Amro en zullen bij separatie worden omgezet in gewoon aandelenkapitaal.

Verwerving 2e tranche Havenbedrijf Rotterdam

Met het oog op de voor de financiering van de Tweede Maasvlakte benodigde vermogenspositie, is de Staat medeaandeelhouder van het Havenbedrijf Rotterdam geworden. Deze uitgave betreft de tweede tranche. De Staat heeft hiermee in totaal 29,2 procent van het aandelenkapitaal in het Havenbedrijf Rotterdam verworven.

Boeteontvangsten

De boeteontvangsten in de categorieën motorrijtuigenbelasting en omzetbelasting waren in 2009 lager dan oorspronkelijk geraamd.

Dividend staatsdeelnemingen

Het voor 2009 verwachte superdividend (100 miljoen euro) van Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is niet uitgekeerd. Daar tegenover stonden meevallende dividenduitkeringen van o.a. de Gasunie en de NS. Per saldo heeft dit tot een tegenvaller geleid.

Heffings- en invorderingsrente

De ontvangsten voor de heffings- en invorderingsrente waren in 2009 lager dan oorspronkelijk geraamd. De belangrijkste oorzaak hiervan was de sterke daling van de rentetarieven.

Holland Casino

De winstafrachten van Holland Casino vielen tegen in 2009. Dit werd onder meer veroorzaakt door teruglopende bezoekersaantallen, bestedingen en door reorganisatievoorzieningen. Daarnaast heeft de Staat – wegens te hoge afdrachten in 2008 – een terugbetaling van 11,5 miljoen euro aan Holland Casino gedaan.

Kosten vervolging

De kosten voor invordering – zoals de kosten voor aanmaningen, dwangbevelen, beslagopdrachten, verkoopdrachten en de inzet van deurwaarders – worden doorbelast aan de belastingplichtigen en gelden als ontvangsten op begroting IX-B. Mede door toename van het aantal belastingplichtigen waren deze ontvangsten in 2009 hoger dan oorspronkelijk geraamd.

Overige programma ontvangsten

Deze meevaller is veroorzaakt door OZB-ontvangsten uit 2008 die in 2009 binnenkwamen en meevallende opbrengsten bij de benzineveilingen.

Provenu's EKV

De provenu's waren in 2009 hoger dan oorspronkelijk geraamd. Dit werd enerzijds veroorzaakt doordat een gedeelte van de schades die in 2009 zijn gevallen, ook al in 2009 gerecupereerd zijn. Tevens was er sprake van een onverwachte terugbetaling.

Winstafdracht DNB

Rente-effecten op de kapitaal- en geldmarkt hebben ervoor gezorgd dat de winstafracht DNB hoger is dan geraamd.

Ramingsbijstelling agrarische gronden

De verkoopopbrengsten van agrarische gronden die taakstellend voor 2010 waren ingeboekt, werden al in 2009 gerealiseerd.

Superdividend NS

De Nederlandse Spoorwegen (NS) heeft in 2009 superdividend aan de Staat uitgekeerd.

Back-up faciliteit ING

Op 26 januari 2009 is een transactie overeengekomen tussen ING en de Nederlandse Staat. Met deze transactie heeft de Nederlandse Staat 80 procent van het risico op de gesecuritiseerde hypotheekportefeuille van ING overgenomen (Kamerstukken II 2008–2009, 31 371, nr. 95). De Staat ontvangt van ING voor 80 procent de stromen afkomstig uit de Alt-A portefeuille en een garantiefee.

Fonds Financiële Structuurversterking

Deze mutatie bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste heeft de Staat in 2009 couponbetalingen ontvangen, omdat ING, Aegon en SNS Reaal in 2008 een interim dividend hebben uitgekeerd aan de aandeelhouders en de participaties een korte eerste coupon hebben. Daarnaast is in 2009 met ING, Aegon en SNS Reaal overeengekomen dat zij een gedeelte van de in 2008 verstrekte securities vervroegd aflossen aan de Staat. De betalingen betroffen zowel de nominale waarde van de securities alsook de verschuldigde rente en een premie voor vervroegde terugbetaling (ING en Aegon) van de securities, de zogenaamde repurchase fee.

Premieontvangsten garantieregeling bancaire leningen

Deze mutatie betreft de premieontvangsten van de verstrekte en geëffectueerde garanties uit hoofde van de garantieregeling bancaire leningen.

Verkoop Fortis Corporate Insurance (FCI)

De staat heeft haar 100 procent belang in Fortis Corporate Insurance verkocht.

Verkoop Westerschelde tunnel

De Staat heeft haar 95,4 procent belang in de NV Westerscheldetunnel verkocht.

Defensie

X DEFENSIE: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	8 125,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Bijstelling betalingen aan het ABP	- 27,0
Bijstelling investeringen vanwege tegenvallende verkoopopbrengsten	- 79,3
Overige investeringen	24,1
Personele en materiële exploitatie	109,9
Diversen	0,7
	28,4
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Bommelerwaard	26,0
Budget staf DMO en CDC	19,4
Dekking Bommelerwaard uit personele exploitatie	- 26,0
Eindejaarsmarge 2008	- 33,0
Exploitatie informatievoorzieningsystemen	30,0
Investeringen infrastructuur	- 29,0
Nader te verdelen onvoorzien	- 42,0
Overheveling van Buitenlandse Zaken inzake C-17	18,0
Diversen	12,2
	- 24,4
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling 2009	175,4
Prijsbijstelling 2009	71,9
Diversen	- 5,2
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	- 19,9
	222,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	226,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	8 351,9
Totaal Internationale samenwerking	380,7
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	8 732,6

X DEFENSIE: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	530,1
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Lagere opbrengst verkopen	- 79,3
Diversen	17,7
	- 61,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Herfasering verkoopopbrengsten	- 29,0
Diversen	6,8
	- 22,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 83,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	446,4
Totaal Internationale samenwerking	20,5
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	466,9

Bijstelling betalingen aan het ABP

Het betreft hier geraamde betalingen aan het ABP die niet meer in 2009 hebben plaatsgevonden. Deze betalingen zullen nu in 2010 plaatsvinden.

Bijstelling investeringen vanwege tegenvallende verkoopopbrengsten

Als gevolg van de doorwerking van tegenvallende ontvangsten zijn verschillende uitgaven binnen het investeringsprogramma van de DMO neerwaarts bijgesteld.

Overige investeringen

Binnen het investeringsprogramma van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) zijn diverse projecten vertraagd, terwijl andere projecten juist sneller tot realisatie hebben geleid. Te denken valt aan onder meer de ontwikkeling van de NH-90 helikopter, investeringen in militaire satelliet-capaciteit (MILSATCOM), patrouillevaartuigen, de JSF en Chinooks. Deze boeking betreft het saldo van die ontwikkelingen.

Personele en materiële exploitatie

Uit realisaties van de dienstonderdelen blijken hogere uitgaven aan onder andere onderhoud en munitie. Verder zijn de uitgaven aan het project CDC (Commando Diensten Centra)-Direct dat tot doel heeft tot een verbeterde klant-leverancierrelatie te komen hoger uitgevallen dan voorzien en datzelfde geldt voor de uitgaven aan het dienstencentrum internationale ondersteuning (DCIOD).

Bommelerwaard

In 2009 heeft de afhandeling plaatsgevonden van de schadeclaims in het kader van het vliegongeval met een Apache helikopter in de Bommelerwaard in 2007. De oorspronkelijke raming (46 miljoen euro) voor uitgaven aan schadeclaims is met 10 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Tevens

wordt een deel (10 miljoen euro) van de uitkeringen pas uitgekeerd in 2010 en niet zoals verwacht in 2009. Het saldo dat resteert bedraagt de genoemde 26 miljoen euro.

Budget staf DMO en CDC

De Defensie Materieel Organisatie (DMO) en het Commando Diensten Centra (CDC) voerden meer taken centraal uit. Hiervoor zijn budgetten voor bijvoorbeeld onderhoudskosten overgeheveld van de krijgsmachts-onderdelen naar de DMO en het CDC.

Dekking Bommelerwaard uit personele exploitatie

Het benodigde budget ter dekking van de uitgaven samenhangend met het vliegongeval in de Bommelerwaard wordt gevonden in de budgetten voor personele exploitatie bij onder andere de krijgsmachtonderdelen, de Defensie Materieel Organisatie (DMO) en het Commando Diensten Centra (CDC).

Eindejaarsmarge 2008

In 2008 heeft Defensie het budget overschreden. Deze overschrijding is in 2009 gecompenseerd.

Exploitatie informatievoorzieningsystemen

Er zijn middelen vrijgemaakt voor invoering van verschillende informatievoorzieningsystemen (SAP/FINAD en ERP). Deze informatiesystemen zullen een bijdrage leveren aan een verbeterd inzicht in de financiële administratie van Defensie. Deze toevoeging van budget was in de Defensiebegroting 2008 aangekondigd.

Investerings infrastructuur

Een aantal infrastructuurprojecten zijn vertraagd en hebben daardoor in 2009 niet tot uitgaven geleid. Het betreft de herhuisvesting op het Plein/Kalvermarktcomplex, de huisvesting van de Joint CIS Group (een onderdeel van de Defensie Telematica Organisatie) in Soesterberg, de uitbreiding van de Van Braam Houckgeestkazerne te Doorn en de renovatie van de Operationele School te Den Helder.

Nader te verdelen onvoorzien

Met deze mutatie wordt het per ultimo 2009 resterende bedrag op de post nominaal en onvoorzien via de regels van de eindejaarsmarge meegenomen naar 2010.

Overheveling van Buitenlandse Zaken inzake C-17

Deze overheveling is de verschuldigde bijdrage voor 2009 van Buitenlandse Zaken aan Defensie t.b.v. het Strategic Airlift Capability C-17 NAVO initiatief om de strategische luchttransportcapaciteit te vergroten. De eenmalige investeringskosten voor Nederland bedragen in totaal 130 miljoen euro verspreid over enkele jaren. Deze worden geacommodeerd binnen de begrotingen van Defensie (70 miljoen euro) en Buitenlandse Zaken (60 miljoen euro).

Diversen – niet tot een ijklijn behorend

Deze mutatie is met name een ramingsbijstelling van de niet-relevante uitgaven aan militaire pensioenen.

Lagere opbrengst verkopen

Portugal heeft Orion-vliegtuigen gekocht en Letland Mijnenjagers. De verkoopopbrengsten in 2009 zijn echter lager dan geraamd aangezien de

betalingen later binnen komen. Daarnaast zijn verkopen die in 2008 gepland waren, maar toen zijn doorgeschoven naar 2009, ook in 2009 niet gerealiseerd. Dit betreft zowel onroerende zaken als overige (strategische) roerende goederen. De vertraging is onder meer het gevolg van de internationale financiële situatie.

Herfasering verkoopopbrengsten

Het betreft hier een herfasering van verkoopopbrengsten van roerende zaken, waaronder Pantserhouwitsers en F-16 gevechtsvliegtuigen.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

XI VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1 161,8
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Apparaat	38,3
Schadevergoeding Van Gansewinkel	7,9
Diversen	7,9
	54,1
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Afvalfonds	53,7
Apparaat WWI	- 5,1
DSM Agro	24,0
Grootschalige basiskaart Nederland	7,0
Kasschuif basisregistraties	- 10,5
Kasschuif WABO	9,0
Roetfilters	- 11,0
Stimulering lokale klimaatinitiatieven (SLOK)	5,0
Uitvoering afvalstoffenbeleid	5,0
Diversen	11,6
	88,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
DSM Agro	24,0
FES BIRK + saneringsregeling	- 25,7
FES Enveloppe luchtkwaliteit	19,8
FES Nota Ruimte	46,4
FES Roetfilters	16,0
Loonbijstelling tranche 2009	10,9
Overboeking apparaatskosten SenterNovem	14,5
Overboeking middelen voor SLOK	- 13,1
Overboeking WABO	- 25,0
Prijsbijstelling tranche 2009	16,2
Diversen	16,4
	100,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	243,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	1 404,8
Totaal Internationale samenwerking	27,2
Totaal Stimuleringspakket	55,3
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 487,3

XI VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	255,7
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 4,2
	- 4,2
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,5
	3,5
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
FES BIRK + saneringsregeling	- 25,7
FES Enveloppe Luchtkwaliteit	19,8
FES Nota Ruimte	46,4
FES Roetfilters	16,0
Diversen	18,3
	74,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	74,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	329,6
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	329,6

Apparaat

VROM – inclusief WWI – heeft een forse overschrijding op het apparaat. Deze overschrijding wordt veroorzaakt door externe inhuur (4,1 miljoen euro), ICT-kosten die hoger uitvallen dan geraamd (12 miljoen euro), hogere loonkosten (4,7 miljoen euro) en een besparingsverlies op de taakstelling (5,3 miljoen euro). Ook zijn de kosten met betrekking tot de inzet van beleidsproducten (12,4 miljoen euro) hoger dan begroot.

Schadevergoeding Van Gansewinkel

VROM heeft met Van Gansewinkel een schikking getroffen over de betaling van schadevergoeding als gevolg van een rechterlijke uitspraak op het terrein van grensoverschrijdend transport van afvalstoffen.

Afvalfonds

In 2008 zou het Afvalfonds opgericht worden. Echter doordat de onderhandelingen meer tijd vergde dan verwacht, is het Afvalfonds in 2009 opgericht. Vooruitlopend op de oprichting van het Afvalfonds waren er in 2008 wel reeds kosten gemaakt door VROM. Een deel van het gereserveerde budget voor het Afvalfonds kwam in 2008 niet tot besteding (53,7 miljoen euro). In 2009 is afgesproken dat het resterende begrote bedrag beschikbaar bleef voor het Afvalfonds gezien de beoogde fondsstructuur waarin bedragen over de jaargrenzen meegenomen kunnen worden. Dit resterende bedrag is na oprichting in 2009 alsnog aan het Afvalfonds toegekend. Daarmee werden de afspraken uit het convenant met gemeenten en betrokken bedrijfsleven nagekomen en werd de voortgang op het afvaldossier geborgd.

Apparaat WWI

Het apparaatbudget van WWI staat op de VROM begroting. In 2008 had VROM een overschrijding van het budget. Een deel van deze overschrijding werd veroorzaakt door hogere loonkosten en een besparingsverlies van de taakstelling op het apparaatbudget van WWI. Deze overschrijding was tijdelijk gedekt uit de VROM-begroting en werd bij de tweede supplementaire begroting vanuit de WWI-begroting gecompenseerd.

DSM Agro

VROM heeft de schadevergoeding betaald die het gevolg was van de verplaatsing van de ammoniakproductie van DSM Agro van IJmuiden naar Geleen. De milieuvergunning voor de salpeterzuurfabriek in IJmuiden is door de provincie Noord-Holland ingetrokken waarna deze fabriek is ontmanteld en verplaatst naar Geleen. De schadevergoeding komt voor de helft voor rekening van V&W. VROM betaalde de andere helft middels een kasschuif van 2010–2012 naar 2009.

Grootschalige basiskaart Nederland

Uit de investeringsimpuls E-overheid was een bijdrage van 7 miljoen euro aan de VROM-begroting toegekend ten behoeve van de totstandkoming van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). In deze registratie is heel Nederland in kaart gebracht. Deze basisregistratie bevat de geometrische gegevens van objecten met beschrijvende kenmerken.

Kasschuif basisregistraties

De uitvoering van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) was vertraagd, waardoor het budget voor 2009 is doorgeschoven naar 2010 en 2011. Het BGT project is bestuurlijk complex, waardoor er in 2009 onduidelijkheid was over de financiering. Hierdoor is het project later van start gegaan dan verwacht. Bij de BAG werd de vertraging vooral veroorzaakt doordat de verschillende systemen van gemeenten moesten aansluiten op de landelijke voorschriften. Dit heeft meer tijd gekost dan voorzien. Voor beide projecten is afronding in 2011 voorzien.

Kasschuif WABO – FES Roetfilters – Overboeking WABO

De WABO (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) regelt de omgevingsvergunning. Dit is één geïntegreerde vergunning voor o.a. wonen en bouwen wat tot minder administratieve lasten voor burger en bedrijf moet leiden. Ten behoeve van de invoering van de WABO is in 2009 een decentralisatie-uitkering via het Gemeentefonds verstrekt aan medeoverheden (25 miljoen euro). Om deze betaling mogelijk te maken, werd 9 miljoen euro op de begroting VROM van 2010 naar 2009 geschoven. Daarnaast werd het gereserveerde FES-budget voor de WABO ook verlaagd met 16 miljoen euro in 2009. Dit bedrag komt ten gunste aan het FES-project Roetfilters.

Roetfilters

In 2009 is minder beroep gedaan op subsidies voor roetfilters door inzakende autoverkopen. Daar kwam bij dat de regeling voor halfopen roetfilters tijdelijk was gesloten vanwege tegenvallende testresultaten van deze categorie roetfilters.

Stimulering lokale klimaatinitiatieven (SLOK)

Vanwege de grote belangstelling en het belang van klimaatinitiatieven op lokaal niveau, die nationale doelen ondersteunen, is eenmalig extra

budget beschikbaar gesteld voor de stimulering van lokale klimaatinitiatieven. Uit dit budget werden tevens de uitvoeringskosten gedekt.

Uitvoering afvalstoffenbeleid

Dit betreft een eenmalige verhoging van het budget voor uitvoering van afvalbeleid om de ondersteunende systemen te vernieuwen.

FES Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) + saneringsregeling

Met het Budget Investerings Ruimtelijk Kwaliteit (BIRK) draagt het Rijk financieel bij aan ruimtelijke investeringsprojecten die passen binnen het nationaal ruimtelijk beleid (VROM). In 2009 is ruim 25 miljoen euro via aannemers, projectontwikkelaars en leveranciers besteed aan bouwprojecten.

FES Enveloppe luchtkwaliteit

Medio 2008 is een nieuwe regeling Nationale Samenwerking Luchtkwaliteit (NSL) van kracht geworden. Als gevolg hiervan moest een gedegen toets aan criteria plaatsvinden wat heeft geleid tot vertraging in de uitvoering in 2008. De middelen worden nu opgevoerd voor 2009 en 2010.

FES Nota Ruimte

Het kabinet heeft in het kader van het Nota Ruimtebudget subsidies beschikbaar gesteld voor een aantal complexe projecten voor de ruimtelijke prioriteiten van dit kabinet. In totaal zijn er 23 projecten geselecteerd. Deze subsidies zijn o.a. gegaan naar de projecten Noordelijke IJ-oever, Spoorzone Den Bosch, Nijmegen Waalfront en Maastricht Belverdere.

Overboeking apparaatskosten SenterNovem

Deze overboeking betreft de bijdrage van WWI in de jaarlijkse apparaatskosten van de uitvoeringsorganisatie SenterNovem, die voor VROM en WWI totaal in één keer zijn toegekend.

Overboeking middelen voor Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK)

De middelen voor Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven worden via een decentralisatie-uitkering vanuit het Gemeentefonds verstrekt aan individuele gemeenten. Via deze mutatie worden SLOK middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds.

Wonen, Wijken en Integratie

XVIII WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	4 881,8
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Hogere voorschotten huurtoeslag	100,0
Inburgeringstrajecten	- 33,7
Minder reguliere betalingen BWS 1992-1994	- 34,0
Subsidies energiebesparing gebouwde omgeving	- 19,0
Diversen	- 34,9
	- 21,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Actualisering kasraming investeringen rijkshuisvesting	- 31,0
BLS: aanpassing fasering	- 62,3
BLS: toevoeging uit eindejaarsmarge	29,1
Huurtoeslag	57,2
ISV/PSV aanpassing kasritme projecten	- 18,0
Diversen	11,4
	- 13,6
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Bewonersbudgetten en middelen wijkaanpak	- 82,8
Budget 40+ wijken	- 30,0
Extra bijdragen van departement ihkv BDU-SIV	119,2
Diversen	- 54,6
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	0,1
	- 48,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 83,3
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	4 798,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	263,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	5 061,5

XVIII WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	847,3
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Huurtoeslag: ontvangsten	41,4
Restituties subjectsubsidies	15,5
Vertraagde invordering ontvangsten huurtoeslag	– 50,0
Diversen	17,1
	24,0
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	– 4,7
	– 4,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Extra bijdragen van departementen ihkv BDU-SIV	119,2
Diversen	11,1
	130,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	149,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	996,8
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	996,8

Hogere voorschotten huurtoeslag

Er was sprake van een overschrijding op de reguliere voorschotbetalingen voor het toeslagjaar 2009. Dit was vooral het gevolg van het afschaffen van de fiscale aftrek Buitengewone Uitgaven. Hierdoor ging namelijk voor veel huishoudens (met name ouderen) het belastbaar inkomen omhoog. Huishoudens bleken – ondanks diverse acties van WWI en de Belastingdienst – hun inkomensgegevens nog onvoldoende te actualiseren. Dat leidde voor deze huishoudens tot een te hoge huurtoeslag, welke in latere jaren terugbetaald moet worden. Daarnaast vonden in 2009 meer nabetaalingen plaats die volgden uit het vastgestelde toeslagjaar 2007. Naar verwachting leiden de hogere uitgaven in 2009 tot hogere ontvangsten in 2010 en latere jaren. Deze worden in het voorjaar 2010 verwerkt.

Inburgeringstrajecten

In 2009 was een budget van 30 miljoen euro beschikbaar voor volumeverhoging inburgeringstrajecten en konden gemeenten een extra bijdrage ontvangen voor de inburgeringstrajecten in het kader van de nalatenschap van de oude vreemdelingenwet. Van beide regelingen werd minder gebruik gemaakt dan verwacht. Hierdoor bleef een bedrag van 33,7 miljoen euro over in 2009 (27,7 miljoen euro volumeverhoging en 6 miljoen euro nalatenschap van de oude vreemdelingenwet).

Minder reguliere betalingen BWS 1992–1995

In 2009 vonden minder reguliere betalingen Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) plaats dan was geraamd. Dit kwam door de afkoop van deze meerjarige subsidietoekenningen.

Subsidies energiebesparing bebouwde omgeving

Er is in 2009 minder gebruik gemaakt van de dubbelglasregeling als gevolg van het later dan gepland in werking treden van de regeling. Ook is het aantal aanvragen achtergebleven bij de raming. Daarnaast zijn er minder uitvoeringskosten (3 miljoen euro) gerealiseerd dan geraamd.

Actualisering kasraming investeringen rijkshuisvesting

De RGD pastte voor investeringsprojecten voor paleizen, investeringen in gebouwen van de Hoge Colleges van Staat en Algemene Zaken en energiebesparing in rijkshuisvesting kasritmen aan, omdat er vertraging was opgelopen bij de uitvoering van deze projecten.

BLS: aanpassing fasering

Een deel van de middelen die beschikbaar waren voor woningbouw zijn doorgeschoven naar 2010. Deze middelen waren voor de periode 2005–2009 beschikbaar gesteld en bevoorschot aan gemeenten via het Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS). Bij dit budget was in 2009 sprake van een vertraging bij de uitgaven als gevolg van de achterblijvende woningbouwproductie. In 2010 vindt de eindafrekening plaats met gemeenten, daarom blijven de middelen beschikbaar voor 2010.

BLS: toevoeging uit eindejaarsmarge

Een groot deel van de uitgekeerde eindejaarsmarge in 2009 werd toegevoegd van het budget Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS). Bij dit budget was in 2008 sprake van een vertraging bij de uitgaven als gevolg van een achterblijvende woningbouwproductie en realisatie op het gebied van particulier opdrachtgeverschap.

Huurtoeslag

De belangrijkste oorzaak van de stijging van de uitgaven voor de huurtoeslag was het verslechterde economische vooruitzicht.

ISV/IPSV aanpassing kasritme projecten

Als gevolg van een wijziging in het tempo van uitvoering van Maatwerkafspraken ISV en enkele projecten voor Innovatie IPSV zijn de uitgaven lager uitgekomen dan geraamd. Door middel van een intertemporele schuif is deze verlaging doorgeschoven naar latere jaren.

Bewonersbudgetten en middelen wijkaanpak

Bewonersbudgetten worden in de periode tot en met 2011 via het gemeentefonds beschikbaar gesteld aan gemeenten en uiteindelijk bewoners, zodat bewoners zelf initiatieven kunnen ontplooiën om hun wijk te verbeteren. Dit om de leefbaarheid in de wijk te bevorderen en de sociale samenhang te versterken. De middelen voor wijkaanpak zijn bedoeld als medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken en worden via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar toegedeeld.

Budget 40+ wijken

In 2009 werd 30 miljoen euro aan het gemeentefonds uitgekeerd in het kader van 40+budget. Dit budget is bedoeld voor wijken die niet tot de 40+ prioritaire wijken behoren, maar die wel vergelijkbare problemen kennen.

Extra bijdragen van departementen ihkv BDU-SIV

De realisatie is hoger dan geraamd, omdat aan de BDU-SIV (Brede Doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid) in de loop van 2009 bijdragen van andere departementen zijn toegevoegd. De bijdragen voor het onderwysachterstandenbeleid en de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang

en verslavingszorg zijn toegevoegd. Ook zijn er middelen voor OGGz (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg) en volwasseneducatie toegevoegd aan de WWI-begroting. Per saldo was het effect hiervan neutraal, omdat zowel de uitgaven als de ontvangsten van deze bijdragen in de begroting zijn opgenomen.

Diversen – technische mutaties

Het grootste deel hiervan werd gevormd door vertragingen bij investeringsprojecten van de Rijksgebouwendienst (RGD). In het voorjaar van 2009 is, als onderdeel van het Aanvullend Beleidsakkoord, besloten om om te buigen op de beschikbare budgetten voor het project voor het technisch en visueel herstel van gevel en dak van het Paleis op de Dam te Amsterdam. Dat noodzaakte tot heroverwegingen binnen de renovatie van het Koninklijk Paleis Amsterdam en uitstel van voorgenomen aanbestedingen en werkzaamheden. Het betekende voor 2009 een uitgavenvertraging van circa 14 miljoen euro. Dit is deels gecompenseerd door versnelde uitgaven binnen investeringsprojecten voor de Hoge Colleges van Staat zoals het project 2e fase ver- en nieuwbouw Raad van State.

Huurtoeslag: ontvangsten

Op basis van gegevens van de belastingdienst kon worden uitgegaan van een stijging van de terugvorderingen als gevolg van definitieve toekenningen van huurtoeslagen.

Restituties subjectsubsidies

Uit de definitieve vaststelling over het toeslagjaar 2007 zijn hogere nabetalingen verstrekt dan geraamd.

Vertraagde invordering ontvangsten huurtoeslag

Er was sprake van een vertraagde invordering van de ontvangsten huurtoeslag. Hierdoor is in 2009 minder binnengekomen dan was geraamd. WWI zal samen met de Belastingdienst/toeslagen de oorzaken achter de vertraging onderzoeken en in de raming 2011 zal indien nodig de invorderingstermijn worden aangepast. De ontvangsten die in 2009 zijn misgelopen zullen in latere jaren alsnog binnenkomen.

Extra bijdragen van departementen ihkv BDU-SIV

De realisatie was hoger dan geraamd, omdat aan de BDU SIV in de loop van 2009 bijdragen van andere departementen zijn toegevoegd. De bijdragen voor het onderwijsachterstandenbeleid en de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg zijn toegevoegd. Ook zijn er middelen voor OGGz en volwasseneducatie toegevoegd aan de WWI-begroting. Per saldo was het effect hiervan neutraal omdat zowel de uitgaven als de ontvangsten van deze bijdragen in de begroting zijn opgenomen.

Verkeer & Waterstaat

XII VERKEER EN WATERSTAAT: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	8 774,7
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 16,9
	- 16,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Beroep op de eindejaarsmarge	25,5
Geluidsisolatie schiphol (GIS)	- 19,6
Inpassen GIS	20,6
Diversen	1,0
	27,5
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
f 12 miljard programma	- 200,0
Loonbijstelling hoofdstuk XII	48,1
Loonbijstelling Infracfonds	33,9
Prijsbijstelling Infracfonds	137,6
Diversen	19,1
	38,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	49,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	8 823,9
Totaal Internationale samenwerking	15,3
Totaal Stimuleringspakket	235,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	9 074,6

XII VERKEER EN WATERSTAAT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	90,4
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 15,9
	- 15,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	1,6
	1,6
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	22,1
	22,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	7,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	98,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	98,1

Beroep op de eindejaarsmarge

Via de eindejaarsmarge is een gedeelte van de onderuitputting 2008 doorgeschoven naar het jaar 2009.

Geluidsisolatie Schiphol (GIS)/Inpassen GIS

Om geluidshinder te beperken worden woningen rond Schiphol geïsoleerd via het Geluidsisolatie Schiphol programma (GIS). Er is vertraging opgetreden bij het ontwerp van geluidwerende voorzieningen door mislukte aanbestedingen. Daarnaast hebben ingenieursbureaus moeite om de werkzaamheden kwalitatief goed uit te voeren binnen de contractueel overeengekomen tijd. Een deel van de middelen voor GIS zijn daarvoor niet tot betaling gekomen in 2009 en worden doorgeschoven naar 2010. Deze kasschuif wordt binnen de begroting van V&W ingepast (zie ook mutatie «inpassing GIS» in de tabel).

f 12 miljard programma

Een uitgave van 200 miljoen euro ten behoeve van het basispakket Beheer en Onderhoud Hoofdwegennet die voorzien was voor 2009, is al in 2008 voldaan bij Najaarsnota.

Diversen – technische mutaties

Deze diversenpost bevat ontvangsten voor de FES projecten Auto van de Toekomst (6 miljoen euro), biobrandstoffen (8,5 miljoen euro) en het innovatieprogramma Duurzaam Openbaar Busvervoer (7,5 miljoen euro).

Economische Zaken

XIII ECONOMISCHE ZAKEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 599,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Veilig ondernemen	- 16,4
Diversen	- 4,0
	- 20,4
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
BMKB	26,4
COVA	19,8
Dekking t.b.v. begrotingsreserve GO	- 45,0
Gebiedsgerichte Regionale Ondersteuning	- 27,1
Herverdeling budgetten	- 39,8
Kapitaalstorting ROM's	15,0
Middelen voor afstorting begrotingsreserve GO	45,0
Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP)	62,0
Ruimtevaart	19,9
Temporisatie SDE	- 131,0
Diversen	36,1
	- 18,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diverse FES-projecten	73,9
Realisatie diverse FES-projecten	- 50,5
Diversen	- 6,8
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	- 13,2
	3,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 35,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2 563,3
Totaal Internationale samenwerking	172,7
Totaal Stimuleringspakket	69,8
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 805,9

XIII ECONOMISCHE ZAKEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	12 213,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Terugontvangsten IPR-decentraal Noorden	- 15,3
Diversen	- 5,3
	- 20,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
CO ₂ veilingopbrengsten	- 55,0
NMa boeteraming	- 29,3
Terugontvangsten IPR-decentraal Noorden	16,0
Terugontvangsten Novem BV	23,0
Diversen	- 16,7
	- 62,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diverse FES-projecten	73,9
Realisatie diverse FES projecten	- 50,5
Diversen	- 11,2
Niet tot een ijklijn behorend	
Aanpassing afdracht FES	753,7
Aardgasbaten	- 3 087,1
Diversen	19,8
	- 2 301,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 2 384,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	9 829,0
Totaal Internationale samenwerking	4,5
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	9 833,5

Veilig ondernemen

De subsidieregeling Veiligheid Kleine Bedrijven (VKB) is gericht op kleine bedrijven die subsidie kunnen krijgen voor een onafhankelijke beveiligingsscan en het realiseren van veiligheidsmaatregelen. De regeling is in september 2009 opengesteld. Het merendeel van de aanvragen kwam pas in december binnen, waardoor deze niet meer tot uitbetaling konden komen in 2009. De daadwerkelijke betaling van de aanvragen volgt in 2010.

BMKB

De schade-uitgaven voor de Borgstellingsregeling MKB (BMKB) zijn ten opzichte van de initiële raming hoger uitgevallen. De oorzaak van deze hogere schade-uitgaven betreft de crisis. Hierdoor zijn meer bedrijven in problemen gekomen en hebben de banken fors meer verliesdeclaraties ingediend.

COVA

De kosten voor het onderhouden van noodvoorraden aardolie door het Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA) zijn hoger uitgevallen. Deze hogere uitgaven zijn het gevolg van verhoogde tarieven (per 1 juli 2009 is de korting op het wettelijke tarief komen te vervallen

waardoor het tarief is aangepast van 5,30 euro naar het oorspronkelijke niveau van 5,90 euro per kg/kl). Tevens is het volume waarover de heffing plaatsvond groter doordat er meer aardolieproducten zijn ingevoerd dan verwacht. Tegenover deze hogere uitgaven staan ook hogere ontvangsten (zie ontvangstenkant/diversen).

Dekking t.b.v. begrotingsreserve GO

In 2009 is er een begrotingsreserve gecreëerd voor de tijdelijke Garantie Ondernemingsfinanciering waar 45 miljoen euro in is gestort. Dit is ter afdekking van de risico's, aangezien de ontvangsten (premies) en uitgaven (uit te keren schades) naar verwachting op jaarbasis niet gelijk zullen lopen. Deze mutatie betreft de dekking, deze is gevonden bij de programma's Micro-elektronica, Phase 2 en Innovatiesubsidies Samenwerkingsprojecten.

Gebiedsgerichte regionale ondersteuning

Voor «Kompas van het Noorden» geldt dat dit programma t/m 2006 heeft gelopen en dat de uitfinanciering van de aangegane verplichtingen t/m circa 2011 zouden lopen. Omdat het hier nog slechts om het uitfinancieren van oude verplichtingen ging, zijn de resterende verplichtingen in 2008 in één keer uitbetaald, om op die manier versneld het aantal specifieke uitkeringen terug te brengen en de bestuurlijke lasten terug te dringen. Door de versnelling in de uitfinanciering in 2008, vallen de geraamde kasmiddelen in 2009 en 2010 vrij.

Herverdeling budgetten

Deze post bestaat grotendeels uit aanpassingen van kasramingen. In het verleden aangegane verplichtingen voor diverse regelingen en programma's komen sneller dan wel trager tot uitbetaling dan aanvankelijk verwacht, waardoor de ramingen moesten worden aangepast. Bij de programma's Technopartner, Point One, Eureka en Duurzame Energie is voornamelijk sprake van vertraging in de uitvoering van de projecten, dit verklaart grotendeels de onderuitputting in 2009.

Kapitaalstorting ROM's

In 2009 is 15 miljoen euro aanvullend kapitaal gestort ten behoeve van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen Oost NV en Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM). De aanvullende storting was, mede in het licht van de stimulerende werking die er vanuit gaat tijdens de crisis, gewenst om de participatietaken van de beide ROM's op niveau te kunnen houden.

Middelen voor afstorting begrotingsreserve GO

In 2009 is er een begrotingsreserve gecreëerd voor de tijdelijke Garantie Ondernemingsfinanciering waar 45 miljoen euro in is gestort. Dit is ter afdekking van de risico's, aangezien de ontvangsten (premies) en uitgaven (uit te keren schades) naar verwachting op jaarbasis niet gelijk gaan lopen.

Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP)

De kasoverschrijding bij de MEP is het gevolg van hogere subsidiabele elektriciteitsproductie door installaties met een MEP-beschikking dan waar bij het opstellen van de ramingen door de uitvoerders (EnerQ en SenterNovem) mee was gerekend. Uit de monitoring door SenterNovem volgt voornamelijk de conclusie dat de stijging incidenteel en niet structureel is.

Ruimtevaart

Enkele ruimtevaartprogramma's, zoals ISS, Ariane 5 en FLPP, zijn in 2009 in plaats van 2010 tot uitbetaling gekomen.

Temporisatie SDE

Bij de subsidieregeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE) zijn de verplichtingen (met name voor «wind op land» en «wind op zee») later aangegaan dan eerder geraamd. Dit heeft geleid tot lagere uitgaven in 2009.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Deze diversenenpost bestaat voornamelijk uit de kascorrectie van het amendement Ten Hoopen c.s. (Kamerstukken II 2007/08, 31 200 XIII, nr. 36), de toevoeging van de eindejaarsmarge 2008 (circa 8 miljoen euro) en hogere declaraties bij de stadsverwarmingsprojecten (circa 14 miljoen euro). Met het amendement Ten Hoopen zijn middelen vrijgemaakt voor de subsidieregeling Veiligheid Kleine Bedrijven. Omdat het kasritme van de uitgaven niet in overeenstemming was met het amendement, is bij eerste supplementaire begroting 2009 de spreiding van de uitgaven van 2009 tot en met 2012 teruggedraaid en geconcentreerd in 2009.

Diverse FES-projecten

Als onderdeel van het Aanvullend Beleidsakkoord zijn de FES middelen die in 2008 niet tot besteding zijn gekomen aan de EZ-begroting toegevoegd in 2009 en 2010. Daarnaast zijn er FES-middelen beschikbaar gesteld uit de Innovatieagenda Energie voor diverse duurzame energieprogramma's (zie ook ontvangsten).

Realisatie diverse FES-projecten

Dit betreft de uiteindelijke realisatie van diverse FES-projecten in 2009. Bij een aantal FES-projecten (zoals Duurzaamheid) is de uitfinanciering trager verlopen, omdat er door de subsidieontvangers minder declaraties zijn ingediend. Ook is er een aantal FES-projecten uiteindelijk later gestart waardoor middelen niet uitgegeven zijn in 2009 (zie ook ontvangsten).

Diversen – technische mutaties

Deze diversenenpost bestaat voornamelijk uit bijdragen van de EZ-begroting aan het Provincie- en Gemeentefonds voor de herstructurering van bedrijventerreinen. De middelen zijn afkomstig uit de motie Van Heugten (Kamerstukken II 2008/09, 31 200 XVIII, nr. 19) waarin 27 miljoen euro is vrijgemaakt voor herstructureringsprojecten. Daarnaast valt onder deze diversenenpost ook de compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling van EZ-uitgaven en de desalderingen voor de Groeifaciliteit en de Garantierегeling scheepsbouw.

Diversen – niet tot een ijklijn behorend

Dit betreft de Luchtvaartkredietregeling. Doel van het krediet is ondersteuning van het luchtvaartcluster in het aangaan van een deelname in civiele vliegtuigontwikkelingsprogramma's van Airbus. Omdat er vertraging is opgetreden in het Airbus 350 project, was het beroep van de Nederlandse vliegtuigbouwindustrie op deze kredietfaciliteit in 2009 lager dan verwacht.

Terugontvangsten IPR-decentraal Noorden

Eind 2009 heeft EZ de eindafrekening van de regeling IPR-decentraal Noorden (de investeringspremieregeling Noord-Nederland) vastgesteld.

De hiermee samenhangende terugontvangst van teveel betaalde voor- schotten kon echter niet meer in 2009 worden gerealiseerd, maar zal in 2010 plaatsvinden.

CO₂ veilingopbrengsten

De voorgenomen veiling van CO₂-emissierechten heeft niet in 2009 plaats- gevonden, maar zal naar verwachting begin 2010 plaatsvinden. Omdat de einduitspraak van de Raad van State over het geding tussen de elektrici- teitsproducenten en de Staat pas op 20 oktober 2009 bekend gemaakt werd, kon er in 2009 uiteindelijk niet meer geveild worden. De ontvang- stenraming in 2009 is daarom met 55 miljoen euro neerwaarts bijgesteld, waarbij ervan wordt uitgegaan dat deze ontvangst zich alsnog in 2010 zal voordoen.

NMa boeteraming

Bij het toekennen van de high trust-boetetaakstelling is voor het ramen van boeteontvangsten een nieuwe manier van ramen geïntroduceerd. Voorheen werd de stand jaar t-1 van opgelegde boetes opgenomen in de raming voor de komende jaren. Nu worden de *te verwachten* in plaats van *opgelegde* boetes meegenomen in de raming. Bij deze nieuwe ontvang- stenraming was per abuis een dubbeltelling ontstaan, die middels deze mutatie weer teniet gedaan is.

Terugontvangsten van IPR-decentraal Noorden

In 2009 zou EZ 16 miljoen euro aan middelen terugontvangen van het Noorden in verband met de eindafrekening van het programma IPR-decentraal (InvesteringsPremieRegeling Noord-Nederland) Uiteinde- lijk is deze ontvangst niet meer in 2009 gerealiseerd, maar zal deze in 2010 worden gerealiseerd (zie ook mee- en tegenvallers).

Terugontvangsten Novem BV

In 2009 zijn de ontvangsten in verband met de in het verleden door Novem BV verstrekte leningen ten behoeve van energiebesparingspro- jecten gerealiseerd.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Dit betreft onder andere de boeteontvangsten uit hoofde van de «oude» bouwfraudezaken. Met name als gevolg van trager verlopende (hoger)be- roepszaken, zijn de geraamde boeteontvangsten niet in 2009 ontvangen. De verwachting is dat deze ontvangsten alsnog binnenkomen in 2010 en 2011. Daarnaast is een deel van de geraamde high trust boeteontvangsten niet in 2009 gerealiseerd, ondanks maatregelen ter invulling van het high trust boetebeleid (zoals de nieuwe boetebeleidsregels die de NMa de mogelijkheid bieden hogere boetes op te leggen bij overtreding van de mededingings- en energieregels).

Aanpassing afdracht FES

Het kasritme en de omvang van de uitgavenraming binnen het FES zijn leidend voor de voeding van het fonds. Dit betreft de aanpassing van de voeding van het FES die nodig is geweest om het gerealiseerde kasritme van de FES-uitgaven in 2009 te dekken.

Aardgasbaten

Bij Voorjaarsnota 2009 zijn naar aanleiding van het Centraal Economisch Plan de ramingen voor de aardgasbaten neerwaarts bijgesteld. Deze forse neerwaartse bijstelling werd voornamelijk veroorzaakt door een sterk gedaalde olieprijs ten opzichte van de ramingen. Behalve een lagere olie-

prijs was bovendien ook de euro/dollar koers gewijzigd, vergeleken met vorige ramingen en was het productievolume neerwaarts bijgesteld. De uiteindelijke realisatie in 2009 viel echter wel hoger uit dan waarvan werd uitgegaan ten tijde van de Voorjaarsnota, omdat het productievolume in de laatste maanden van 2009 juist weer hoger was.

Diversen – niet tot een ijklijn behorend

Dit betreft het Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA). Allereerst is de COVA-heffing verhoogd en ten tweede is het volume waarover de COVA-heffing wordt geheven groter gebleken dan geraamd. Dit hogere heffingsplichtig volume wordt veroorzaakt doordat er meer aardolieproducten zijn ingevoerd dan verwacht. Daardoor zijn zowel de afdracht als de doorbetaling daarvan aan COVA hoger uitgevallen dan geraamd (zie ook uitgaven).

Landbouw, Natuur en voedselkwaliteit

XIV LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit: UITGAVEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 447,7
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Apparaat algemeen	16,9
Bekostiging VMBO-groen en OCW conforme subsidies	5,1
Dienst Regelingen	7,9
Europees Visserij Fonds (EVF)	- 5,7
Glastuinbouwregelingen	- 9,2
Programma Beheer	23,3
Subsidie Agrarisch Natuurbeheer	- 9,0
Voedsel en Warenautoriteit	14,3
Diversen	- 18,7
	24,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Apurement	8,7
Generieke blokkade	- 11,7
ILG en BTW-compensatie	- 15,5
Specifieke invulling	7,0
Storting Dierengezondheidsfonds	- 7,0
Vernieuwing rijksdienst	16,8
Diversen	4,8
	3,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Correctie ILG en BTW-compensatiefonds	15,5
ILG kasschuif	- 100,0
ILG Schiphol en omgeving	13,0
ILG synergiegelden	12,9
Loonbijstelling tranche 2009	55,8
Prijsbijstelling tranche 2009	18,4
Diversen	15,5
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	0,4
	31,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	59,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2 507,1
Totaal Internationale samenwerking	27,6
Totaal Stimuleringspakket	14,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 549,6

XIV LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	608,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Apparaat algemeen	8,5
Landinrichtingsprojecten DLG	5,8
Diversen	- 2,7
	11,6
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Ilg schiphof en omgeving	13,0
Ilg synergiegelden	12,9
Diversen	17,4
Niet tot een ijklijn behorend	
Lagere landbouwheffingen	- 151,4
Diversen	2,2
	- 105,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 94,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	513,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	513,7

Apparaat algemeen

Dit betreft hogere uitgaven voor personele- en financiële systemen samenhangend met de omschakeling naar P-direkt en de introductie van het financiële pakket E-procurement en Finance. Daarnaast is budget vanuit de bedrijfsvoering beleidsdirecties toegevoegd aan de algemene apparaatsmiddelen.

Bekostiging VMBO-groen en OCW conforme subsidies

De hogere uitgaven voor bekostiging VMBO-groen houden verband met een niet voorziene stijging ten opzichte van de ramingscijfers 2008 van het aantal leerlingen bij de groene scholengemeenschappen. Daarnaast is een groter beroep gedaan op de OCW conforme subsidies.

Dienst Regelingen

De bijdrage aan Dienst Regeling (DR) voor werkzaamheden op het domein van agroketens en visserij is in overeenstemming gebracht met het opdrachtgeverspakket. Dit heeft tot een hogere bijdrage aan DR geleid.

Europees Visserij Fonds (EVF)

De EVF-periode loopt van 2007–2013. Het EVF budget 2009 voor verduurzaming visserijsector is niet volledig uitgeput. De kasuitgaven van het operationeel programma lopen niet één op één met het aangaan van de verplichtingen. De kasmiddelen zijn daarom niet volledig in 2009 uitgegeven. De niet uitgeputte middelen blijven beschikbaar in de EVF-periode.

Glastuinbouwregelingen

Bij de glastuinbouwregelingen marktintroductie Energie-innovatie (MEI), de Investeringsregeling energiebesparing (IRE) en de Infrastructuurrege-

ling Glastuinbouw (IRG) hebben zich vertragingen voorgedaan. Dit is veroorzaakt doordat ondernemers voor de aanvraag van energieregelingen glastuinbouw het project in twee jaar dienen af te ronden, waarbij de praktijk is dat de aanvrager pas in het laatste jaar de aanvraag tot uitbetaling indient. Hierdoor is in 2009 een deel van het budget niet besteed, maar zal in latere jaren wel tot besteding leiden.

Programma Beheer

De provincies en het ministerie van LNV bereiden een vereenvoudiging voor van de regelgeving van het nieuwe stelsel voor het Programma Beheer. Op termijn dalen door deze vereenvoudiging de administratieve lasten en uitvoeringskosten bij de Dienst Regelingen. De huidige regelgeving en wijze van uitvoering is complex en heeft geleid tot hogere uitvoeringskosten dan geraamd.

Subsidie Agrarisch Natuurbeheer

Er heeft zich een vertraging voorgedaan in de uitbetalingen van de vergoedingen van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) inzake schade veroorzaakt door ganzen. Dit houdt verband met een nog niet afgeronde herstelactie ganzenaanvragen 2007 en 2008. Deze aanvragen waren namelijk niet EU-conform. Aangezien deze herstelactie langer duurt dan voorzien worden de vergoedingen pas in 2010 uitbetaald.

Voedsel en Warenautoriteit

Als gevolg van het uitstellen van de tariefstijging Voedsel en Warenautoriteit (VWA) naar 1 juli 2009 en de gedeerde inkomsten als gevolg van het roodvleesconvenant is de bijdrage aan de VWA verhoogd.

Apurement

Correcties door de Europese Commissie op de uitkering van Europese subsidies op het LNV-domein hebben geleid tot betaling van zogenaamde apurementskosten aan Brussel. Conform bestaande financieringsafspraken komt 3,4 miljoen euro ten laste van de LNV-begroting en wordt het overige deel gecompenseerd uit de algemene middelen.

Generieke blokkade

Ter dekking van de uitvoeringsproblematiek van LNV en de invulling van het LNV-deel in de Voorjaarsnota taakstelling is een beperkte generieke blokkade opgelegd op alle programma-uitgaven. Uitgezonderd zijn de middelen uit het stimuleringspakket, de uitgaven in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied en de uitgaven normatief onderwijs.

ILG en BTW-compensatie

Bij Voorjaarsnota 2009 is een correctie verwerkt op de budgetten voor het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Het deel dat door de provincies niet declarabel is bij het BTW-compensatiefonds is teruggestort naar de LNV-begroting. Het bedrag voor 2009 wordt ingezet om problematiek op te lossen op het terrein van natuur en groen (ILG-gerelateerd).

Specifieke invulling

Ter dekking van de uitvoeringsproblematiek van LNV en de invulling van het LNV-deel in de Voorjaarsnota taakstelling wordt naast de generieke blokkade ook specifieke dekking ingezet. Deze dekking betreft o.a. ombuigingsmaatregelen op het groene onderwijs naar analogie van het ministerie van OCW, uitvoeringsbesparingen naar aanleiding van de Health

Check van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het inzetten van middelen uit de interne begrotingsreserve landbouw en visserij.

Storting Dierengezondheidsfonds

De jaarlijkse storting vanuit LNV naar het Diergezondheidsfonds (DGF) heeft dit jaar niet plaatsgevonden aangezien het saldo van het DGF toereikend was.

Vernieuwing rijksdienst

Vanuit de 1e tranche ICT-middelen in het kader van het programma Vernieuwing Rijksdienst is circa 22 miljoen euro voor 2009 en 2010 beschikbaar gesteld voor het LNV-programma «digitale dienstverlening», waarmee wordt geïnvesteerd in de infrastructuur en services voor communicatie met bedrijven (agrosector) en burgers via het internet. Met dit programma is een bijdrage geleverd aan de krimpdoelstelling van LNV en kreeg het terugdringen van de «beleefde last» bij bedrijven en burgers een forse impuls. Tevens is de tranche 2009 van de middelen voor Sociaal Flankerend Beleid ad circa 4 miljoen euro aan de LNV-begroting toegevoegd.

Correctie ILG en BTW-compensatiefonds

Bij de Voorjaarsnota 2007 is 113 miljoen euro van de LNV-begroting overgeheveld naar het BTW-compensatiefonds. Dit betrof 3,7 procent van het totale Investeringsbudget Landelijk Gebied voor de periode 2007 t/m 2013. Hierop vond een meerjarige correctie plaats voor het deel dat door de provincies niet declarabel is bij het BTW-compensatiefonds.

ILG kasschuif

Het kabinet heeft in het Aanvullend Beleidsakkoord besloten een kasschuif uit te voeren voor het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) op de onderdelen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Recreatie om de Stad (RodS). Het ILG wordt zowel in 2009 als 2010 met 100 miljoen euro per jaar verlaagd en in 2011 verhoogd met 200 miljoen euro.

ILG Schiphol en omgeving

LNV heeft op grond van de actuele bestuursovereenkomst ILG, afspraken gemaakt met de provincie Noord-Holland over de realisatie van 500 ha. groen in de Haarlemmermeer. De hiervoor beschikbare middelen zijn vanuit het Groenfonds overgeheveld naar de LNV-begroting.

ILG synergiegelden

In 2008 zijn conform de Investeringsbudget Landelijk Gebied-systematiek en bestuursovereenkomsten verplichtingen aangegaan richting provincies om opdrachten uit de Kaderrichtlijn Water en andere opgaven voor het verbeteren van de waterkwaliteit te realiseren (o.a. inrichting van natuurvriendelijke oevers, aanleg van ecologische verbindingszones en projecten op het gebied van beekherstel). Met deze mutatie is de meerjarige doorwerking verwerkt.

Landinrichtingsprojecten DLG

In het kader van het versneld afwikkelen van (oude) lopende landinrichtingsprojecten door Dienst Landelijk Gebied (DLG) doen zich op jaarbasis fluctuaties voor in de uitgaven en ontvangsten van deze projecten. Dit heeft in 2009 geleid tot zowel hogere uitgaven als hogere ontvangsten.

Lagere landbouwheffingen

Als gevolg van de inzakkende wereldhandel en de realisatie over 2008 was er sprake van lagere invoerrechten op landbouwproducten.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	25 182,0
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 19,8
Sociale zekerheid	
Bijstand zelfstandigen nabetalingen	24,1
Nominale ontwikkeling	206,4
Wajong volume	- 47,5
Diversen	- 31,2
	132,0
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,1
Sociale zekerheid	
Eindejaarsmarge	111,0
Eindejaarsmarge (ingezet ter dekking)	- 78,6
Inzet loon- en prijscompensatie	- 48,3
Overboeking naar WW uitvoeringskosten	- 16,7
Vrijval risicovoorziening Europees Sociaal Fonds	- 95,0
Diversen	- 9,2
	- 136,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	2,2
Sociale zekerheid	
BU-dossier tegemoetkoming (>35% en +125 netto)	35,6
Kadercorrectie WBB	33,7
Loonbijstelling tranche 2009	127,9
Diversen	- 9,0
Niet tot een ijklijn behorend	
BU-dossier tegemoetkoming (>35% en +125 netto)	118,3
Ophoging AOW-tegemoetkoming t.b.v. koopkracht	81,9
Rijksbijdrage ouderdomsfonds	1 233,3
Diversen	39,9
	1 663,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1 659,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	26 841,1
Totaal Internationale samenwerking	0,7
Totaal Stimuleringspakket	58,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	26 900,6

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	776,9
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,2
Sociale zekerheid	
Bijstand zelfstandigen ontvangsten	20,3
Restituties	37,7
Terugontvangsten re-integratiebudget (Werk-deel)	45,0
WSW anticumulatiebaten	- 38,1
Diversen	10,4
	78,5
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	5,0
Sociale zekerheid	
Wsw anticumulatiebaten	15,8
Diversen	14,3
	35,1
Technische mutaties	
Sociale zekerheid	
Diversen	20,9
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	2,0
	22,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	136,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	913,4
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	913,4

Bijstand zelfstandigen nabetalings

Ter zake van het BBZ (Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen) worden nabetalings over 2008 verricht aan die gemeentes die meer uitgegeven hebben dan zij van SZW (via de bevoorschotting) ontvangen hebben. De totale uitgaven 2009 komen hierdoor hoger uit dan geraamd.

Nominale ontwikkeling

Met een overboeking van de Aanvullende Post «koppeling uitkeringen» naar de begroting van SZW zijn de begrotingsgefinancierde uitkeringen op prijspeil 2009 gebracht.

Wajong volume

In 2008 kwam de stijging van de Wajong instroom bij realisatie beperkt lager uit dan de sterke stijging die was geraamd. Voor 2009 heeft dit tot een licht neerwaartse bijstelling van de groei van het aantal Wajong uitkeringen geleid.

Eindejaarsmarge/Eindejaarsmarge (ingezet ter dekking)

De eindejaarsmarge is ingezet voor overlopende verplichtingen, alsmede ter dekking van tegenvallers en intensiveringen.

Inzet loon- en prijscompensatie

Een deel van de loon- en prijscompensatie is ingezet om uitvoeringstegevallers te dekken.

Overboeking naar WW uitvoeringskosten

Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van begrotingsgefinancierde uitgaven naar premiegefinancierde uitgaven in het kader van de fusie van het CWI en de UWV.

Vrijval risicovoorziening Europees Sociaal Fonds (ESF)

De resterende risicovoorziening ESF die is getroffen als gevolg van de loketsluiting in 2005 en de daaruit voortvloeiende uitspraak in hoger beroep over het moment van loketsluiting, is vrijgevallen.

BU-dossier tegemoetkoming (>35% en +125 netto)

Bij de omzetting van de buitengewone uitgavenregeling (BU-regeling) in de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) is het arbeidsongeschiktheidsforfait verhoogd met 125 euro en is de doelgroep verruimd.

Kadercorrectie WBB

In het Aanvullend Beleidsakkoord is afgesproken dat met het oog op versterkte werking van de automatische stabilisatoren de kaders in 2009, 2010 en 2011 worden gecorrigeerd voor mutaties in de werkloosheidsuitgaven.

Ophoging AOW-tegemoetkoming t.b.v. koopkracht

De rijksbijdrage aan het AOW-fonds is opgehoogd in verband met de verhoging van de tegemoetkoming AOW. De extra verhoging van de tegemoetkoming AOW is mede bedoeld als compensatie voor de beperking van de belastingaftrek voor hoge ziektekosten.

Rijksbijdrage ouderdomsfonds

De mutatie bij de Rijksbijdrage ouderdomsfonds is veroorzaakt door een neerwaartse bijstelling van de verwachte premie-inkomsten. Het tekort is opgevangen door de rijksbijdrage te verhogen.

Bijstand zelfstandigen ontvangsten

SZW ontvangt geld van de gemeenten die minder hebben uitgegeven hebben dan zij van SZW (via de bevoorschotting) ontvangen hebben. Daarnaast zijn er terugbetalingen door gemeenten doordat zelfstandigen aan hen verstrekt bedrijfskapitaal hebben afgelost.

Restituties

De gerealiseerde terugontvangsten op diverse regelingen zijn hoger dan werd verwacht ten tijde van Miljoenennota.

Terugontvangsten re-integratiebudget (Werk-deel)

In 2008 hebben gemeenten niet alle reïntegratiemiddelen voor het Werk-deel van de WWB aangewend. Gemeenten mogen overschotten tot een bepaalde grens meenemen naar het volgende jaar. De totale onderuitputting was echter groter dan het bedrag dat gemeenten mochten meenemen. Dat deel is teruggevorderd en heeft tot terugontvangsten geleid.

WSW anticumulatiebatens

Bij de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) is sprake van anticumulatiebatens. Dit houdt in dat op het moment dat een Wajonger of WAO/WIA-er

in de WSW gaat werken de daardoor bespaarde uitkering toevalt aan het Rijk. De uitgaven zijn geactualiseerd op basis van de meerjarige volumeontwikkeling. De beleidsmatige mutatie betreft de overboeking van de loon- en prijscomponent vanuit de Aanvullende Post WKA (koppeling uitkeringen).

Sociale Zekerheid

SOCIALE ZEKERHEID: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009	58 425,4
Mee- en tegenvallers	
Sociale zekerheid	
ANW volume	- 26,0
IVA volume	- 55,8
Loonkostensubsidies/Brugbanen	- 31,6
Re-integratie WW uitvoeringskosten	41,3
Vangnet ZW	37,0
Vangnet ZW prijs	- 33,3
Vangnet ZW volume	- 45,6
Wajong volume	- 47,5
WAO	73,6
WAO prijs	91,0
WAO uitvoeringskosten	- 33,9
WAO volume	195,8
Werktijdverkorting	- 50,0
WGA prijs	- 39,6
WGA terugvordering eigenrisicodragers	- 40,0
WGA volume	42,5
WW prijs	- 39,2
Zwangerschaps- en bevallingsverlof volume/prijs	135,1
Diversen	- 5,8
	168,0
Beleidsmatige mutaties	
Sociale zekerheid	
Commissie Bakker	- 193,0
Eindejaarsmarge	111,0
Eindejaarsmarge (ingezet ter dekking)	- 78,6
Inzet loon- en prijscompensatie	- 48,3
Vrijval risicovoorziening Europees Sociaal Fonds	- 95,0
Diversen	- 81,0
	- 384,9
Technische mutaties	
Sociale zekerheid	
BU-dossier tegemoetkoming (>35% en +125 netto)	239,2
Kadercorrectie WBB	1 561,7
Nominale ontwikkeling	- 139,1
Raming bijstandspersentagetarief	- 61,8
Werktijdverkorting	180,0
Diversen	- 24,8
	1 755,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1 538,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	59 963,8

SOCIALE ZEKERHEID: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009	973,4
Mee- en tegenvallers	
Sociale zekerheid	
Restituties	37,7
Terugontvangsten re-integratiebudget (W-deel)	45,0
WSW anticumulatiebatens	- 38,1
Diversen	12,3
	56,9
Beleidsmatige mutaties	
Sociale zekerheid	
Diversen	14,3
	14,3
Technische mutaties	
Sociale zekerheid	
Diversen	19,3
	19,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	90,6
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 063,9

ANW volume

Door een hogere uitstroom dan geraamd zijn de uitgaven in 2009 lager dan verwacht.

IVA volume

Het IVA-volume is vooral gedaald doordat de doorstroom vanuit de WGA in 2008 naar de IVA aanzienlijk lager bleek uit te vallen dan eerder geraamd. Dit werkt door naar 2009.

Loonkostensubsidie/Brugbanen

De besparing op de Loonkostensubsidie (LKS)/brugbanen komt voort uit het tegenvallend/achtergebleven gebruik van de brugbanen. Daarnaast waren er minder vacatures waarop iemand met loonkostensubsidie aan de slag zou kunnen dan was verwacht.

Re-integratie WW uitvoeringskosten

In 2009 is ter bestrijding van de stijgende werkloosheid als gevolg van de crisis een groot aantal werkcoaches aangenomen.

Vangnet ZW

Uit de realisatiegegevens van het UWV blijkt dat de Vangnet ZW uitgaven hoger zijn uitgevallen dan eerder geraamd.

Vangnet ZW prijs

Op basis van uitvoeringsinformatie van het UWV is de gemiddelde uitkering van het Vangnet ZW neerwaarts bijgesteld. Het aandeel van mensen met een lager inkomen in het Vangnet ZW is groter dan ten tijde van Miljoenennota werd geraamd.

Vangnet ZW volume

Het volume van het vangnet Wgf en Ufo is lager uitgevallen dan waarvan in de Miljoenennota is uitgegaan. Op basis van de realisatiegegevens van het UWV is het volume van het Vangnet ZW neerwaarts bijgesteld. Het betreft voornamelijk de doorwerking van een daling in het aantal zieke werklozen als gevolg van de terugloop in de werkloosheid in 2008.

Wajong volume

De in 2009 gerealiseerde stijging van de Wajonginstroom is lager dan geraamd, wat heeft geleid tot een beperkt lager aantal Wajonguitkeringen.

WAO

De realisaties van het UWV laten zien dat de uitkeringslasten van de WAO 73,6 miljoen euro hoger liggen dan bij de januarinota geraamd. Voornaamste oorzaak is een bijstelling van de anticumulatiebatens WSW (dit is een boekhoudkundige verrekening om inzichtelijk te maken dat de WSW uitkeringslasten bespaart bij de WAO, Wajong en WAZ).

WAO prijs

De gemiddelde uitkering is in 2009 hoger uitgevallen dan werd geraamd.

WAO uitvoeringskosten

De realisatie van de WAO-uitvoeringskosten is lager uitgevallen dan eerder gedacht. Dit is het resultaat van de administratieve toerekening van de totale uitvoeringskosten UWV naar wet. Het totaal aan uitvoeringskosten UWV is binnen het budget gebleven. Voor sommige wetten bleken de uitvoeringskosten hoger, voor andere (zoals deze WAO-mutatie) lager dan eerder ingeschat.

WAO volume

Het WAO volume was in 2009 hoger dan geraamd. De uitstroom uit de WAO was in 2009 lager dan eerder werd ingeschat.

Werktijdverkorting

Bedrijven die vanwege de kredietcrisis een acuut omzetverlies leden, konden een verzoek indienen voor tijdelijke werktijdverkorting voor hun werknemers. In totaal was hiervoor 200 miljoen euro beschikbaar, waarvan 180 miljoen euro in 2009 (in de tabel te vinden onder «technische mutaties»; 20 miljoen euro had betrekking op 2008). Van de in 2009 voor werktijdverkorting gereserveerde middelen is 60 miljoen euro niet tot besteding gekomen vanwege een sneller dan geraamde uitstroom uit de regeling.

WGA prijs

De gemiddelde uitkering is lager uitgevallen dan werd geraamd.

WGA terugvordering eigenrisicodragers

De raming van de verwachte terugvordering aan uitkeringen die in de periode 2006–2009 door UWV op voorschot zijn betaald aan eigenrisicodragers binnen de WGA is met 40 miljoen euro verhoogd.

WGA volume

Het WGA-volume is vooral gestegen doordat de doorstroom vanuit de WGA naar de IVA aanzienlijk lager is uitgevallen dan geraamd.

WW prijs

Over het gehele begrotingsjaar 2009 genomen is de daguitkering WW lager uitgevallen dan was geraamd. Overigens fluctueert de daguitkering nogal; uit de januarinota 2010 blijkt dat in de laatste maanden van 2009 de daguitkering weer is gestegen.

Zwangerschaps- en bevallingsverlof volume/prijs

De tegenvaller bij de Zwangerschaps- en bevallingsverlofuitkeringen heeft zich voorgedaan door zowel een hoger volume als een hogere gemiddelde uitkering. Het aantal uitkeringen is opwaarts bijgesteld vanwege een toename van de arbeidsparticipatie van vrouwen in de vruchtbare leeftijd. Daarnaast was de gemiddelde uitkering hoger dan eerder geraamd door een positieve loonontwikkeling en doordat de omvang van het dienstverband in uren is toegenomen.

Commissie Bakker

Voor 2009 waren er op een Aanvullende Post middelen gereserveerd anticiperend op de aanbevelingen van de Commissie Bakker. Deze reservering is vervallen en is via de SZW-begroting ingezet voor dekking van uitvoeringstegenvallers.

Eindejaarsmarge/Eindejaarsmarge (ingezet ter dekking)

De eindejaarsmarge is ingezet voor overlopende verplichtingen, alsmede ter dekking van tegenvallers en intensiveringen.

Inzet loon- en prijscompensatie

Een deel van de loon- en prijscompensatie is ingezet om het budgettaire beeld sluitend te maken.

Vrijval risicovoorziening Europees Sociaal Fonds

De risicovoorziening ESF die is getroffen als gevolg van de loketsluiting in 2005 en de daaruit voortvloeiende uitspraak in hoger beroep over het moment van loketsluiting, is vrijgevallen. Het programma ESF-3 is afgerond. Op het restant van de risicovoorziening is minder beroep gedaan, waardoor een meevaller van 95 miljoen euro resteert.

BU-dossier tegemoetkoming (>35% en +125 netto)

Bij de omzetting van de buitengewone uitgavenregeling (BU-regeling) in de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten was er extra aandacht voor de koopkracht van de kwetsbare groepen. Het arbeidsongeschiktheidsforfait is verhoogd met 125 euro en de doelgroep die gebruik mag maken van het arbeidsongeschiktheidsforfait is verruimd.

Kadercorrectie WBB

In het Aanvullend Beleidsakkoord is afgesproken dat met het oog op versterkte werking van de automatische stabilisatoren de kaders in 2009, 2010 en 2011 worden gecorrigeerd voor mutaties in de werkloosheidsuitgaven.

Nominale ontwikkeling

Ten opzichte van de Miljoenennota is de loon- en prijsontwikkeling neerwaarts bijgesteld. De nominale ontwikkeling wordt gebaseerd op ramingen van het CPB.

Raming bijstandspercentagetarief

In het ramingsmodel voor de WWB wordt het bijstandspercentagetarief geraamd. Het betreft het opslagpercentage op de netto uitkering om tot de bruto uitkering te komen. Op basis van realisatiecijfers zijn de uitgaven voor 2009 aangepast.

Werktijdverkorting

Zie de eerdere toelichting bij werktijdverkorting.

Restituties

De gerealiseerde terugontvangsten op diverse regelingen zijn hoger dan werd verwacht ten tijde van Miljoenennota.

Terugontvangsten re-integratiebudget (Werk-deel)

In 2008 hebben gemeenten niet alle middelen voor het Werk-deel van de WWB aangewend. In principe mogen gemeenten de overschotten tot een bepaalde grens meenemen naar het volgende jaar. De totale onderuitputting was echter groter dan het bedrag dat gemeenten mochten meenemen. Dat deel (ad 45 miljoen euro) is teruggevorderd in 2009.

WSW anticumulatiebaten

Bij de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) is sprake van anticumulatiebaten. Dit houdt in dat op het moment dat een Wajonger of WAO/WIA-er in de WSW gaat werken de uitkering die de uitkeringsgerechtigde ontvangt kan worden teruggevorderd. De raming is geactualiseerd op basis van de meerjarige volume-ontwikkeling.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

XVI VOLKSGEZONDH EID, WELZIJN EN SPORT: UITGAVEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	14 569,5
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Invulling taakstellende onderuitputting	56,3
Kasschuif griep	- 60,0
Medisch noodzakelijke zorg illegalen	- 19,5
Realisatie	- 92,8
Realisatie TBU	30,3
Wet wanbetalers zorgverzekering	- 26,3
Diversen	- 29,1
Zorg	
Diversen	- 14,4
	- 155,5
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Aanpassing tegemoetkoming buitengewone uitgaven (TBU)	128,1
Griepvaccins	262,0
Inhouden bevoorschotting RIVM	- 35,0
Inhouden bevoorschotting ZonMw	- 30,0
Mantelzorgondersteuning	- 30,0
Meerkosten indicatiestelling pakketmaatregelen	21,4
Diversen	41,8
Zorg	
Diversen	6,8
	365,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling	71,4
Diversen	90,8
Zorg	
Diversen	14,0
Niet tot een ijklijn behorend	
Bijstelling Zorgtoeslag	- 168,6
Realisatie Zorgtoeslag	334,9
Bijstelling zorgtoeslag n.a.v. NvW	100,0
Diversen	32,1
	474,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	684,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	15 253,6
Totaal Internationale samenwerking	13,7
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	15 267,3

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	59,1
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Wet wanbetalers zorgverzekering	- 35,3
Diversen	17,1
Zorg	
Oktober actualisatie opleidingsfonds	38,9
	20,7
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	3,0
	3,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	27,3
Niet tot een ijklijn behorend	
Realisatie zorgtoeslag verrekening met de belastingdienst	434,2
	461,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	485,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	544,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	544,3

Invulling taakstellende onderuitputting

Deze boeking betrof de invulling van de taakstellende onderuitputting op de begroting van VWS van circa 56 miljoen euro. Bij Voorjaarsnota 2009 is op de VWS-begroting een taakstelling ingeboekt, die worden ingevuld uit de opgetreden onderuitputting gedurende het jaar.

Kasschuif griep

Door een vertraging in de levering van de vaccins voor de Mexicaanse griep (Nieuwe Influenza A), verwachtte VWS een onderuitputting van circa 60 miljoen euro op het eerder generaal beschikbaar gestelde budget van 262 miljoen euro voor 2009. Deze boeking betrof de uitgaven die hierdoor zijn doorgeschoven naar 2010.

Medisch noodzakelijke zorg illegalen

Binnen het budget voor medisch noodzakelijke zorg aan illegalen was sprake van een meevaller van circa 33 miljoen euro in 2009. Deze boeking betrof een meevaller van 19,5 miljoen euro binnen de ziekenhuiszorg als gevolg van de nieuwe dbc-bekostigingssystematiek. Middels deze bekostigingssystematiek is zorg die voor vergoeding in aanmerking kwam, later gedeclareerd dan verwacht. Het overige deel van deze meevaller (circa 13,5 miljoen euro) is te herleiden tot een afspraak tussen het College voor zorgverzekeringen (CVZ) en GGZ-instellingen om geleverde zorg in een volgend boekjaar te declareren. Deze boeking van 13,5 miljoen euro valt onder de diversenpost (beleidsmatige mutaties).

Realisatie

De post Realisatie bestaat uit diverse realisatiecijfers van diverse budgetstanden. Naast een omvangrijke verzameling van (relatief kleinschalige) mutaties, bestaat deze post onder andere uit onderuitputting binnen het budget voor de Mexicaanse griep door een additionele vertraging in de levering van de griepvaccins (– 12,4 miljoen euro) en verminderde uitgaven aan distributie van antivirale middelen, voorlichting en communicatie (– 19,9 miljoen euro), het budget voor het CAK ten behoeve van de invoering van de Wtcg (– 9,1 miljoen euro), de subsidieregeling mobiliteitsbevordering en de subsidieregeling werkgelegenheidsbevordering (– 6,2 miljoen euro), de subsidies voor verschillende instrumenten ten behoeve van tienermoeders, zwerfjongeren en mensenhandel (– 3,2 miljoen euro) en binnen het budget voor invoering van het nieuwe Rijkslogo (– 2,9 miljoen euro).

Realisatie TBU

Het beroep op de aflopende regeling Tegemoetkoming Buitengewone Uitgaven (TBU) was groter dan in de uitgavenraming voorzien. Hierdoor is het budget van de TBU met circa 30 miljoen euro overschreden.

Wet wanbetalers zorgverzekering

De wet ten aanzien van structurele maatregelen wanbetalers zorgverzekering is later in werking getreden dan eerder was voorzien. Hierdoor is een meevaller opgetreden van circa 26,3 miljoen euro binnen de voor 2009 geraamde uitvoeringskosten. Tegenover deze meevaller stond tevens een tegenvaller van circa 35,3 miljoen euro in 2009 (aan de ontvangstenkant). Deze tegenvaller is opgetreden door een lagere opbrengst in de geraamde bestuursrechtelijke premie ten aanzien van de wet wanbetalers.

Diversen – mee- en tegenvallers

De post diversen bestaat uit meerdere mee- en tegenvallers. Zo was het beroep dat gedaan is door cliënten op de werkzaamheden van de MEE-organisaties door de pakketmaatregelen AWBZ minder groot dan verwacht (– 4 miljoen euro). Daarnaast zijn de uitgaven voor cliëntondersteuning in het kader van de invoering van de zzp's lager uitgevallen, doordat cliëntorganisaties niet in staat waren hiervoor een gezamenlijk projectplan in te dienen (– 7,2 miljoen euro). Ook is ruimte ontstaan door een latere aansluiting van huisartsen op het landelijk schakelpunt en het elektronisch patiëntendossier (– 9,9 miljoen euro) en door niet uitgekeerde prijsbijstelling (– 12,2 miljoen euro).

Diversen mee- en tegenvallers (zorg)

De post diversen bestaat volledig uit de realisatiestand van het budget voor het opleidingsfonds. De uitgaven voor de subsidies voor met name de opleidingen tot medisch specialist vielen lager uit dan geraamd (– 14,4 miljoen euro).

Aanpassing Tegemoetkoming Buitengewone Uitgaven (TBU)

Doordat het gebruik van de Buitengewone Uitgavenregeling (BU) de laatste jaren een sterke stijging liet zien, zijn ook de samenhangende uitgaven aan de Tegemoetkoming Buitengewone Uitgaven (TBU) hoger uitgevallen dan geraamd. Dit heeft een doorwerking in 2009 en 2010 omdat de tegemoetkoming pas kan worden vastgesteld nadat de belastingaangifte is afgerond. Ook blijken de uitgaven zich eerder voor te hebben gedaan dan geraamd. Hierdoor heeft een verschuiving in de kas plaatsgevonden.

Griepvaccins

Voor de bestrijding van de Mexicaanse griep (Nieuwe Influenza A) is incidenteel een budget van 262 miljoen euro beschikbaar gesteld ten behoeve van de aanschaf en distributie van griepvaccins, vaccinatie, distributie van antivirale middelen en voorlichting en communicatie.

Inhouden bevoorschotting RIVM en ZonMw

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie (ZonMw) beschikten in 2009 over meer liquide middelen dan voor de werkzaamheden in hetzelfde jaar noodzakelijk was. Op basis hiervan is voor beide organisaties de bevoorschotting 2009 ingehouden en ingezet ter dekking van de algehele uitvoeringproblematiek op de VWS begroting.

Mantelzorgondersteuning

Deze boeking betrof een meevaller van circa 30 miljoen euro die was ontstaan door niet uitgegeven middelen (mantelzorgcomplimenten) binnen het budget voor mantelzorgondersteuning.

Meerkosten indicatiestelling pakketmaatregelen

Als gevolg van de eerder genomen AWBZ-pakketmaatregel «ondersteunende en activerende begeleiding» (OB/AB) uit de begroting 2009 zijn binnen de begroting 2010 van VWS extra middelen beschikbaar gesteld voor noodzakelijke additionele herindicaties door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

Diversen – beleidsmatige mutaties

De post diversen bestaat voornamelijk uit diverse (relatief kleinschalige) beleidsmatige mutaties op verschillende beleidsartikelen. Naast een meevaller van 13,5 miljoen euro binnen het budget voor medisch noodzakelijke zorg aan illegalen (zie voorafgaande toelichting), is binnen deze post vooral sprake van eindejaarsproblematiek (circa 23 miljoen euro) en het invullen van diverse taakstellingen binnen de begroting van VWS ter dekking van de algehele begrotingsproblematiek.

Diversen – beleidsmatige mutaties/zorg

De post diversen bestaat naast enkele prijsbijstellingen tranche 2009 voor het grootste gedeelte uit (relatief kleine) budgettaire ruimte bij het opleidingsfonds. De beschikbare budgettaire ruimte is ingezet ter dekking van de algehele uitvoeringsproblematiek op de begroting van VWS.

Diversen – technische mutaties

De post diversen bestaat naast diverse (relatief kleinschalige) technische mutaties voor het grootste gedeelte uit loonbijstelling tranche 2009 (circa 70 miljoen euro) en prijsbijstelling tranche 2009 (circa 12 miljoen euro). Daarnaast bestaat de post diversen uit een aantal technische overboekingen naar andere begrotingshoofdstukken.

Diversen – technische mutaties/zorg

De post diversen bestaat uit de loon- en prijsbijstelling tranche 2009.

Bijstelling en Realisatie Zorgtoeslag (n.a.v. NvW)

De zorgtoeslag dient als tegemoetkoming in de kosten van de nominale zorgpremie. Gedurende het jaar wordt de raming voor de zorgtoeslag bijgesteld op basis van de cCEP, CEP, kMEV, cMEV en MEV van het Centraal Planbureau en de realisatiecijfers van de Belastingdienst. Daarnaast is de raming voor de zorgtoeslag aangepast naar aanleiding van de

vervanging van de Buitengewone Uitgavenregeling (BU) in de Inkomstenbelasting voor de Wet chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg). In de Wtcg bestaat een beperktere aftrekmogelijkheid. Dit kan in bepaalde gevallen leiden tot een hoger verzamelinkomen waardoor het aandeel van de zorgkosten in het verzamelinkomen relatief kleiner wordt. De raming voor de zorgtoeslag is eveneens aangepast als gevolg van de begrotingsbehandeling 2009 en het aanvullend koopkrachtpakket, zoals toegelicht in de eerste Nota van Wijziging op de begroting van VWS.

Diversen – technische mutaties

De diversenpost bestaat uit een bijstelling van de raming van de bijdrage BIKK (bijdrage in de kosten van kortingen) op basis van de CEP en MEV van het Centraal Planbureau (18,4 miljoen euro) en de kredietfaciliteit IJselmeerziekenhuizen 2009 (12,5 miljoen euro).

Diversen – mee- en tegenvallers

Bij de ontvangstenramingen hebben zich diverse (relatief kleinschalige) mee- en tegenvallers voorgedaan. Per saldo heeft zich in 2009 een ontvangstenmeevaller van circa 17 miljoen euro voorgedaan.

Oktober actualisatie opleidingsfonds

De subsidies die in 2008 vanuit het opleidingsfonds zijn verleend voor medische specialistische en een aantal andere medische vervolgoopleidingen, zijn in 2009 definitief vastgesteld. Dit heeft geleid tot een terugbetaling van 38,9 miljoen euro.

Budgettaire Kader Zorg

BUDGETTAIR KADER ZORG: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009	58 009,5
Mee- en tegenvallers	
Zorg	
Actualisatie zorguitgaven	1 931,5
Receptregel en volume geneesmiddelen	223,2
Preferentiebeleid	- 350,0
Verlopen octrooien	- 20,0
Wijziging voorcalculatie	- 67,4
Financieringsschuif	265,2
Diversen	- 62,9
	1 919,6
Beleidsmatige mutaties	
Zorg	
Besparingsverlies maatregel niet indexeren huisartsen	37,0
(pseudo-)WW premie	30,0
Compensatie niet doorgaan vermogensinkomensbijtelling	- 25,0
Ramingsbijstelling tariefmaatregel AWBZ	- 60,0
SGLVG	44,0
Diversen	37,2
	63,2
Technische mutaties	
Zorg	
IJKlijnmutaties	- 119,5
Macromutaties	- 531,9
Diversen	14,4
	- 637,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	1 345,6
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	59 355,1

BUDGETTAIR KADER ZORG: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009	2 993,4
Mee- en tegenvallers	
Zorg	
Eigen betalingen AWBZ	- 37,0
Terugontvangsten opleidingsfonds	63,3
	26,3
Beleidsmatige mutaties	
Zorg	
Vermogensinkomensbijtelling	- 40,0
Diversen	5,0
	- 35,0
Technische mutaties	
Zorg	
IJKlijnmutaties	- 7,2
	- 7,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 15,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 977,5

Actualisatie zorguitgaven

Op basis van gegevens van de NZa en het CVZ zijn gedurende het jaar de budgetten en de financiering geactualiseerd. Uit de totale actualisering komt per saldo een tegenvaller van 1 932 miljoen euro. Deze tegenvaller bestaat voornamelijk uit hogere uitgaven aan medisch specialisten, de ziekenhuizen, de geneeskundige GGZ en de AWBZ zorg geleverd door instellingen.

Receptregel en volume geneesmiddelen

Dit betreft de gevolgen van de door de NZa in 2009 vastgestelde verhoging van de receptregelvergoeding voor apothekers en een stijging van het gebruik van geneesmiddelen.

Preferentiebeleid

Terwijl het volumegebruik is toegenomen is de prijs van geneesmiddelen in 2009 gedaald. In veel gevallen is dit een gevolg van het preferentiebeleid.

Verlopen octrooien

Na het verlopen van een aantal octrooien op geneesmiddelen is de prijs van die geneesmiddelen sterker gedaald dan eerder geraamd.

Wijziging voorcalculatie

In 2009 is een technische aanpassing gedaan in de manier waarop de loon- en prijsindexatie voor de curatieve zorg wordt uitgekeerd. Dit zorgde in 2009 voor een kleine meevaller.

Financieringsschuif

In de zorg kan het voorkomen dat ná afloop van het jaar het budget voor dat jaar nog wordt bijgesteld. Er zijn dan in dat jaar dus meer of minder voorschotten verstrekt dan waar de instellingen recht op hebben. Hier-

door ontstaan zogeheten financieringsachterstanden ofvoorsprongen die in het daaropvolgende jaar verrekend worden.

Op basis van nu bekende gegevens blijkt er 265 miljoen euro meer gefinancierd is dan op grond van de budgetten verwacht mag worden. Een deel van dit verschil wordt in 2010 ingelopen. Het andere deel betreft het inhalen van financieringsachterstanden uit 2008 en eerdere jaren.

Diversen – mee- en tegenvallers

Deze post is het saldo van verschillende kleinere mutaties.

Besparingsverlies maatregel niet indexeren huisartsen

Het besluit om de huisartsentarieven niet te indexeren is genomen voordat definitieve cijfers over de prijsontwikkeling bekend waren. Nieuwe cijfers over de prijsontwikkeling laten zien dat de maatregel iets minder opbrengt dan ten tijde van het besluit werd verwacht.

(pseudo-)WW premie

Met ingang van 2009 is de premie voor het werknemersdeel van de WW op nihil vastgesteld. Hierdoor lopen de academische ziekenhuizen (als overheidswerkgever) een deel van hun inkomsten mis. Voor het vervallen van dit deel van hun inkomsten zijn de academische ziekenhuizen gecompenseerd.

Compensatie niet doorgaan vermogensinkomensbijtelling

Het voornemen om bij de vaststelling van de eigen bijdragen in de AWBZ een vermogensinkomensbijtelling in te voeren is niet ten uitvoer gebracht. Dit betreft een deel van de compensatie van de hierdoor gederfde ontvangsten.

Ramingsbijstelling tariefmaatregel AWBZ

Dit betreft de opbrengst van een wel doorgevoerde, maar nog niet structureel geboekte tariefwijziging bij de ondersteunende begeleiding.

SGLVG (sterk gedragsgestoorde licht verstandelijk gehandicapten)

In het kader van de invoering van de zorgzwaartepakken (ZZP) zijn bij het CIBG (Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg) 4 000 aanvragen ingediend voor nieuwe plaatsen voor SGLVG-verblijf. Om een budgettair neutrale invoering te waarborgen zijn vanaf 2010 de ZZP tarieven binnen de gehandicaptenzorg aangepast. In 2009 waren er echter netto meerkosten.

Diversen – beleidsmatige mutaties

Deze post is het saldo van verschillende kleinere mutaties.

IJKlijnmutaties

Dit betreft het saldo van diverse mutaties tussen het BKZ en de andere uitgavenkaders Rijksbegroting in enge zin (RGB-eng) en Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid (SZA). Voor deze mutaties wordt de ijklijn (het kader BKZ) verhoogd of verlaagd, zodat er geen effect is op de kadertoetsing.

Macromutaties

Gedurende het jaar wordt de verwachte nominale ontwikkeling van de uitgaven onder het budgettair kader zorg (BKZ) bijgesteld. Dit gebeurt telkens op basis van de meest recente macro-economische inzichten van het CPB. In 2009 is de raming van de nominale ontwikkeling van de

zorguitgaven neerwaarts bijgesteld met 532 miljoen euro. Dit reflecteert de gedaalde inflatie en loonontwikkeling.

Diversen – technische mutaties

Deze post is het saldo van verschillende kleinere mutaties.

Eigen betalingen AWBZ

Uit de actualisering van de zorguitgaven in 2008 en 2009 blijkt dat de eigen betalingen in de AWBZ in 2009 37 miljoen euro lager uitvielen dan geraamd.

Terugontvangsten opleidingsfonds

Bij het opleidingsfonds is er af en toe sprake van terugontvangsten, bijvoorbeeld als verleende subsidie niet (geheel) wordt uitgegeven.

Vermogensinkomensbijtelling

Per 2009 is de Wtcg (Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten) geïntroduceerd. Een onderdeel van de Wtcg is een korting op de eigen betalingen in de AWBZ. Bij het ramen van deze korting was rekening gehouden met de invoering van de vermogensinkomensbijtelling (VIB). Omdat de eigen betalingen lager uitvallen nu de VIB niet doorgaat, valt de korting op de eigen betalingen ook lager uit dan geraamd.

Ijklijnmutaties

Ook aan de ontvangstenkant was er sprake zijn van ijklijnmutaties. Een toelichting op deze mutaties is te vinden in het jaarverslag van het ministerie van VWS.

Jeugd en Gezin

XVII JEUGD EN GEZIN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	6 212,5
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Aanpassing AKW-bevoorschotting	24,0
Diversen	- 26,8
	- 2,8
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Tegenvaller WKB	134,0
Diversen	30,3
	164,3
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling	52,9
Diversen	46,8
	99,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	261,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	6 473,8
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	25,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	6 498,9

XVII JEUGD EN GEZIN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	13,5
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Realisatie Kindgebonden budget	101,7
Diversen	13,9
	115,6
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,7
	0,7
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	9,7
	9,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	126,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	139,6
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	139,6

Aanpassing AKW-bevoorschotting

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) raamde voor de bevoorschotting van de algemene kinderbijslagwet (AKW) voor het vierde kwartaal 2009 een hoger bedrag dan beschikbaar was. Met deze mutatie werd het kastekort van 24 miljoen euro opgelost.

Diversen – mee- en tegenvallers

De post diversen is opgebouwd uit verschillende onderdelen. Bij de schippersinternaten was er onder andere een daling van het kinderaantal, waardoor de subsidieverlening kon worden verlaagd (5 miljoen euro). Bij de jeugdbescherming is een minder groot beroep gedaan op de hardheidsclausule en projectmiddelen (6 miljoen euro). Het LBIO heeft in 2009 geen subsidieaanvraag gedaan voor partneralimentatie (3,3 miljoen euro). Daarnaast zijn middelen terugontvangen naar aanleiding van de afrekening 2008 van het NIDOS (circa 1,5 miljoen euro) Tevens is er vertraging opgetreden bij de uitvoering van projecten op de BES (2,7 miljoen euro) en is tenslotte een deel van de prijsbijstelling niet ingezet (2,6 miljoen euro).

Tegenvaller WKB

Het voorschotbedrag dat de Belastingdienst voor januari 2009 heeft uitgekeerd ten behoeve van het Kindgebonden Budget (WKB) was hoger dan geraamd. Op basis van deze bevoorschotting werd voor 2009 een tegenvaller verwacht van 134 miljoen euro. Deze tegenvaller is in het voorjaar ingeboekt.

Diversen – beleidsmatige mutaties

De post diversen bestaat uit meerdere achterliggende mutaties. Er is 5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de motie Slob

voor gezinsvoogdij en 6 miljoen euro om de impuls voor het vrijwilligerswerk mogelijk te maken. Daarnaast is er 6 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de grootstedelijke regio's voor jeugdzorg. Ook is er vanwege een wetswijziging 6,9 miljoen euro beschikbaar gesteld om de volumegroei bij de Raad voor de Kinderbescherming op te vangen en was er 2,9 miljoen euro beschikbaar voor het indexeren van de pleegvergoeding.

Diversen – technische mutaties

De indexatie van het kindgebonden budget (17,5 miljoen euro) en de algemene kinderbijslag (15,8 miljoen euro) vormen de grootste mutaties in deze post. Daarnaast was er een verrekening met Justitie van 2,8 miljoen euro in verband met de overdracht van twee justitiële jeugdinrichtingen van Justitie naar J&G per februari 2009 in plaats van januari 2009, is er 4,1 miljoen euro toegevoegd aan het Gemeentefonds voor het elektronisch kinddossier en is er prijsbijstelling uitgekeerd (6,2 miljoen euro).

Realisatie Kindgebonden budget

Bij het maken van de uitgavenraming voor het Kindgebonden budget kon vanwege het ontbreken van realisatiegegevens geen rekening gehouden worden met eventuele terugvorderingen. Gezinnen die een te hoog kindgebonden budget ontvangen moeten dit terugbetalen aan de Belastingdienst. Het teveel uitgekeerde budget wordt in de meeste gevallen pas in latere jaren terugbetaald. Wanneer dit het geval is moeten deze terugvorderingen als een ontvangst worden geboekt.

Diversen – mee- en tegenvallers

Deze post diversen bestond voor 11,2 miljoen euro uit een nadere afrekening AKW 2008. De SVB heeft dit bedrag terugbetaald aan J&G.

Diversen – technische mutaties

Deze post bestaat voor 4,3 miljoen euro uit een verrekening met de provincies vanwege de brede doeluitkering jeugdzorg. Daarnaast is er 4,1 miljoen euro aan ontvangsten geboekt vanwege de liquidatie van de Stichting EKD.NL.

Gemeentefonds

B GEMEENTEFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	17 421,2
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Wijziging betalingsverloop algemene uitkering 2008	- 77,3
Diversen	- 13,6
Zorg	
Diversen	- 6,6
	- 97,5
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Besparingsverlies bestuurskosten	29,0
Diversen	- 8,7
	20,3
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Afschaffen behoedzaamheidsreserve	208,7
Budget 40+wijken	30,0
Correctie accres 2009	- 354,5
Incidentele bijdrage 2009	90,0
Structurele doorwerking nacalculatie accres 2008	- 129,7
Uitkering behoedzaamheidsreserve 2008	79,1
Wijkactieplannen	58,5
Diversen	249,7
Zorg	
Diversen	47,5
	279,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	202,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	17 623,2
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	59,8
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	17 683,0

Wijziging betalingsverloop algemene uitkering 2008

Bij Voorlopige Rekening 2008 is vastgesteld hoe de in 2008 gerealiseerde uitbetalingen aan de gemeenten zich verhouden tot het bedrag dat bij de tweede suppletore begroting 2008 voor de uitbetalingen is geraamd. Daarbij is gebleken dat er hogere uitbetalingen zijn gedaan dan bij Najaarsnota 2008 werd verwacht. Het gemeentefonds is daarom in 2009 neerwaarts bijgesteld.

Besparingsverlies bestuurskosten

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (Bofv) tussen het Rijk en VNG/IPO van 11 september 2008 is afgesproken dat het kabinet het restant van de taakstelling voor bestuurskosten als besparingsverlies voor zijn rekening neemt. Dit besluit is gecommuniceerd via Nota van Wijziging (zie ook Kamerstukken II, 2008/09, 31 700 B, nr. 5).

Afschaffen behoedzaamheidsreserve

Onderdeel van de normeringssystematiek is de behoedzaamheidsreserve (BRES), d.w.z. het deel van het accres (208 miljoen euro) dat ingehouden wordt en geldt als zogenaamde «buffer» voor de nacalculatie van het accres in het jaar volgend op het begrotingsjaar. Onderdeel van de aanvullende afspraken met de medeoverheden (Kamerstukken II 2008/09, 31 965 B, nr. 1, bijlage 3) was het afschaffen van de BRES, omdat er tot en met 2011 geen nacalculatie van het accres plaatsvindt. Deze mutatie betreft de kasoverboeking van de BRES van het accres gemeentefonds naar het gemeentefonds.

Budget 40+wijken

In 2009 is 30 miljoen euro uitgekeerd in het kader van het 40+budget. Dit budget, afkomstig van de WWI-begroting, is bedoeld voor wijken die niet tot de 40 aandachtswijken behoren, maar die wel vergelijkbare problemen kennen.

Correctie accres 2009/Incidentele bijdrage 2009 en 2010

Met gemeenten en provincies is overeenstemming bereikt over de nominale mutaties in de accessen 2009–2011. Deze afspraak is onderdeel van de aanvullende afspraken die in het voorjaar van 2009 zijn gemaakt met de medeoverheden.

Voor gemeenten houdt de afspraak in dat:

1. de nominale accessen voor de jaren 2009, 2010 en 2011 worden vastgelegd op respectievelijk 866 miljoen euro, 75 miljoen euro en 74 miljoen euro;
2. de gemeenten een incidentele bijdrage ontvangen van 90 miljoen euro in zowel 2009 als 2010;
3. in 2009 wordt 22 miljoen euro aan het gemeentefonds toegevoegd ter dekking van de invoeringskosten van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Dit laatste bedrag is onderdeel van de post «Diversen».

Bij Miljoenennota 2009 bedroeg het accres 2009 naar de toen geldende inzichten 1,2 miljard euro. Deze middelen zijn destijds overgeboekt naar het gemeentefonds. De mutatie (354 miljoen euro) betreft de correctie van het reeds naar het gemeentefonds overgeboekte accres 2009.

Structurele doorwerking nacalculatie accres 2008

Onderdeel van de normeringssystematiek is de nacalculatie gebaseerd op de realisatie van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Deze nacalculatie over 2008 leidt tot een structurele neerwaartse aanpassing.

Uitkering behoedzaamheidsreserve 2008

Als gevolg van de afgeronde nacalculatie 2008 is het restant van de behoedzaamheidsreserve over 2008 in 2009 aan het gemeentefonds toegevoegd.

Wijkactieplannen

Voor de medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken, zoals benoemd in het kader van het Actieplan Krachtwijken, is in 2009 en 2010 58,5 miljoen euro overgeheveld van de WWI-begroting naar het gemeentefonds. Dit geld komt via een decentralisatie-uitkering ter beschikking van de 18 betrokken gemeenten.

Diversen – technische mutaties

De diversenpost bevat onder meer overhevelingen voor de invoeringskosten van de Wabo, uitvoeringskosten inburgering en de herstructurering van bedrijventerreinen.

Diversen – zorg

Dit zijn overhevelingen voor de integratie-uitkering Wmo. Het gaat hier voornamelijk om het terugdraaien van de eerdere uitname in verband met het Volledig Pakket Thuis en het overhevelen van budgetten voor dure woningaanpassingen.

Provinciefonds

C PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	1 298,2
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,1
	0,1
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	1,0
	1,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Afschaffen behoedzaamheidsreserve	18,2
Correctie accres 2009	- 29,5
Incidentele bijdrage 2009	10,0
Project Moerdijk	24,2
Structurele doorwerking nacalculatie 2008	- 10,7
Diversen	17,7
	29,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	31,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	1 329,2
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 329,2

Afschaffen behoedzaamheidsreserve

Onderdeel van de normeringsystematiek is de behoedzaamheidsreserve (BRES), d.w.z. het deel van het accres (18,2 miljoen euro) dat ingehouden wordt en geldt als zogenaamde «buffer» voor de nacalculatie van het accres in het jaar volgend op het begrotingsjaar. Onderdeel van de aanvullende afspraken die in het voorjaar met de medeoverheden gesloten zijn (Kamerstukken II 2008/09, 31 965 B, nr. 1, bijlage 3), was het afschaffen van de BRES, omdat er geen nacalculatie van het accres meer plaatsvindt. Deze mutatie betreft de kasoverboeking van de BRES van het accres provinciefonds naar het provinciefonds.

Correctie accres 2009

Bij Miljoenennota 2009 bedroeg het accres 2009 naar de toen geldende inzichten 101 miljoen euro en deze middelen zijn destijds overgeboekt naar het provinciefonds. De mutatie (- 29,5 miljoen euro) betreft de correctie van het reeds naar het provinciefonds overgeboekte accres 2009, als gevolg van het akkoord met de medeoverheden.

Incidentele bijdrage 2009

De incidentele bijdrage 2009 maakt onderdeel uit van het akkoord met de medeoverheden.

Project Moerdijk

Naar aanleiding van het Bestuursakkoord Realisatie Gebiedsontwikkeling Moerdijk draagt het Rijk bij aan de gebiedsontwikkeling van Moerdijk. Dit geld is overgeboekt van de begroting van Economische Zaken en komt via een decentralisatie-uitkering ter beschikking van de provincie Noord-Brabant.

Structurele doorwerking nacalculatie 2008

Onderdeel van de normeringsystematiek is de nacalculatie gebaseerd op de realisatie van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Deze nacalculatie over 2008 heeft geleid tot een structurele neerwaartse aanpassing.

Infrastructuurfonds

A INFRASTRUCTUURFONDS: UITGAVEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	7 738,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
A2 traject	34,8
Aanbestedingsmeevaller en betalingen aan waterschappen	- 19,4
Anders Betalen voor Mobiliteit	24,5
Diverse spoorprojecten	21,2
Lagere realisatie waterkeren	- 68,7
Projecten stuwen in de Lek en masterplan Haringvliet	- 25,4
Schadevergoeding HSL-Zuid	- 19,0
Subsidie teruggevorderd	129,1
Vertraging planstudies vaarwegen	- 42,9
Diversen	- 11,3
	22,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Actuele planning van het project Ruimte voor de Rivier	- 70,1
Afkoopsom	52,1
Beheer en instandhouding spoor	- 33,0
Beheer en onderhoud Hoofdwatersystemen	118,8
Betuweroute	- 30,0
Binnenvaart onderhoudsprojecten	- 45,3
DBFM-contracten	- 75,7
HSL-Zuid	- 60,0
Onderuitputting planstudies spooraanlegprojecten	- 447,5
Planstudies hoofdwegen	77,2
Project Mainport Rotterdam	25,3
Regionale infrastructuur	- 131,0
Regiospecifiekpakket Noorden	- 25,8
Risicoreservering spoorprogramma	- 74,0
Subsidies regionale wateroverlast	- 31,1
Toedeling voordelig saldo 2008	392,7
Tunnels A73/74 Venlo-Maasbracht	66,6
Versnelling Aanleg Hoofdwegen	79,9
Versnelling Beheer en onderhoud hoofd(vaar)wegen	424,9
Versnelling Sanering van de Vecht	80,5
Vertraging Aanleg binnenvaartprojecten	- 35,0
Vertraging Aanleg spoorprojecten	- 179,6
Diversen	- 7,8
	72,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Actieprogramma Regionaal OV	- 78,7
Anders Betalen voor Mobiliteit	- 67,4
f 12 miljard programma	- 200,0
Kasschuif IF (FES)	- 402,0
Loon en prijsbijstelling 2009	171,5
Noordvleugel	37,1
Railwegen: high speed alliance (HSA)	- 91,9
Diversen	- 83,2
	- 714,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 619,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	7 118,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	233,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	7 352,2

A INFRASTRUCTUURFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	7 738,6
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
Ontvangsten wegen	42,7
Project Zuid-Willemsvaart (vervanging sluizen 4, 5 en 6)	- 15,9
Subsidie teruggevorderd	165,2
Diversen	2,3
	194,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Lagere ontvangsten spoor	- 120,0
Toevoeging voordelig saldo 2008	144,0
	24,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Actieprogramma Regionaal OV	- 78,9
Anders betalen voor mobiliteit	- 67,4
f 12 miljard programma	- 200,0
Kasschuif IF (FES)	- 402,0
Loonbijstelling 2009	33,9
Noordvleugel	37,1
Overboekingen van en naar hoofdstuk XII	- 48,6
Prijsbijstelling 2009	137,6
Railwegen: High Speed Alliance (HSA)	- 91,9
Diversen	- 34,4
Niet tot een ijklijn behorend	
Toevoeging voordelig saldo 2008	248,7
	- 465,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 247,6
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	7 491,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	233,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	7 724,5

A2 traject

Bij de A2 kon op het deeltraject rond Everdingen de uitvoering worden versneld ten opzichte van eerdere verwachtingen. Ook de uitvoering van de A2 Rondweg Den Bosch is versneld waardoor rond de jaarwisseling het project is opengesteld voor het verkeer. Bij de A2 Holendrecht-Oudenrijn worden de hogere uitgaven met name verklaard door een aangepaste betalingsregeling met de aannemer.

Aanbestedingsmeevaller en betalingen aan waterschappen

De lagere uitgaven zijn veroorzaakt door een aanbestedingsmeevaller en door meevallers bij een efficiënte afwikkeling van claims. Daarnaast zijn betalingen aan de Waterschappen vertraagd, omdat zij de rekeningen voor 2009 niet tijdig hebben ingediend.

Anders Betalen voor Mobiliteit

De uitgaven Anders Betalen voor Mobiliteit (ABvM) worden deels gefinancierd middels een FES-bijdrage. Gebleken is dat in 2009 het FES-waardige aandeel in de gerealiseerde uitgaven lager is dan was begroot. Derhalve is een hoger bedrag aan niet FES-waardige uitgaven ten laste van begroting XII gebracht. De totale gerealiseerde uitgaven aan ABvM zijn gelijk aan de begrote uitgaven.

Diverse spoorprojecten

De hogere uitgaven zijn met name terug te voeren op een drietal projecten. Bij Vleuten-Geldermalsen en bij de Hanzelijn verliep de afronding van het werkzaamheden voorspoediger dan gedacht. Hierdoor bleek een aanvullend voorschot over het 4e kwartaal 2009 nodig met een hogere realisatie tot gevolg. De meeruitgaven voor integrale spooruitbreiding Amsterdam-Utrecht moet gezien worden in samenhang met het voorschot dat in 2008 voor dit project is gedaan. Dit is in 2009 niet toereikend gebleken.

Lagere realisatie waterkeren

Voor de realisatie van waterkeren zijn minder uitgaven gedaan door een nog niet betaalde termijn en een aanbestedingsmeevaller bij steenbestor-tingen. Daarnaast is er een lager dan verwacht aantal subsidieaanvragen ingediend voor het project SUBB IED (Regeling eenmalige uitkering baggerwerkzaamheden bebouwd gebied). Tenslotte zijn er vertragingen opgetreden in het hoogwaterbeschermingsprogramma en bij herstel en inrichting van waterkeren door capaciteitsproblemen en door ver-tringen in grondaankopen.

Projecten stuwen in de Lek en masterplan Haringvliet

In verband met de mislukte aanbesteding bij de stuwen in de Lek wordt een nieuwe scope en planning voor dit project opgesteld. Hierdoor is het project vertraagd. Bij het Masterplan Haringvliet is sprake van een gewij-zigde planning van de aannemer doordat aanvankelijk niet aan de kwalita- tieve verplichtingen was voldaan die door VenW waren vereist.

Schadevergoeding HSL-Zuid

De lagere uitgaven worden veroorzaakt doordat uitgaven die waren voor- zien in 2009 doorschuiven naar 2010. Hieronder valt onder andere een schadevergoeding van 6,0 miljoen euro die in 2009 zou worden betaald, maar die nu begin 2010 zal worden afgerekend.

Subsidie teruggevorderd

Bij de subsidievaststelling aan ProRail voor het jaar 2009 is een bedrag van 137 miljoen euro teruggevorderd in verband met gerealiseerde effi- ciency in 2007. Dit is aan de Tweede Kamer gemeld (Kamerstukken II, 2009/10 XII, 29 984, nr. 207). Het bedrag is verrekend met de betaling van de rijksbijdrage aan ProRail in 2009. Deze verrekening is conform de Comptabiliteitswet bruto verantwoord aan zowel de uitgaven- als de ontvangstenkant. Daarnaast zijn er per saldo minder uitgaven gedaan (17 miljoen euro) en waren er hogere ontvangsten van de provincie Over- ijssel, Noord-Holland en de NS (28 miljoen euro).

Vertraging planstudies vaarwegen

Het overschot is hoofdzakelijk veroorzaakt door vertragingen bij de projecten Eemsgeul en Waal als gevolg van ingewikkeld natuuronderzoek in het kader van MER/Natura 2000-regelgeving. Daarnaast wordt de onder- uitputting veroorzaakt doordat via een amendement van de leden Cramer

en Van Huijm (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 474 A, nr. 9) medio 2008 10 miljoen euro is toegevoegd aan de begroting voor het project Meppel-Ramspol (keersluis Zwartsluis), vooruitlopende op de daadwerkelijke planning van het project (budget was in 2008 over en is via voordelig saldo aan 2009 toegevoegd). De start van de uitvoering van dit project is voorzien in 2010.

Actuele planning van het project Ruimte voor de Rivier

Met de verlaging wordt het beschikbare bedrag in lijn gebracht met de actuele planning van het project Ruimte voor de Rivier. Dit is aan de Tweede Kamer gemeld via de 14e voortgangs-rapportage.

Afkoopsom

De veren Bergse Maas wordt versneld overgedragen aan gemeenten. De N273 wordt overgedragen aan de provincie Limburg. De extra kosten betreffen de afkoopsom.

Beheer en Instandhouding Spoor

Voor Beheer en Instandhouding van het Spoor wordt 33 miljoen euro niet besteed in 2009 maar in 2010, op basis van inzichten uit het beheerplan. Deze middelen worden door middel van een verschuiving doorgeboekt naar 2010.

Beheer en Onderhoud Hoofdwatersystemen

De hogere uitgaven worden voornamelijk verklaard, doordat vertraagde uitgaven uit 2008 ten laste zijn gekomen van het uitvoeringsjaar 2009. Door middel van versnelling ten laste van 2010 is 57 miljoen euro aan 2009 toegevoegd voor het reguliere uitgavenprogramma. Daarnaast zijn zandsuppleties en beheer en onderhoud aan stormvloedkeringen versneld uitgevoerd (69 miljoen euro).

Betuweroute

De Kamer is geïnformeerd door middel van voortgangsrapportages dat de realisatie van de Betuweroute is vertraagd. De realisatie vindt naar verwachting in 2010 plaats. Dit heeft als gevolg dat 30 miljoen euro aan middelen in 2009 niet tot besteding is gekomen.

Binnenvaart onderhoudsprojecten

Circa 45 miljoen euro blijft als gevolg van vertragingen onbesteed in 2009. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de projecten baggeren en onderhoud van kunstwerken in de Maas, het project Rotterdam–België/Zeeland (renovatie van onder andere Volkeraksluizen en baggeren) en Amsterdam Rijnkanaal fase 2.

DBFM-contracten

De lagere uitgavenraming houdt voor een deel verband met de nog te realiseren omzetting van het beschikbare budget voor de N31 (Leeuwarden–Drachten) naar DBFM (Design, Build, Finance, Maintenance) met beschikbaarheidsvergoedingen. Daarnaast is het contract voor het project 2e Coentunnel/Westrandweg een aantal maanden later getekend dan gepland was. Hierdoor wordt 52 miljoen euro doorgeschoven naar 2010.

HSL-Zuid

De Kamer is geïnformeerd door middel van voortgangsrapportages dat de realisatie van de HSL is vertraagd. De realisatie is voorzien in 2010. Dit heeft als gevolg dat 60 miljoen euro in 2009 nog niet tot besteding komt.

Onderuitputting planstudies spooraanlegprojecten

De onderuitputting op het realisatie- en planstudieprogramma spoor wordt voor het grootste deel (circa 400 miljoen euro) veroorzaakt door het project Zuidas. De vertraging is ontstaan doordat er nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden over de Zuidas. Een rijksvertegenwoordiger is aangesteld om met betrokken partijen te onderzoeken hoe de business case verbeterd kan worden. Het onderzoek is nog niet afgerond. Het budget blijft behouden voor 2010 en latere jaren.

Planstudies hoofdwegen

De hogere uitgaven zijn voornamelijk het gevolg van hogere planstudiekosten (in verband met vertragingen door luchtonderzoek) en een correctie op een eerdere overboeking vanuit planstudie naar realisatie bij het project A1/6/9 Schiphol/Amsterdam–Almere. Dit vanwege inmiddels verkregen FES-middelen.

Project Mainport Rotterdam

De hogere uitgaven hebben betrekking op de sneller dan verwachte betaling van de kosten voor de duincompensatie (ter hoogte van de Delflandse kust en de Zeereep langs de Brouwersdam) en anderzijds de latere vaststelling van het Monitoring- en Evaluatieprogramma Duincompensatie (MEP).

Regionale infrastructuur

De regionale projecten als de Noord/Zuidlijn, de Randstadrail en de N201 worden gedeclareerd op basis van de voortgang en zullen pas in 2010 worden betaald. Daarnaast worden de voor planstudies gereserveerde middelen niet volledig benut. Hierdoor komt 131 miljoen euro in 2009 niet tot betaling.

Regiospecifiekpakket Noorden

Het overschot doet zich voor op het Regiospecifiekpakket Noorden. Betrokken partijen werken de wijze waarop en eventuele voorwaarden waaronder de bijdrage t.b.v. het regionaal economisch pakket beschikbaar wordt gesteld uit.

Risicoreservering spoorprogramma

Voor de HSL-Zuid en de Betuweroute bestaat een risicoreservering. Hierop is in 2009 geen beroep gedaan.

Subsidies regionale wateroverlast

In het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) zijn minder subsidieaanvragen gedaan dan verwacht voor de tijdelijke regeling voor de bestrijding van regionale wateroverlast.

Toedeling voordelig saldo 2008

De resterende middelen van 2008 uit het Infrastructuurfonds zijn toegevoegd aan verschillende begrotingsartikelen in 2009.

Tunnels A73/74 Venlo-Maasbracht

Bij de oplevering van de A73/74 Venlo-Maasbracht zijn extra kosten gemaakt voor de aanleg van de tunnels en de daarmee samenhangende ontluuchtingsinstallaties en meetapparatuur.

Versnelling Aanleg Hoofdwegen

Uitgaven voor aanlegprojecten van het hoofdwegennet zijn in 2009 voldaan. Deze uitgaven waren voorzien in 2010. Hierdoor ontstaat in 2010 budgettaire ruimte voor uitgaven aan projecten die door vertraging pas in 2010 tot betaling zullen komen.

Versnelling Beheer en onderhoud hoofd(vaar)wegen

Uitgaven voor beheer en onderhoud van het hoofdwegennet (218 miljoen euro) en het hoofdvaarwegennet (207 miljoen euro) zijn in 2009 voldaan. Deze uitgaven waren voorzien in 2010.

Versnelling Sanering van de Vecht

Het project Sanering van de Vecht was voorzien voor 2010. Door een versnelling van de planning is dit project in 2009 uitgevoerd.

Vertraging Aanleg binnenvaartprojecten

Het project Walradar Noordzeekanaal ondervindt vertraging door een mislukte aanbesteding. Dit project zal naar verwachting in 2010 worden gestart. Daarnaast is er vertraging opgetreden bij het tracébesluit van de Maasroute, fase 2.

Vertraging Aanleg Spoorprojecten

De aanpassingen van de Cuyperhal in Amsterdam zijn afhankelijk van vergunningverlening in het kader van de monumentenwet. Zoals eerder aan de Tweede Kamer is gemeld, worden de uitgaven voor dit project begin 2010 gedaan. Daarnaast is sprake van een onderuitputting op de realisatieprojecten Vleuten-Geldermalsen en Hanzelijn (circa 50 miljoen euro). Deze projecten zullen wel volgens plan worden afgerond.

Actieprogramma Regionaal OV

Het Kabinet heeft 500 miljoen euro beschikbaar gesteld voor regionale openbaar vervoerprojecten (Mobiliteitsaanpak; actieprogramma regionaal OV). Hiervan komt 300 miljoen euro uit de beschikbare middelen voor regionale en lokale projecten van het Infrastructuurfonds, waarvan 78,9 miljoen euro in 2009. Deze middelen zijn via de Brede Doel Uitkering beschikbaar gesteld.

Anders Betalen voor Mobiliteit

In 2009 is een bedrag teruggestort aan het FES voor Anders Betalen voor Mobiliteit. In 2010 wordt het bedrag weer opgevraagd bij het FES. De middelen zijn bestemd voor de financiering van investeringen in het kilometerprijsstelsel.

f 12 miljard programma

Het Bereikbaarheid/voorfinanciering f12 miljard pakket van het Infrastructuurfonds is met een bedrag van 200 miljoen euro verhoogd bij Najaarsnota 2008. Daarbij is een uitgave van 200 miljoen euro ten behoeve van het basispakket Beheer en Onderhoud Hoofdwegennet die was voorzien voor 2009, al in 2008 voldaan. Met deze reden waren de uitgaven voor dit basispakket in 2009 200 miljoen euro lager.

Kasschuif IF (FES)

Deze FES-middelen zijn reeds overgeboekt naar het Infrastructuurfonds en worden met een kasschuif van 2009 naar 2011 geschoven. Het betreft de FES-bijdrage voor het «Bereikbaarheid/voorfinanciering f12 mld» pakket (zie hierboven).

Noordvleugel

Bij de Noordvleugel zijn hogere uitgaven voor de A6/A9 gedaan. Hiertegenover stond een hogere bijdrage uit het FES in 2009.

Railwegen: High Speed Alliance (HSA)

De aanvangsdatum voor vervoer via de High Speed Alliance (HSA) is vastgesteld op 1 juli 2009. Deze datum vormt de basis voor de financiële afspraken die zijn gemaakt met de HSA, waaronder een tijdelijke verlaging van de gebruikersvergoeding inclusief een rentevergoeding voor de Staat en uitstel van betaling van drie jaar. Uitstel van de aanvangsdatum leidt tijdelijk tot lagere ontvangsten en daardoor een inpassingsprobleem in de periode 2009–2013 en in de jaren 2014–2020 tot een tijdelijke overschrijding. De ontvangsten van het Infrastructuurfonds nemen hierdoor af in de periode 2009–2013.

Diversen – technische mutaties

Dit betreft uitgaven uit verschillende CA-enveloppen en FES-uitgaven. Voorbeelden zijn de Extra kwaliteit Nieuwe Sleutel Projecten uit de enveloppe OV (45 miljoen euro in de jaren 2010–2013), Innovatie Kaderrichtlijn Water (35 miljoen euro), Hoogwaterbescherming en Innovatie Deltatechnologie (68 miljoen euro).

Ontvangsten wegen

De hogere realisatie is een saldo van hogere en lagere ontvangsten van regionale overheden. De hogere ontvangsten betreffen de RW2 Holendrecht (22 miljoen euro) van de provincie en de RW4 Burgerveen-Leiden (43 miljoen euro). De lagere ontvangsten betreffen de RW12 Den Haag-Gouda van de provincie (11 miljoen euro) en RW A4 Dinteloord-Berg op Zoom (5 miljoen euro).

Project Zuid-Willemsvaart (vervanging sluizen 4,5 en 6)

De bijdrage van de regio voor het project Zuid-Willemsvaart is nog niet ontvangen, omdat er nog onduidelijkheden zijn over de prijscompensatie en de btw.

Lagere ontvangsten spoor

Met de begroting 2009 is de financiering van de spoorambities van 4,5 miljard euro geregeld.

Hierbij is aangegeven dat 2 miljard euro grotendeels wordt gevonden door een vermogensconversie (uitkering superdividend) van NS naar ProRail. De rentevrijval die zodoende bij ProRail ontstaat levert tot en met 2020 het merendeel van dit bedrag op.

Deze 2 miljard euro is in de begroting 2009 onder de noemer «Mandje spoor» kasmatisch ingeschat en technisch verwerkt onder de ontvangstenraming. Inmiddels is er overeenstemming bereikt tussen NS en de Staat (brief van 26 november 2009, kenmerk TK 2009–10, 28 165 nr. 105) en is duidelijk in welke de jaren de 2 miljard euro aan de uitgaven- en ontvangstenkant van de begroting moet worden verwerkt. Dit zal geschieden bij Voorjaarnota 2010/Begroting 2011. Door de latere verwerking zal het bedrag van 120 miljoen euro dat geraamd stond in 2009 pas later worden ontvangen.

Fonds Economische Structuurversterking

D FONDS ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING: UITGAVEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 477,9
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Bereikbaarheid/voorfinanciering f12 miljard pakket	- 402,0
Budget Investerings in Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) + saneringsregeling	- 41,0
CA-enveloppe Openbaar vervoer	- 31,1
CA-enveloppe Energie	- 60,4
CA-enveloppe Water en kust	- 40,9
Duurzaamheid reservering	- 44,0
Integrale gebiedsopgaven	- 80,3
Kennis BSIK	- 43,0
Vrije ruimte kennis, innovatie en onderwijs	- 56,8
Diversen	- 211,0
	- 1 010,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 1 010,4
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	1 467,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	256,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 724,1

D FONDS ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 477,9
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Ontvangsten uit aardgasbaten	- 753,7
	- 753,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 753,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	1 724,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	1 724,1

Bereikbaarheid/voorfinanciering f 12 miljard pakket

Deze FES-middelen zijn reeds overgeboekt naar het Infrastructuurfonds en worden met een kasschuif van 2009 naar 2011 geschoven. Het betreft de FES-bijdrage voor het «Bereikbaarheid/voorfinanciering f 12 miljard» pakket.

Budget Investerings in Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) + saneringsregeling

Met het BIRK draagt het Rijk financieel bij aan ruimtelijke investeringsprojecten die passen binnen het nationaal ruimtelijk beleid. Een aantal inves-

teringsprojecten hebben uitvoeringsproblemen waardoor de voorschotbetalingen achterlopen op schema. De budgetten worden op grond van nieuwe kasprognoses bijgesteld. De projecten komen in 2010 en latere jaren tot betaling.

CA-enveloppe Openbaar vervoer

De middelen uit de CA-enveloppe Openbaar vervoer zijn in 2009 gereserveerd voor het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS). Dit programma moet leiden tot een hogere frequentie van treinen op de drukste trajecten in de Randstad. PHS bevindt zich momenteel in planstudiefase waardoor het budget van 2009 niet volledig is uitgeput. Deze uitgaven schuiven door naar 2010 en latere jaren.

CA-enveloppe Energie

De gereserveerde ruimte in deze enveloppe neemt af. Dit betreft een overboeking van budget vanuit de CA-enveloppe Energie naar departementale begrotingen evenals het uitgavenartikel van het FES voor concrete projecten. Een voorbeeld is de Innovatie Agenda Energie Gebouwde Omgeving (WWI). Minder energiegebruik, in huizen of andere gebouwen, betekent minder uitstoot van CO₂. De Innovatie Agenda Energie Gebouwde Omgeving probeert dit te bereiken door het inzetten van activiteiten en instrumenten waarmee innovaties voor bestaande bouw en nieuwbouw kunnen worden gestimuleerd en gerealiseerd. Andere voorbeelden zijn de EZ-projecten Kas als Energiebron, CO₂-Afvang Transport en Opslag (CATO 2) en Duurzame elektriciteitsvoorziening.

CA-enveloppe Water en kust

De middelen in de CA-enveloppe Water en Kust nemen af. Het geld wordt overgeheveld naar het Infrastructuurfonds en daarmee de uitgavenartikelen van het FES voor de Innovatieregeling Kaderrichtlijn Water (circa 40 miljoen euro) en het Synergieprogramma Kaderrichtlijn Water (circa 36 miljoen euro). De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft tot doel om de ecologische en chemische waterkwaliteit te verbeteren. Het geld wordt verdeeld via twee tenderregelingen. De regeling voor deze tweede tender (40 miljoen euro) werd in de tweede helft van 2009 gepubliceerd in de Staatscourant. Inschrijvingen die met de meeste innovatiekracht en beste kosteneffectiviteit de knelpunten aanpakken, krijgen een financiële bijdrage. Met het Synergieprogramma KRW wordt een impuls gegeven aan het versneld uitvoeren en verbreden van de KRW-maatregelen, waardoor meerdere rijksdoelen gelijktijdig worden gediend.

Duurzaamheid reservering

In de jaren 2009 en 2010 neemt de ruimte in de CA-enveloppe Duurzaamheid in totaal circa 55 miljoen euro af. Deze middelen worden ingezet voor projecten op de begroting van V&W voor Biobrandstoffen (7 miljoen euro) en het Innovatieprogramma Duurzaam Openbaar Busvervoer (10 miljoen euro) en op de begroting van EZ voor de projecten Energietender Technopartners Seed Faciliteit (7 miljoen euro), Energy Efficiency Bedrijfsleven (16 miljoen euro) en de projecten Innovatieve Energiebesparing en Duurzame Warmte Gebouwen en Omgeving (WGO) (14 miljoen euro).

Integrale gebiedsopgaven

Deze middelen blijven gereserveerd in het FES voor latere jaren, omdat de kosten-batenanalyses van de concrete projectvoorstellen niet voltooid zijn. De uitkomst van deze analyses weegt mee in de toekenning van FES-middelen aan de departementale begrotingen.

Kennis BSIK

Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur (BSIK) is een breed opgezet, nationaal stimuleringsprogramma voor onderzoek waarmee Nederland haar fundament voor de toekomst wil versterken. Kennisinstellingen en bedrijven kunnen cofinanciering van het Rijk aanvragen voor wetenschappelijk onderzoek. De projecten verrichten fundamenteel onderzoek en vertalen dit in nieuwe producten, processen of maatschappelijke concepten. Er zijn minder projecten aangeleverd dan verwacht. De middelen blijven binnen het FES beschikbaar.

Vrije ruimte kennis, innovatie en onderwijs

De vrije ruimte kennis, innovatie en onderwijs neemt de komende jaren met circa 170 miljoen euro af. Deze middelen zijn beschikbaar gesteld voor grootschalige researchprojecten en innovatieve oplossingen voor toekomstige lerarentekorten en worden toegevoegd aan een apart begrotingsartikel.

Diversen – technische mutaties

Deze post bevat een groot aantal kleine mutaties en een aantal wat grotere, waaronder de FES Enveloppe luchtkwaliteit (24,7 miljoen euro). Medio 2008 is een nieuwe regeling Nationale Samenwerking Luchtkwaliteit (NSL) van kracht geworden. Als gevolg hiervan moest een gedegen toets aan criteria plaatsvinden wat heeft geleid tot vertraging in de uitvoering in 2008. De middelen worden nu opgevoerd voor 2009 en 2010.

Ontvangsten uit aardgasbaten

De mutatie betreft een aanpassing van de voeding van het FES die nodig is vanwege het nieuwe kasritme van de FES-uitgaven. De omvang en het kasritme van de uitgavenraming binnen het FES zijn leidend voor de voeding van het fonds. De voeding is niet afhankelijk van de totale aardgasopbrengsten van het Rijk.

AOW-spaarfonds

E AOW-SPAARFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	4 805,3
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	- 11,7
	- 11,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 11,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	4 793,6
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	4 793,6

Diversen

De post diversen bestaat uit mutaties als gevolg van wijzigingen in de rente bij macro-economische ramingen (CEP en MEV). Hiervoor is de rentebijdrage over het AOW-spaarfonds aangepast.

Diergezondheidsfonds

F DIERGEZONDHEIDSFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	11,0
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Overheveling eindsaldo 2008	18,8
Realisatie DGF	- 15,8
Diversen	0,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	3,6
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	14,6
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	14,6

F DIERGEZONDHEIDSFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	11,0
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	- 7,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 7,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	4,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	4,0

Overheveling eindsaldo 2008

In 2008 waren nog niet alle uitgaven uit hoofde van de Blauwtongvaccinaties gedaan. Daarnaast moesten er nog uitgaven worden verricht voor de crisisfaciliteit destructie. De vertraging in de uitgaven hangt samen met het feit dat nog niet alle facturen hiervoor waren ingediend en/of afgerekend. Het positief eindsaldo 2008 van het Diergezondheidsfonds (DGF) is in 2009 aan de begroting toegevoegd.

Realisatie DGF

Bij Voorjaarsnota 2009 is het voordelig eindsaldo 2008 van het DGF aan het uitgavenbudget bestrijding dierziekten toegevoegd. Een deel van deze uitgaven is gerealiseerd, met name voor laboratoriumonderzoek en vaccinaties in het kader van de dierziekten Aviaire Influenza (AI) en Blauwtong (BT). Dit leidt tot een lagere uitgavenrealisatie.

BTW-compensatiefonds

G BTW-COMPENSATIEFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 468,0
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Realisatie	109,1
	109,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	109,1
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	2 577,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	2 577,1

Op basis van de realisatiecijfers van de Belastingdienst is het uitgavenbedrag van het BTW-compensatiefonds hoger ten opzichte van het bedrag dat in de begroting 2009 werd geraamd. Dit komt doordat gemeenten, provincies en wgr-plusregio's circa 109 miljoen euro meer hebben gedeclareerd dan oorspronkelijk werd verwacht. Deze extra uitgaven zijn overigens het resultaat van een even grote extra ontvangst, aangezien de ontvangsten en uitgaven binnen het BTW-compensatiefonds aan elkaar gelijk zijn.

Waddenfonds

H WADDENFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	40,5
Technische mutaties	
Niet tot een ijklijn behorend	
Kasschuif Waddenfonds	- 40,0
Overheveling eindsaldo 2008	36,8
Vertraging diverse projecten	- 23,0
	- 26,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 26,2
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	14,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	14,3

Kasschuif Waddenfonds

Het kabinet heeft in het Aanvullend Beleidsakkoord besloten een kasschuif uit te voeren op het Waddenfonds. Het Waddenfonds wordt in 2009 met 40 miljoen euro verlaagd en in 2011 verhoogd met eenzelfde bedrag.

Overheveling eindsaldo 2008

In mei 2008 zijn subsidies voor de eerste tender ad 40,5 miljoen euro toegekend. Gesubsidieerde projecten kunnen na toekenning voorschotten aanvragen op grond van hun projectvoortgang in enig kalenderjaar. In 2008 zijn slechts enkele voorschotten aangevraagd. Het resulterende overschot uit 2008 is doorgeschoven naar 2009

Vertraging diverse projecten

Diverse projecten (o.a. Noordelijke Elfstedenvaartroute, Bezoekerscentrum Nieuwe Stijl Schiermonnikoog, Verkweldering Bildtpolen, Ecologisch herstel en natuurvriendelijke inrichting Pieterbuursemaar) liggen achter op schema. Dit komt omdat de vergunningverlening en beroepsprocedures meer tijd kosten dan verwacht en men pas daarna een subsidie kan ontvangen voor de projecten.

Homogene Groep Internationale Samenwerking

HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009	6 569,9
Mee- en tegenvallers	
Rijksbegroting in enge zin	
BNP aanpassing	- 593,8
Diversen	0,5
	- 593,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Apparaatsuitgaven	20,2
Armoedevermindering	359,3
C-17 (naar Defensie)	- 18,0
Duurzaam waterbeheer	- 19,7
Eindejaarsmarge HGIS	134,5
Humanitaire hulpverlening	43,8
Milieu en Water	- 49,3
Multilaterale Ontwikkelingsbanken en fondsen	- 64,3
Onderuitputting CDM	- 17,5
Onderwijs	- 201,5
Participatie civil society	- 122,0
Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	- 46,6
Schuldkwijtschelding	22,1
Voorziening crisisbeheersingsoperaties	- 20,6
Vreemdelingenbeleid	64,2
Diversen	11,5
	96,1
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Generale kasschuif buitenlands klimaatbeleid	- 78,9
Diversen	- 10,0
	- 88,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 586,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	5 983,9

HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009	155,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Hogere ontvangsten diverse operaties	19,1
Diversen	18,8
	37,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 10,0
	- 10,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	27,8
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	183,1

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een aparte budgettaire constructie waarin de uitgaven aan Internationale Samenwerking van de verschillende departementen worden gebundeld. Het uitgavenniveau van de HGIS wordt aangepast voor macro-economische ontwikkelingen. Het ODA-deel van het HGIS budget is gekoppeld aan het bruto nationaal product (BNP) en wordt gecorrigeerd voor veranderingen van het BNP. Het non-ODA deel van de HGIS kent een vaste omvang die wordt gecorrigeerd voor prijsveranderingen. Het merendeel van de HGIS-uitgaven wordt via de begroting van Buitenlandse Zaken verantwoord.

BNP Aanpassing

Als gevolg van macro-economische ontwikkelingen is de omvang van de HGIS neerwaarts bijgesteld. Dit betreft grotendeels ODA (550 miljoen euro). Dit heeft met name geleid tot lagere uitgaven in de sector onderwijs en aan maatschappelijke organisaties.

Apparaatsuitgaven

De overschrijding is voor een deel het gevolg van een hogere dollarkoers ten opzichte van de gehanteerde *corporate rate*. Hierdoor is er sprake van een koersverlies (20 miljoen euro). Dit wordt als een uitgavenverhoging geboekt. Verder is binnen het apparaatbudget meer uitgegeven aan beveiliging op hoog-risico posten en minder aan personeel door een lagere bezetting dan geraamd.

Armoedevermindering

Op het achterliggende artikel heeft aanvankelijk een verlaging plaatsgevonden, omdat de daling van het ODA-budget door de BNP-aanpassing in afwachting van een beleidsmatige invulling op dit artikel was opgenomen. Vervolgens heeft in de loop van 2009 de beleidsmatige invulling van de BNP-aanpassing (naar andere artikelen) plaatsgevonden. De stand van deze mutatie wordt derhalve zeer sterk beïnvloed door dit parkeer karakter. Verder is onder meer het budget voor begrotingssteun verlaagd met 63 miljoen euro in verband met opschortingen en verlagingen in onder meer Tanzania (30 miljoen euro), Moldavië en Rwanda. Tenslotte een verlaging door een technische herschikking tussen beleidsartikelen van beleidsondersteunende activiteiten (12 miljoen euro).

C-17 (naar Defensie)

Het betreft de verschuldigde bijdrage voor 2009 van BZ aan Defensie t.b.v. het Strategic Airlift Capability C-17 NAVO initiatief om de strategische luchttransportcapaciteit te vergroten. De eenmalige investeringskosten voor Nederland bedragen in totaal 130 miljoen euro verspreid over enkele jaren. Deze worden geacommodeerd binnen de begrotingen van Defensie (70 miljoen euro) en Buitenlandse Zaken (60 miljoen euro).

Duurzaam waterbeheer

Verlaging op de landenprogramma's, onder meer in Tanzania waar vertraging in de uitvoering is ontstaan (10 miljoen euro). Ook vertraging op het centrale programma in het kader van de *Water Supply and Sanitation Collaborative Council* (WSSCC) als gevolg van een conflict tussen de WHO en WSSCC (7 miljoen euro).

Eindejaarsmarge HGIS

De onderuitputting op de HGIS in 2008 is via de eindejaarsmarge verdeeld over de jaren 2009–2011. In 2009 is deze voor een groot deel ten goede gekomen aan crisisbeheersingsoperaties (50 miljoen euro), het *Clean Development Mechanism* (circa 40 miljoen euro) en *Joint Implementation* (circa 35 miljoen euro).

Humanitaire hulpverlening

In 2009 zijn onder meer de bijdragen aan het Internationaal Comité van het Rode Kruis en het Wereldvoedselprogramma verhoogd. Naar aanleiding van de trend van de afgelopen jaren is het noodhulpbudget opgehoogd.

Milieu en Water

De mutatie betreft een saldo. De bijdrage aan de Global Environment Facility is reeds uitgevoerd in 2008 en daarom in 2009 met 40 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Verder is er een verlaging van circa 18 miljoen euro opgetreden door vertragingen in landenprogramma's en door een lagere bijdrage aan het Montreal Protocol. Dit laatste door hogere bijdragen van andere donoren en door een lage dollarkoers. Daarnaast verhogingen als gevolg van meer uitgaven op landenprogramma's in Ethiopië (Universiteit van Addis Abeba ondersteuning *Science faculty*), Bangladesh (*Emergency Disaster Damage rehabilitation Project*), aan de energiewerkgroep in Indonesië en voor projecten ten behoeve van biodiversiteit en bossen in Colombia en Bolivia.

Multilaterale Ontwikkelingsbanken en -fondsen

Uit hoofde van kasmanagement binnen het ODA-budget is het betalings-schema aan ontwikkelingsbanken aangepast. Een bedrag van 64,3 miljoen euro voor 2009 is reeds in 2008 betaald.

Onderuitputting CDM

Bij het *Clean Development Mechanism* is sprake van vertraging en uitvallende projecten.

Onderwijs

In 2009 is met name minder uitgegeven dan geraamd door een lager dan verwachte liquiditeitsbehoefte bij het *Fast Track Initiative* (140 miljoen euro), vertraging in het *Education in Emergencies* programma via Unicef (10 miljoen euro) en onderuitputting bij verschillende landenprogramma's waaronder Bangladesh, Oeganda en Zuid-Afrika.

Participatie civil society

De verlaging op dit artikel in 2009 hangt samen met de bevoorschotting eind 2008 van enkele organisaties gefinancierd vanuit het Medefinancieringsstelsel.

Regionale stabiliteit en crisisbeheersing

Door een wijziging in het systeem van VN afdrachten vindt een 2009 betaling van 26 miljoen euro aan het VN fonds voor crisisbeheersingsoperaties pas in 2010 plaats. Verder is er sprake van een verlaging door beperkte liquiditeitsbehoefte bij grote trustfonds zoals het *State and Peace Building Fund* van de Wereldbank (10 miljoen euro) en het *African Development Bank Trust Fund* (4 miljoen euro). Daarnaast zijn er lagere uitgaven op decentrale programma's in Afghanistan (vertraging). Enkele bijdragen aan programma's in de Palestijnse gebieden en Soedan zijn verlaagd, door een lagere liquiditeitsbehoefte dan geraamd.

Schuldkwijtschelding

De raming voor schuldkwijtschelding is begin 2009 naar beneden bijgesteld met 20 miljoen euro. De kwijtschelding aan Ivoorkust is uiteindelijk lager uitgevallen dan geraamd (27 miljoen euro i.p.v. 29 miljoen euro). Omdat schuldkwijtschelding meetelt voor de ODA-prestatie van 0,8 procent BNP, wordt het budget voor ontwikkelings samenwerking aangepast.

Voorziening crisisbeheersingsoperaties

De verlaging is onder andere het gevolg van het doorschuiven van uitgaven naar 2010 bij de missies ISAF, Atalanta en EUFOR Tsjaad. Daarnaast is bij de ISAF missie sprake van een lagere realisatie op specifieke uitgaven zoals munitie. Extra ontvangsten bij Defensie als gevolg van door partnerlanden en de VN ontvangen vergoedingen voor missie worden toegevoegd aan de voorziening crisisbeheersingsoperaties.

Vreemdelingenbeleid

De kosten van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen worden volgens internationale afspraken toegerekend aan ODA. Door een hogere asielinstroom in 2009 vielen ook de kosten voor eerstejaars asielopvang die aan ODA worden toegerekend, hoger uit.

Generale kasschuif buitenlandse klimaatbeleid

Binnen de HGIS is invulling gegeven aan de kasschuif buitenlandse klimaatverplichtingen uit het Aanvullend Beleidsakkoord. De mutaties vinden plaats op de begrotingen van VROM en EZ door budget voor het *Clean Development Mechanism* en *Joint Implementation* van 2009 naar 2011 te schuiven.

Hogere ontvangsten diverse operaties

De bijstelling naar boven is met name het gevolg van de van partnerlanden ontvangen vergoeding voor de ondersteuning in Afghanistan. Daarnaast is er een vergoeding ontvangen van de VN voor de Nederlandse inzet van personeel en materieel bij de UNIFIL-missie.

Diversen – mee- en tegenvallers

De ontvangsten in 2009 zijn hoger door terugstorting van uitgaven uit voorgaande jaren (9 miljoen euro). Dit heeft betrekking op uitgaven binnen het Stabiliteitsfonds en personeelsgerelateerde uitgaven. Daarnaast is sprake van meerontvangsten uit de verkoop van onroerend goed in het buitenland.

Accessen Gemeente- en Provinciefonds

ACCRES GEMEENTEFONDS/PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009	0,0
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Bijdrage WABO	22,0
Dekking incidentele bijdrage 2009	100,0
Afschaffen BRES	226,9
Incidentele doorwerking nacalculatie 2008	86,5
Structurele doorwerking nacalculatie 2008	- 140,4
Vrijval accres 2009	- 384,0
	- 89,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Afschaffen BRES	- 226,9
Corrigeren Accres 2009	384,0
Incidentele doorwerking nacalculatie 2008	- 86,5
Structurele doorwerking nacalculatie 2008	140,4
Uitdelen bijdrage WABO	- 22,0
Uitdelen incidentele bijdrage 2009	- 100,0
	89,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	0,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

(Uitdelen) bijdrage WABO

Onderdeel van het bereikte akkoord is een bijdrage aan gemeenten voor de invoeringskosten WABO (22 miljoen euro). De mutatie betreft de overboeking naar het Gemeentefonds en de belasting van de generale middelen.

Dekking/Uitdeling incidentele bijdrage 2009 + Vrijval/Corrigeren Accres 2009

Met gemeenten en provincies is overeenstemming bereikt over de nominale mutaties in de accressen 2009–2011. Deze afspraak is onderdeel van het akkoord dat is gesloten met de medeoverheden. Voor gemeenten houdt de afspraak in dat de accressen voor de jaren 2009, 2010 en 2011 zijn vastgelegd op respectievelijk 866 miljoen euro, 75 miljoen euro en 74 miljoen euro.

De gemeenten hebben een incidentele bijdrage van 90 miljoen euro in 2009 ontvangen en er is in 2009 22 miljoen euro aan het Gemeentefonds toegevoegd ter dekking van de invoeringskosten van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Voor de provincies houdt de afspraak in dat de accressen voor de jaren 2009, 2010 en 2011 zijn vastgelegd op respectievelijk 72 miljoen euro, 6 miljoen euro en 6 miljoen euro en de provincies hebben in 2009 een incidentele bijdrage van 10 miljoen euro ontvangen.

Bij MN2009 bedroeg het Accres 2009 naar de toen geldende inzichten 1,2 miljard euro en deze middelen zijn destijds overgeboekt naar het Gemeentefonds. De mutatie (384 miljoen euro) betreft de correctie van het reeds

naar het Gemeentefonds overgeboekte Accres 2009. De correctie is ten goede gekomen aan de algemene middelen.

Afschaffen BRES

Onderdeel van de normeringssystematiek is de behoedzaamheidsreserve (BRES), d.w.z. het deel van het accres (227 miljoen euro) dat ingehouden is en geldt als zgn. «buffer» voor de nacalculatie van het accres in T+1. Dit kasbedrag is voor de jaren 2010 e.v. gereserveerd op de Aanvullende Post, de verplichtingen staan reeds op het Gemeentefonds.

Onderdeel van het akkoord is dat de BRES is afgeschaft en dit heeft tot een eenmalige (beleidsmatige) tegenvaller in 2009 geleid. De (technische) mutatie betreft de kasoverboeking van de BRES naar het Gemeentefonds.

Incidentele en Structurele doorwerking nacalculatie 2008

Voor 2008 komt het accrespercentage uit op 6,49 procent (positief), hetgeen overeenkomt met een accres van 955 miljoen euro voor gemeenten en provincies tezamen. Het negatieve verschil ten opzichte van de stand Najaarsnota 2008 van 140,4 miljoen euro is de omvang van de nacalculatie over het uitkeringsjaar 2008 en is tevens de structurele doorwerking van de nacalculatie. Het resultaat van de nacalculatie is verrekend met de behoedzaamheidsreserve die in 2008 is gereserveerd. Op grond hiervan is in 2009 86,5 miljoen euro uitgekeerd.

Prijsbijstelling/indexering Wet Studiefinanciering

PRIJSBIJSTELLING/INDEXERING WSF: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009	1 510,3
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,0
	0,0
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Nominale ontwikkeling	
w.v. prijsbijstelling	- 809,6
w.v. indexering WSF	- 9,4
Uitdeling tranche 2009	
w.v. prijsbijstelling	- 532,6
w.v. indexering WSF	- 18,4
Sociale zekerheid	
Nominale ontwikkeling	- 32,4
Uitdeling tranche 2009	- 21,8
Zorg	
Nominale ontwikkeling	- 5,1
Uitdeling tranche 2009	- 2,8
Niet tot een ijklijn behorend	
Nominale ontwikkeling	
w.v. prijsbijstelling	- 14,5
w.v. indexering WSF	3,8
Uitdeling tranche 2009	
w.v. prijsbijstelling	- 0,2
w.v. indexering WSF	- 67,3
	- 1 510,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 1 510,3
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

Prijsbijstelling

Op de Aanvullende Post Prijsbijstelling worden de middelen gereserveerd die worden gebruikt om de prijsgevoelige uitgaven op de diverse begrotingen te compenseren voor de prijsontwikkeling. Deze compensatie wordt jaarlijks van de Aanvullende Post overgeboekt naar de departementale begrotingen. De volledige prijsbijstelling voor het jaar 2009 is uitgekeerd. De indexering van de prijsbijstelling wordt aangepast aan de macro-economische ontwikkeling.

Indexering WSF

Op de Aanvullende Post Indexering WSF wordt de prijsbijstelling over de uitgaven voor de studiefinanciering, WTOS en lesgelden gereserveerd. Het betreft uitgaven die voor een deel relevant en voor een deel niet-relevant zijn voor het uitgavenkader. Gedurende het begrotingsjaar wordt de indexering van de uitgaven voor de studiefinanciering aangepast aan de macro-economische ontwikkelingen. De prijsbijstelling voor de relevante uitgaven van de studiefinanciering, WTOS en lesgelden en de prijsbijstelling voor de niet-relevante uitgaven van de studiefinanciering op

begrotingshoofdstuk VIII (OCW) zijn uitgekeerd. Ook hier geldt dat de indexering van de prijsbijstelling wordt aangepast aan de macro-economische ontwikkeling.

Arbeidsvoorwaarden

ARBEIDSVORWAARDEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	2 312,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Loonbijstelling tranche 2009	- 1 885,0
Nominale ontwikkeling	- 275,1
Sociale zekerheid	
Loonbijstelling tranche 2009	- 128,6
Diversen	0,6
Zorg	
Diversen	- 20,9
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	- 4,0
	- 2 313,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 2 312,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

Loonbijstelling tranche 2009

Op basis van de stand Centraal Economisch Plan 2009 is de loonbijstelling tranche 2009 overgeboekt naar de departementale begrotingen. Alle loon-gerelateerde uitgaven zijn hiermee op het loonniveau 2009 gebracht.

Nominale ontwikkeling

Als gevolg van nieuwe inzichten op basis van ramingen van het Centraal Planbureau in de ontwikkeling van de lonen en de sociale werkgeverslasten is de uitgavenraming voor de loonbijstelling bijgesteld.

Koppeling uitkeringen

KOPPELING UITKERINGEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	284,3
Mee- en tegenvallers	
Sociale zekerheid	
Nominale ontwikkeling	- 206,1
Diversen	0,4
	- 205,7
Beleidsmatige mutaties	
Sociale zekerheid	
Diversen	5,0
	5,0
Technische mutaties	
Sociale zekerheid	
Raming bijstandsperscentage tarief	- 61,8
Diversen	- 21,7
	- 83,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 284,3
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

KOPPELING UITKERINGEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	18,5
Mee- en tegenvallers	
Sociale zekerheid	
Diversen	- 1,4
	- 1,4
Beleidsmatige mutaties	
Sociale zekerheid	
WSW anticumulatiebaten	- 15,8
	- 15,8
Technische mutaties	
Sociale zekerheid	
Diversen	- 1,3
	- 1,3
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 18,5
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

Nominale ontwikkeling

Met een overboeking naar de begroting van SZW zijn de begrotingsgefinancierde uitkeringen op de begroting van SZW op prijspeil 2009 gebracht.

Raming bijstandspercentagetarief

Gemeenten houden belasting in over de bijstandsuitkeringen. In de berekening van o.a. het Inkomen-deel (I-deel) wordt rekening gehouden met de gemiddelde belastingdruk. Het belastingtarief dat hiervoor gebruikt wordt is het bijstandspercentage (jaarlijks vastgesteld door de Belastingdienst). De aanpassing van dit tarief heeft geleid tot een bijstelling van de uitgaven.

WSW anticumulatiebaten

Bij de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) is sprake van anticumulatiebaten. Dit houdt in dat op het moment dat een Wajonger of WAO/WIA-er in de WSW gaat werken de daardoor bespaarde uitkering toevalt aan het Rijk. De uitgaven zijn bijgesteld op basis van de meerjarige volumeontwikkeling. De beleidsmatige mutatie betreft de overboeking van de loon- en prijscomponent naar begroting SZW.

Nominale bijstelling Algemene Kinderbijslag Wet

NOMINALE BIJSTELLING AKW: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	64,9
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 3,3
	- 3,3
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 61,6
	- 61,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 64,9
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

Diversen – beleidsmatige mutaties

De post diversen bestaat uit twee achterliggende mutaties. Allereerst heeft er een bijstelling plaatsgevonden van het kindgebonden budget (WKB) van 1,7 miljoen euro. Dit was een eenmalige correctie die werd veroorzaakt door de bevoorschotting van de Belastingdienst in 2008. Daarnaast zijn er in 2009 diverse maatregelen genomen bij de kindregelingen die nodig waren vanwege de economische crisis en de overschrijdingen bij het kindgebonden budget en een bestaande taakstelling op de begroting. Een van deze maatregelen is het niet-indexeren van de algemene kinderbijslag (AKW) in de tweede helft van 2009 geweest. Dit heeft geleid tot - 5 miljoen euro aan indexering in 2009.

Diversen – technische mutaties

Deze post bestaat uit de reguliere indexatie van de Algemene kinderbijslag (AKW) met – 15,8 miljoen euro en voor het kindgebonden budget (WKB) met – 17,5 miljoen euro. Daarnaast is er een bijstelling geweest van de AKW met – 28,5 miljoen euro naar aanleiding van de nieuwe cijfers van het CPB. De inflatieverwachting bleek te zijn veranderd en de nominale bijstelling is hierop aangepast.

Aanvullende Post Algemeen

ALGEMEEN: UITGAVEN	
	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	972,7
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Behoedzaamheidsreserve Gemeente- en Provinciefonds	– 226,9
Diverse vrijval	– 32,1
Doorschuif Sociaal Flankerend Beleid Vernieuwing Rijksdienst	30,1
Ramingstechnische veronderstelling in=uit	84,9
Schuldsanering Nederlandse Antillen	– 395,0
Uitdeling middelen Sociaal Flankerend Beleid naar departementen	– 138,1
Diversen	– 3,7
Sociale zekerheid	
Commissie Bakker	– 193,0
Diverse vrijval	– 24,9
Zorg	
Inzet reserve AWBZ knelpunten	– 16,0
Diversen	– 1,2
	– 915,9
Technische mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	0,2
Sociale zekerheid	
Inzet IDM-tranches Aanvullend Beleidsakkoord	– 37,2
Diversen	20,9
Zorg	
Inzet reserve AWBZ-knelpunten	– 34,0
Diversen	1,2
Niet tot een ijklijn behorend	
Diversen	– 8,1
	– 57,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	– 972,7
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	0,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

ALGEMEEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

	2009
Stand Miljoenennota 2009 (excl. IS & Stim. Pakket)	4,0
Beleidsmatige mutaties	
Rijksbegroting in enge zin	
Diversen	- 4,0
	- 4,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2009	- 4,0
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009 (subtotaal)	0,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0
Totaal Stimuleringspakket	
Stand Financieel Jaarverslag van het Rijk 2009	0,0

Behoedzaamheidsreserve Gemeente- en provinciefonds

De vrijval voor 2009 wordt veroorzaakt, omdat jaarlijks ten behoeve van de behoedzaamheidsreserve (BRES) een bedrag wordt ingehouden op het Gemeente- en Provinciefonds. Deze reserve wordt tijdelijk geparkeerd op de Aanvullende Post Algemeen. Op grond van de nacalculatie is de behoedzaamheidsreserve over het jaar 2008 deels uitgekeerd aan gemeenten en provincies.

Door de aanvullende afspraken met de medeoverheden van voorjaar 2009 ligt het accres tot en met 2011 vast en is de Behoedzaamheidsreserve vanaf 2010 vervallen.

Diverse vrijval

Op de Aanvullende Post Algemeen worden middelen per definitie tijdelijk «geparkeerd». Het gaat hierbij om middelen waarvan op het moment van reserveren nog niet kan worden aangegeven op welke begroting(en) zij uiteindelijk worden verantwoord, of waarvan de exacte omvang nog niet bekend is. Deze middelen zijn bij Najaarsnota vrijgevallen ten gunste van het generale beeld. Het grootste gedeelte van deze middelen zal in latere jaren tot besteding komen.

Doorschuif Sociaal Flankerend Beleid Vernieuwing Rijksdienst

Voor de vernieuwing van de Rijksdienst zijn in het Coalitieakkoord voor de periode 2007–2011 middelen gereserveerd. Deze middelen zijn bedoeld voor de benodigde investeringen (bijvoorbeeld in ICT) en de gevolgen voor sociaal flankerend beleid. Het budget voor het sociaal flankerend beleid was in 2008 niet volledig aangewend. Het bedrag is daarom toegevoegd aan de begroting van 2009.

Ramingstechnische veronderstelling in=uit

Bij Voorjaarsnota is de eindejaarsmarge uitgekeerd aan de departementale begrotingen. Als tegenhanger hiervan is de ramingstechnische veronderstelling in=uit op de Aanvullende Post Algemeen verwerkt. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de onderuitputting die zich in 2008 heeft voorgedaan, ook in 2009 zal optreden.

Schuldsanering Nederlandse Antillen

De schuldsanering van de schuldtitels Nederlandse Antillen is 2009 van start gegaan. Voor de dekking hiervan is bij het Coalitieakkoord reeds een reservering gemaakt op de Aanvullende Post Algemeen. Het benodigde gedeelte voor 2009 (ad 133 miljoen euro) is overgeheveld naar het begrotingshoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties). Daarnaast is op basis van nieuw beschikbare gegevens een nadere duiding gemaakt van de kosten van de schuldsanering van de Nederlandse Antillen. De raming van de resterende reservering op de Aanvullende Post is dienovereenkomstig aangepast en doorgeschoven naar latere jaren.

Uitdeling middelen Sociaal Flankerend Beleid naar departementen

In 2009 zijn de gereserveerde middelen voor het Sociaal Flankerend Beleid en voor innovatieve investeringsprojecten overgeboekt naar de departementale begrotingen. In onderstaande tabel is de uitdeling per departementale begroting opgenomen. De bedragen zijn in miljoen euro.

Departement	2009
Staten-Generaal	0,03
Overige Hoge Colleges van Staat	0,04
AZ	11,70
Buitenlandse Zaken	1,40
Justitie	7,70
BZK	63,70
OCW	1,90
Financiën	4,80
Defensie	1,20
VROM/WWI	6,90
V&W	2,90
EZ	5,70
LNV	16,80
SZW	11,70
VWS/JenG	1,60
Totaal	138,10

Commissie Bakker

Voor 2009 waren er middelen gereserveerd op een Aanvullende Post anticiperend op de aanbevelingen van de Commissie Bakker. Deze reservering is komen te vervallen en is via de SZW-begroting ingezet voor dekking van uitvoeringstegenvallers.

Inzet reserve AWBZ-knelpunten

Met de MEE-organisaties is overeengekomen dat zij in 2009 eenmalig een bedrag van 15 miljoen euro ontvangen voor de ondersteuning van diegenen die als gevolg van de in de AWBZ genomen maatregelen hun aanspraak op begeleiding verliezen. De hiervoor gereserveerde bedragen op de Aanvullende Post zijn overgeboekt naar de begroting van VWS.

Inzet IDM-tranches Aanvullend Beleidsakkoord

De op de Aanvullende Post gereserveerde middelen voor «Iedereen Doet Mee» (IDM) zijn ingezet ter dekking van de gepresenteerde maatregelen uit het Aanvullend Beleidsakkoord.